

Per aspera ad astra

Constelații 5 diamantine

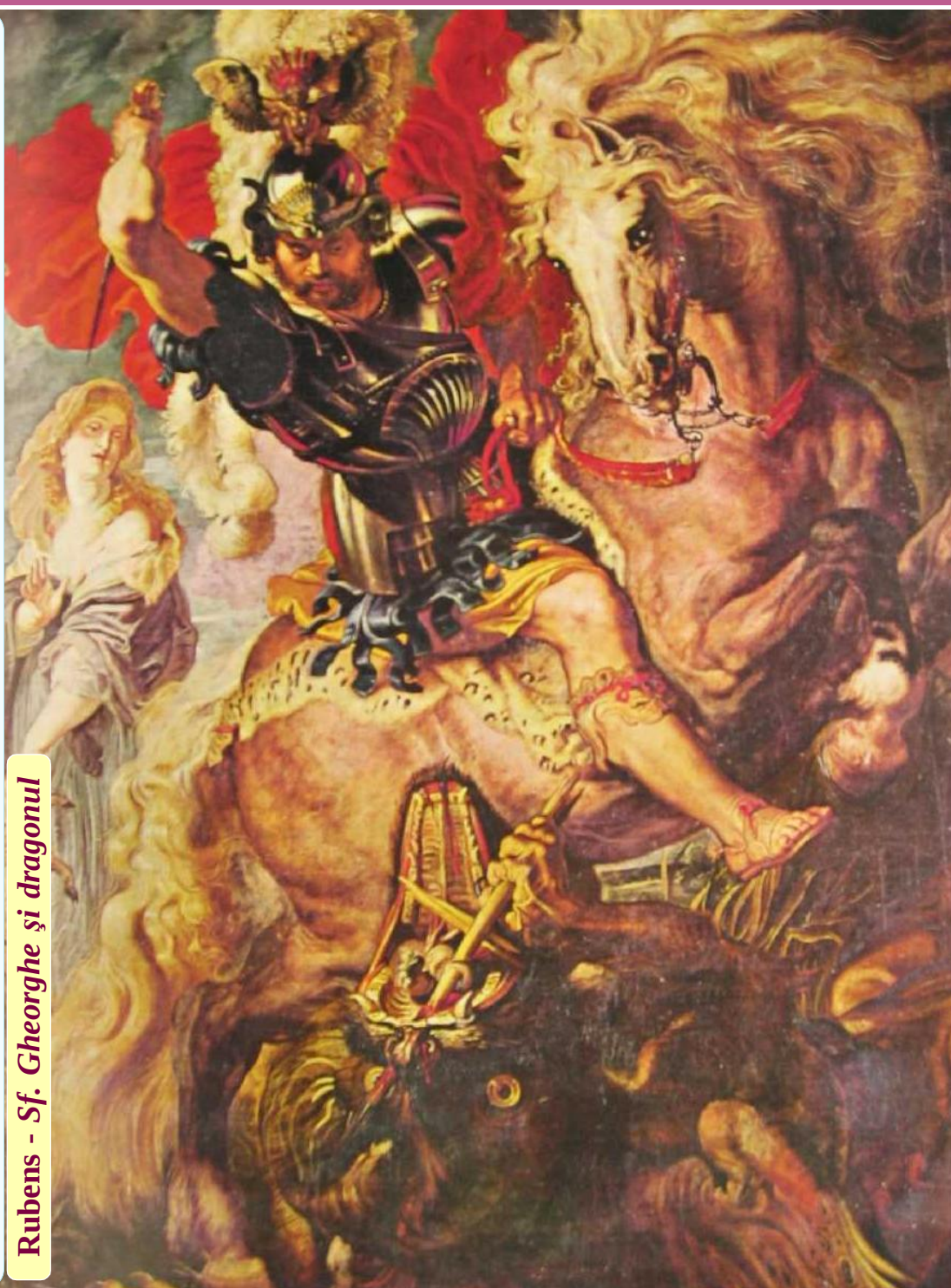
Anul IV, Nr. 5 (33)
Mai 2013

Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

*În acest număr
semnează:*

George Popa, George Filip,
Iulian Chivu, Janet Nică,
Gheorghe A. Stroia,
Doina Drăguț, Lucian Gruia,
Daniel Marian, Stelian
Gomboș, Florin Măceșanu,
Ion Pachia-Tatomirescu,
George Petrovai, Viorel
Roman, Costel Cristea,
Cornelia Atanasiu, Jules
Cohn-Botea, Cezar Ciobică,
Florin Grigoriu, Marius
Chelaru, Iulian Dămăcuș,
Șerban Codrin, Vali Iancu,
Florentin Smarandache,
Adrian Botez, Isabela
Vasilii-Scraba, Emil
Bucureșteanu, Nicolae
Rotaru, Marina Glodici,
Ion Vasiu, Dan Șalapa,
Octavian Lupu, Elisabeta
Iosif, Octavian Mihalcea,
Mihai Batog-Bujeniță,
Miruna Ocnărescu, Peter
Bateman, Martin Reiner,
Lyn Moir, Sandra Simpson,
Nicolae Bălașa, Mihai
Știrbu, Eugen Deutsch,
Boris Marian, Llelu Nicolae
Vălăreanu (Sârbu), Elena
Andreea Ion, Raveca
Vlașin, Ioana Stuparu,
Adalbert Gyuris, Andrei
Potcoavă, George Zarafu,
Ananie Gagniuc, Nelu
Vasile, Ilarion Boca, Alban
Voka, Leonard Ionuț Voicu,
Corina Diamanta Lupu

Rubens - Sf. Gheorghe și dragonul

Sumar

George Popa , Fenomenologia receptării poeziei	pp.3-6
George Filip , Versuri	p.7
Iulian Chivu , Un roman al Rebrenilor scris de ultimul lor descendent	pp.8,9
Janet Nică , O pinie, două pinii	p.10
Gheorghe A. Stroia , Cristian Petru Bălan - Să apropiem cerul de pământ	pp.11,12
Doina Drăguț , Dorița de a sta în lumină ...	p.12
Lucian Gruia , Artur Silvestri - Critica criticii literare	p.13
Daniel Marian , Doina Drăguț - "Ochiul de lumină"	p.14
Stelian Gomboș , "Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste"	pp.15-18
Florin Măceșanu , Rubens	p.19
Ion Pachia-Tatomirescu , Poemele inimii ca două păsări într-o coajă de ou-struț	p.20
George Petrovai , Nevoia presantă de civilitate	p.21
Viorel Roman , Germanizarea Europei	p.22
Costel Cristea , Versuri	p.22
Poeți ai Societății Române de Haiku	p.23
Florentin Smarandache , Cifrele au început să vibreze liric	p.24
Adrian Botez , Viața în democrația Estului ...	p.24
Isabela Vasiliu-Scraba , Despre Anton Dumitriu ca interpret al "Cogito"-ului cartezian ..	pp.25,26
Emil Bucureșteanu , Prima scrisoare	p.26
Nicolae Rotaru , În infernul alb	pp.27-30
Marina Glodici , Integritatea și contextul social	p.30
Ion Vasiu , Versuri	p.31
Dan Șalapa , Plafare de lux (versuri)	p.32
Octavian Lupu , Orice drum se parcurge pas cu pas	pp.33,34
Elisabeta Iosif , Versuri	p.35
Octavian Mihalcea , Peceți luminoase	p.35
M. B.-Bujeniță , Fascinația ipotezelor ..	pp.36-40
Miruna Ocnărescu , Versuri	p.40
Peter Bateman, Martin Reiner, Lyn Moir, Sandra Simpson , Versuri	p.41
Nicolae Bălașa , Despre "responsabili" - iresponsabili, onoare și demnitate	p.42
Mihai Știrbu , Cezar Petrescu și... ..	pp.43-46
Eugen Deutsch, Janet Nică , Duel sonetistic ...	p.47
Boris Marian , Inimi sfâșiate	p.47
Llelu Nicolae Vălăreanu (Sârbu) , Versuri ...	p.48
Elena Andreea Ion , Versuri	p.48
Eugen Deutsch , Sonete	p.49
Raveca Vlașin , Versuri	p.49
Ioana Stuparu , In memoriam Titus T. Stoika	pp.50,51
Adalbert Gyuris , Acasă la bunici	p.51
Andrei Potcoavă , Nicolae Cruceru - preot, profesor, scriitor	pp.52-55
George Zarafu , Constelații epigramatice ...	p.56
Ananie Gagniuc , Constelații epigramatice ...	p.57
Nelu Vasile , Constelații rebusiste	p.58
Ilarion Boca , Semnal	p.58
Alban Voka , Pauze poetice	p.58
Leonard Ionuț Voicu , Versuri	p.59
Corina Diamanta Lupu , "Musai list" ...	p.60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactori literari:

IULIAN CHIVU

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- GEORGE FILIP, Canada, scriitor

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constatiidiamantine1@gmail.comconst.diamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj, România, cod: 200440

Ilustrația revistei: *Rubens*

Fondatori: Al. Florin Țene, Doina Drăguț, Janet Nică, N.N. Negulescu

George POPA

Fenomenologia receptării poeziei

Cititorul unei poezii nu face disecție (nici heremeneutul). Aceasta este treaba criticului. Cititorul receptează o poezie cu ajutorul *intuiției metafizice* prin două apriorisme: un *apriorism înăscut* - constituit de necesitatea armoniei și, aparent paradoxal, năzuința eliberării din sistemul limitelor, iar pe de altă parte, un *apriorism „secundar”*, adică o matrice formativă, dobândită prin amprenta ancestrală a unei specificități etnice, la care se adaugă experiența vieții și a culturii, privind un complex de factori: spațiul, timpul, conștiința valorilor.

Armonia, condiția ontologică a lumii umane

Omul este ființă a finitudinii, adevăr formulat de-a lungul gândirii filozofice de la Heraclit și Aristotel la Heidegger. Or, pentru ca forma, finitul să nu se dizolve în infinitul cel rău, aneantizant, trebuie organizat după o cât mai perfectă ordonare internă care este armonia. Corpurile ființelor, florile, lumea astrală, tot ce se află în natură constituie un complex universal de armonii, armonia fiind acea alcătuire a finitudinii care, excluzând informul, dispersia, *face cu puțință existențialul* și, în modul acesta, *conferă certitudine onticității* în ordine umană. Din acest motiv, nevoia omului de armonie este vitală: ea însemnează nevoia de existență.

Ca atare, conform acestui apriorism *sine qua non*, într-o poezie, într-o operă de artă în general, omul receptează coerența sau incoerența, armonia sau disarmonia, adică factorul care îi induce certitudinea vieții sau incertitudinea. O poezie care este un heteroclit lax, sfărâmișor, cuvintele se risipesc fără a lăsa amprentă în memoria cititorului. Ca atare, preocuparea poetului este tocmai această alcătuire armonioasă a liricii sale: „*Și eu, eu sunt copilul nefericitei secte/ Cuprins de-adânca sete a formelor perfecte*”, scrie Eminescu.

În ce privește apriorismul secundar, el

este, pe de o parte, cel al originilor modulând o anumită viziune despre viață și lume, iar pe de altă parte, experiența socio-culturală a valorilor, factorii care afirmă viața - eticul, esteticul, adevărul. Aparatul receptor al apriorismului românesc este alcătuit esențial din vocația pentru cânt, aspirația spre estetic, spre lumină și spre înălțimi toate trei întrunite, de pildă în balada Mioriței. Lirica unui poet se bucură de o receptare cu atât mai ideală, cu cât poemele sale reflectă amprenta apriorică a poporului respectiv.

Factorii care converg într-un poem pentru a realiza armonia, „un organism viu ca natura” (Kant) sunt logica internă a ideii poetice, a discursului liric și organizarea perfectă a prozodiei.

Logica internă

Coerența ideatică a unei poezii, dar și a oricărei opere de artă, este decisivă pentru receptare. Fuga, aglomerarea de idei și imagini care nu polarizează către un sens unitar, sens rezultat fie al unui mers linear, sau al confruntării dialectice dintre tensiuni, este refractară receptării, tocmai pentru că un agregat confuz, disarmonic nu induce cititorului sentimentul certitudinii ontice. Un gazel al lui Hafiz, un sonet al lui Petrarca, o poezie a lui Goethe, Baudelaire, Tagore etc., oricât de extinse ar fi, constituie un rotund indisolubil din care nu se poate scoate nimic și nici i se poate adăuga ceva. Generează un intens sentiment de „ordine și frumusețe”, cum se exprimă autorul cărții *Les fleurs du mal*, de „ordine sublimă”, cum cere Hölderlin. De exemplu, în vastele poeme eminesciene ideatica se desfășoară într-o desăvârșită unitate, o coerență subtilă care știe să creeze și să inducă înțelesul urmărit: în *Luceafărul* - drama antinomiilor noroc/nenoroc, teluric/uranic, istorial/anistoric, în *Povestea magului* - incompatibilitatea dintre geniu și lumea străină unde a fost aruncat, în *Panorama deșertăciunilor* - evoluția ineluctabilă a civilizațiilor de la mărire la dispariție, con-

secutiv decăderii morale.

Aceste poeme sunt alcătuite din numeroase nervuri tensionale care înscriu sintetic ideea metafizică, și din care iradiază concluziv înțelesuri perene: „*Ce-ți pasă, ție, chip de lut/ Dac'oi fi eu sau altul?/ Trăind în cercul vostru strâmt,/ Norocul vă petrece/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece*”, pentru că geniul este gândire pură, un străin într-o lume străină, idealul căutat de el se află dincolo de tărâmul uman; iar în *Memento mori* profeții tulburătoare: „*E apus de Zeitate ș'asfințire de idei*”; „*Știm de nu trăim pe-o lume, ce pe nesimțite cade?/ Poate că în văi de chaos ne-am pierdut de mult... de mult*”. Poeme ca *Infinite* al lui Leopardi, *Ode on melancholy* al lui John Keats, *Harmonie du soir* al lui Baudelaire, *Dintre sute de cataracte* al lui Eminescu sunt cleștare măiestrit tăiate cu dalta, dar din care lumina ideilor se răsfrânge în universal și astfel, infinit în receptarea noastră.

Poemul eminescian sau holderlinian, naște dintr-o idee poetică unică și se învâltă dinlăuntru în afară concentric, ca un organism viu, analog unei corole din mugure. Totul servește cu necesitate, convergent și sintetic acea idee germinală. Și nimic nu poate fi înlocuit. De aici unitatea poemului, logica internă desăvârșită. Poemul se *află în absolut*. Vom exemplifica din muzică: Simfonia a V-a lui Beethoven, dedicată destinului, este construită în jurul unui motiv menit să semnifice *so klopft das Schicksal an die Pforte* - „așa bate destinul la ușă”: *sol-sol-sol mi*. Dacă în prim parte a simfoniei, *allegro con brio*, nota a patra a temei fatidice este coborâtore, semnificând că destinul este cel care domină, în partea a treia, *Allegro*, notele ajung la unison *sol-sol-sol sol*, pentru ca în *Scherzo* învingerea destinului să fie simbolizată de înălțarea notei finale peste triolet, *sol-sol-sol si*, iar apoi trioletul devine el însuși suitor: *la-si-do re*. Un motiv central este mereu reluat de Franz Schubert în compozițiile sale ca, de pildă,

în fascinantul trio *Nocturna* sau în extraordinarul *Cvintet în do pentru două violoncele*. Sunt „repetările sublime” ale lui Schubert, cum le numea Schumann.

În ce privește *experiența culturii* - poetice, artistice, filozofice - fie modulează actul receptării la prima lectură, intuind implicațiile din cele trei domenii în poemul respectiv, sau la lecturi ulterioare, mai ales când poemul este deschis polisemic, îmbogățind nuanțele, văzul interpretării. Pentru cititorul sensibil la poezie, primul impact rămâne însă cel al revelației esențiale. Aceste revelații reîntemeiază unui poem o altă viață de către fiecare cititor, o altă față a adevărului poetic, o altă perspectivă a deschiderii estetice.

În poezia ermetică, relevarea sensului în întârzie pentru a izbucni artezian odată cu decriptarea. Dar, de pildă, muzicalitatea din lirica lui Stéphane Mallarmé, sau versuri de mare frumusețe ca sunet și înaltă rostire din poeziile lui Ion Barbu, sunt receptate nemijlocit și rămân persistente în memorie.

Dar ținem să subliniem un fapt decisiv, și anume că receptarea unui poem, la fel ca și receptarea oricărei opere de artă, presupune o *afinitate electivă*, o potrivire genetică spirituală, cultivată apoi prin lecturi din marea poezie.

Armonia prozodică. Interacțiuni cu logica internă

Având în vedere complexitatea acestei componente a poeziei, ne vom referi în primul rând la Eminescu, a cărui armonie prozodică este rezultanta unei construcții de rară știință și rafinament, angajând, practic, tot ceea ce se poate înscrie în această sferă noțională. Vom relua unele considerente din capitoul închinat armoniei liricii eminesciene al lucrării „Spațiul poetic eminescian” (ed. Junimea, 1983).

Armonia eminesciană este efectul în primul rând al incantației verbale, al *muzicalității îmbinării* unice, originale a *cuvântului românesc*. Plecând de la cuvintele încărcate cu potențial eufonic, îmbinând apoi cuvintele în orânduiri de asemenea cu virtuți de cântare, în adevărate linii melodice, cu o modulare a tonurilor și timbrurilor analog undelor muzicale, iar versurile și strofele modulate și orchestrare între ele similar frazelor muzicale, întregul poem devine o piesă simfonică. Pe inefabilul melodicității, se desfășoară tensiunile spațiale, temporale și cele ideatice, intim intricate cu ritmurile naturii, ale universului.

În melodicitatea poemului, cititorul întâl-

nește calitatea receptivă cea mai nemijlocită, căci muzica însemnează armonizarea interiorității noastre, a sufletului nostru „ideal” de care vorbește Hegel, cu faptul pur de a exista dus la plenitudinea sa extatică, absolutizarea identificării eu-existență. Grecii recitau cuvintele însoțite de cânt. Dacă nu ar emana melodicitate, poemul ar fi perforat de cuvinte. Și, prin aceasta, și sufletul nostru ar fi sfâșiat de cuvinte. Melosul contribuie decisiv la a crea un continuum, o integralitate capabilă să fie receptată nemijlocit de intuiția noastră poetică.

Un factor armonizant indispensabil al poemului este *euritmia* - complexul sistemelor de *ritmicitate*. Ritmul este cel care, ordonând haosul, captează posibilul: el înfăptuiește geometriile de arhitecturare a oricărei ontologii.

Unul dintre aceste sisteme este *ritmicitatea tensională dintre sensurile componentelor* unui poem și *tonurile fonemice*. Iată poezia *La steaua*. În primul vers vocala repetată - *a* - semnează prezența luminoasă a stelei, iar terminarea pe silabă accentuată fixează astrul pe boltă („La steaua care-a răsărit”), pentru ca vocalele stinse din finalul celui de-al doilea vers („E-o cale-atât de lungă”), precum și rima vibrantă, cu silabă neaccentuată, să sugereze nemărginirea spațiilor parcurse de lumina astrului. În strofa următoare, alternarea silabei finale accentuate cu una neaccentuată, ca un ecou pierdut în spații, evocă alternanța dintre elan și fuga infinită a luminii prin „depărtările albastre”. De remarcat de asemenea bogăția de *i-uri* în primele două strofe, mărturisind *uimirea* în fața incomensurabilității cosmice. Aceeași cadență antinomică în strofa a treia între versurile 1 și 3 pe de o parte, semnând *determinarea*, - și versurile 2 și 4 conținând fiecare câte o *mișcare* cu sensuri opuse: „Icoa-

na stelei ce-a murit/ Încet pe cer se suie; / Era pe când nu s-a zărit,/ Azi o vedem, și nu e”. În primele două versuri mișcarea are loc de la non existență către existență, pe când în ultimele două stihuri mișcarea este inversă, - dinspre ontic către extincție. Este surprinsă astfel în aceste patru versuri una din cele mai expresive și mai tulburătoare ritmicități cu balans cosmic. Strofa finală, reia alternanța între un vers enunțiativ, fără conținut mobil, și un vers cu dinamică prelungită prin indefinitul „noptii adânci” și rima finală în ecou, „încă”, aceasta amplificând șiducând în indeterminabil adâncul sufletesc - ecou al adâncului cosmic.

Există apoi *ritmarea vibrației* lăuntrice cu *vibrația lucrurilor din afară*: înfăptuindu-se una din modalitățile de armonizare dintre suflet și univers. Într-o variantă la *Glossă*, Eminescu afirmă: „Timpul care bate-n stele / Bate pulsul și în tine”. În poezia *O, mamă...* o mișcare perpetuă din spațiul din afară se preschimbă în spațiu lăuntric, în conștiința armonizării naturii cu repaosul etern: „Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu../ Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi mereu../ Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu...”. În acest poem se remarcă de la început caracterul *mobilității*, *muzical* al orizontului material: freacă frunzelor, clătinarea salcâmlor, curgerea apelor. Pe de altă parte, bătaia vântului de toamnă, amplificarea umbrei, plânsetul apei conferă acestor mișcări dimensiunea mutabilității universale, a permanenței schimbării care ritmează perpetuitatea somnului morții.

În felul acesta, are loc conversiunea spațiului fizic în spațiu psihic bătuit de sentimentul comuniunii eterne, dincolo de viață. Această convertibilitate sufletească este înlesnită într-un mod ingenios: spațiul extern

Rubens - Leda și lebăda

își pierde caracterele reale, pentru că este scos din linearitatea desfășurării unisensice a timpului: timpul se contractă, în sensul că trecutul („din negură de vremi”) și viitorul („Când voi muri, iubito...”) - momente dezvoltate pe linii potențiale opuse, se confundă indistinct într-un ritm monoton, adică fără istorie, - somnul etern: „Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu”.

Cadențarea dintre spațiul extern și cel sufletesc, cu transformarea firească a spațiului senzorial în zări sufletești o întâlnim, între altele, în poezia *Și dacă... „Și dacă ramuri bat în geam/ Și se cutremur plopilor/ E ca în minte să ta am/ Și-n cet să te apropii.”* Acest poem oferă astfel un paradigmatic exemplu de comuniune dintre eu și lume, comuniune urmând unei necesități interne: identitatea de structură ontică și identitate afectivă.

Sublinierea incompatibilității dizarmoniei cu existențialul este viguros exprimată de Eminescu printr-un alt sistem de ritmicitate, și anume acela al *ritmiceii antinomice*.

Dacă de cele mai multe ori ritmica sensurilor în lirica eminesciană este armonizantă, reflectând comuniunea universală, alteori ea este disonantă sau chiar antagonică, relevând latura inarmonică lucrurilor, a lumii. Așa se naște „tristețea metafizică” din poezia eminesciană de iubire, conștiința dureroasă a denivelării potențialului spiritual între realitate și idealitate, dintre necesitatea internă hyperionică și inerția telurică, refractară spiritualității. Acest gen de ritmică antitetică apare cu osebire în *Pe lângă plopii fără soț... Ce e amorul?, Adio, S-a dus amorul*.

În cele patru poeme de mai sus este vorba de o ritmicitate dialectică dintre realitatea prozaică și ideal, o tensiune antitetică de ordin axiologic între teluric și celest, între zborul spiritului care nu poate respira decât în zonele de sus ale semnificațiilor eterne și lipsa de zbor a unor ființe fără vocația absolutului: „Prea mult un înger mi-ai părut / Și prea puțin femeie”. În loc de a aprinde, prin puterea creatoare a iubirii, un astru pe cer promis nemuririi („În calea timpilor ce vin / O stea s-ar fi aprins”), ființa îndrăgită coboară din sfera lucrurilor perene în ținutul comunului: „Căci azi le sameni tuturor/ La umblet și la port”.

Acel cutremur mutațional („Tu trebuia să te cuprinzi / De acel farmec sfânt”) care să preschimbe iubirea și iubita în entități nepieritoare, nu a avut loc, și cele două sfere axiologice, ritmate o vreme armonic de către poet în speranța comuniunii și osmozei, au rămas tot timpul paralele și nu coincidente, iar acum se despart pentru totdeauna, plecând fiecare pe traiectoria destinului său:

„uman, prea uman”, pe de o parte, hyperionice pe de altă parte. Ritmicitatea este conflictuală, tragică. Este o disritmie care se naște și exprimă o frustrare cosmică de ordin valoric.

Cu toate acestea, nu principiul dizarmoniei este comunicat de cele patru poezii. Disonanța este chemată aici pentru a împlini o funcție bine definită: delimitarea prin contrast a condiției armoniei, - cosmice și spirituale, - în ultimă instanță, a *condiției hyperionice*.

Ritmul antagonic este infinit depășit de conștiința superioară a idealului comuniunii spirituale, a armoniei universale prin iubire.

Dar armonie cosmică însemnează nu numai ritmizarea mișcărilor de flux și reflux existențial, comuniunea dintre eu și univers, cadențarea inimii noastre cu sistolele lumii. Armonie însemnează de asemenea ascensiunea convergentă a omului, a lucrurilor, a cosmosului către înaltele trepte ale spiritualizării.

Armonia creației lui Eminescu își are astfel o altă valență în *puritatea și frumusețea spirituală* a universului său poetic, și anume - elevația viziunilor sale („Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece”), a ideilor („Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii”), a cuvintelor („Spăși-voi visul de lumină”). Ne este indusă în felul acesta o bucurie superioară iscată de sentimentul armonizării cu spațiul eteric al idealităților, al valorilor eterne, al absolutului.

Poezia lui Eminescu este un spațiu al imaculării, un orizont serafic analog spațiilor poetice ale lui Hölderlin, analog *Largo*-ului din Simfonia IX a lui Beethoven, analog surâsului personajelor lui Leonardo da Vinci.

Sfânt, senin, dulce, alb, blând, duioșie, lumină, ideal, armonie, iată simbolurile în jurul cărora polarizează ideile poetice eminesciene, deschiderile sufletești și ale intelectului. Cu ajutorul luminii - constantă fizică, și duioșia, lumină sufletească, Eminescu a creat o lumină integrală care constituie o altă modalitate de armonizare între natură și suflet: „Odată încă-n viață să mă-nnec în lumină/ Să caut armonia a sferelor senină/ În inima-mi...” (Mureșanu). Comuniunea cu universul, oficiată în haine festive, are loc sub semnul afectivului și al înaltei înseninări; dar emoția suie întotdeauna, în *extasis mentis*, la intensă vibrație a conștiinței cosmice și a conștiinței axiologice.

Prin participarea convergentă a diversilor factori amintiți mai sus, se ajunge finalmente la acea senzație particulară indusă de poemul eminescian, la acea stare inefabilă care este perfectă *armonie interioară*.

Decisiv intervine în primul rând armonizarea sufletului cu restul lumii pe care Eminescu o înfăptuiește prin originala sa filo-

zofie a spațiului poetic: *convertirea lumii din afară în substanță sufletească*, folosind în acest scop drept mediu de conversie mișcarea temporală, și anume mișcări ale naturii, mișcarea muzicală sau mișcarea luminii. Se constituie un continuum spațiu-timp dinamic, vibrant care se transformă astfel în mod firesc în mișcare sufletească pură. Prin această transformare, pe de o parte, i se oferă cititorului o Casă a Ființei, adică un spațiu de locuit lăuntric și o mișcare temporală muzicală care devine prezent etern (Platon), iar pe de altă parte, are loc deschiderea infinitului psihic către orice spațiu imaginabil: fizic și metafizic; spațiul mitului, al morții și al visului; al negrăitului și al transposibilului: Eminescu este marele vizionar spațial al poeziei universale, conferind spiritului cel mai larg orizont de respirație.

Întreg complexul de armonizări relevat mai sus transformă poemele eminesciene în veritabile exersări ale armoniei cosmice, de o desăvârșire, de o inventivitate și de o incantație care semnează acel unicat în literatura noastră și care face imposibilă transpunerea în altă limbă.

Armonia eminesciană rezultă din *organizarea internă a poemelor într-o structură indisolubilă*, o impecabilă integralizare. Este împlinit în felul acesta dezideratul de întotdeauna al operei de artă de a fi *imperfectibilă*, necorectabilă, orice intervenție echivalând nu cu o simplă mutilare sau amputare, ci cu moartea operei, respectiv, cu moartea poemului.

Eliberarea metafizică

Revenind, dacă necesitatea armoniei satisface certitudinea noastră ontologică, a finitudinii, totodată spiritul tinde organic către eliberare. Poemul trebuie să ne ofere deschidere către libertatea fără limite.

Eliberarea spiritului cititorului are loc, aparent paradoxal, prin făurirea și trăirea unor structurări și ritmicități care să realizeze iterativ numărul de aur al armoniei, așa cum se întâmplă, de pildă, în muzica lui Bach, artă a ritmiceii absolute și care, tocmai prin această ordine perfectă oferă cea mai largă libertate spiritului. Așa are loc, de exemplu, în poezia *Peste vârfuri*. Aici mișcări ale naturii și sunetul cornului dilată la indefinit spațiul din afară - „mai departe, mai departe” și apoi preschimbe acest spațiu tensionat în pură mișcare sufletească, iar aceste crește până se eliberează în moartea inițiatică a inefabilului „Sufletu-mi nemângâiet/ Îndulcind cu dor de moarte”.

În poezia lui Baudelaire *Elévation* are loc de asemenea o largă deschidere spațială dez-

voltată de zborul avântat al unor ciocârlii, înălțându-se din spațiul miasmelor morbide telurice, în văzduhul eterat cu dublă natură - exterior și lăuntric, care îi îngăduie celui ce poate efectua un asemenea zbor sufletească asculte vocea misterului: graiul florilor și al lucrurilor mute. Goethe, după ce în lumea de jos, materială, s-a bucurat deplin de viața pământeană alături de prieteni, natură, fete frumoase, se înalță dincolo pentru a se pierde extatic în iubirea eternă.

Poemul eminescian exprimă dinamismul muzical al existențialului uman - simțire și intelect - îmbogățit cu dinamica ritmurilor universale. Astfel, are loc o trăire în continuă desfășurare cu inflexiuni ce se prelungesc în ecouri repetate în văzduhurile profunde ale sufletului, ecouri care continuă și după ce poemul s-a „încheiat”, așa cum se întâmplă, de pildă, în *Peste vârfuri, O, mamă... Trecu-au anii... Bolnav în al meu suflet* etc. unde are loc eliberarea în spațiile abisale ale interiorității noastre aflată ea însăși, prin esență, în pururea mișcare. Un continuum spațio-temporal de mare mobilitate cu nesfârșită extindere inducând o mișcare sufletească și intelectuală de profund patetism desfășoară poezia *Dintre sute de catarge*, mișcare fără oprire din cauza dramaticii irezolvabilității spirituale „*Nenșeles rămâne gândul/ Ce-și străbate cânturile/ Zboară veșnic îngânându-l/ Valurile vânturile*”. Cititorul este intens antrenat - odată cu valurile și vânturile, în această dramă cosmică a geniului de a nu fi înțeles. Continuumul spațiu-timp din *Luceafărul* conține una din cele mai mari desfășurări din lirica universală, practic

infinită, culminând cu zborul lui Hyperion către demiurg. Eliberarea spiritului cititorului este maximă în această uluitoare deschidere fizică, la care se adaugă mișcarea ideatică de la teluric la astral, de la creat la increat, de la posibilul uman, teluric, la transposibilul metafizic. Citind *Luceafărul*, încearcă o plutire, o încântare înalt eliberatoare, una din cele mai înalte și mai pure disponibilizări spirituale. Așa încât numai pronunțând numele poemului, cel ce l-a parcurs simte cum îl cuprinde elanul zborului către zonele eterate ale simțirii și ale minții.

Subtilă și cu deosebită rezonanță asupra receptării cititorului este mișcarea eliberatoare constituită de fenomenologia trifazică: *viață-moarte inițiatică-renaștere* pe un plan superior, pe care o întâlnim în mitul lui Zalmoxe (sau Zamolxe), precum și la Orfeu și Dionysos, toți trei fiind de origine tracă. Este vorba de poezii în care se pleacă de la lumină - fizică și/sau spirituală, trece prin întuneric de asemenea fizic și/sau spiritual, pentru a renaște în lumina superioară, divină. Astfel, în poezia *Atât de fragedă*, prima hipostază este constituită de o lumină asemenea florilor de cireș emanată de o făptură plutitoare, o zână cvasi eterică. Urmează întunericul chemării carnale în care iubita decede, din care însă poetul o înalță răsărind sub forma unei icoane divine, întruchipare a Fecioarei Maria. În poezia *La steaua*, se pleacă de la lumina unui astru, urmează întunericul străbătut de moartea ei, după care ea reînvie în neuitarea iubirii poetului. În *Venere și Madonă*, în prima hipostază iubita apare un prototip al îngerilor, urmează decăderea bacantică, dar în final devine o sfântă „prin iubire”. În *Cu mâine zilele-ți adaogi* hipostaza luminoasă inițială

este ziua de azi înveșnicită, urmată de o întreagă defilare a necurmătei treceri, dar în final izbucnesc priveliștile sclipitoare cosmice sub contemplarea gândului etern, pentru care și moartea este o părere, o luminoasă vestitoare de viață. În *Luceafărul* se pornește de la lumina astrului în haine festive - galben-albastru și iluminarea sufletească a Cătălinei, urmează întunericul fizic al nopților și opacitatea psihică a fetei de împărat refuzând iubirea de sus, pentru a se transcende în final către strălumina zborului spre Demiurg din care Hyperion renaște în hipostaza sa de increat. În *peste vârfuri* și *Dorința* eliberarea are loc către inefabilul unei morți și a unui somn inițiatic, cu virtuți transfiguratoare.

Fenomenologia tristadială eminesciană nu este de tipul formulei dialectice hegeliene *existență-viață-devenire*, pentru că la Eminescu termenul final nu este sinteza dintre teză și antiteză, termenul antitetic nu este inclus în al treilea moment, acesta nefiind o sinteză, o sumă, ci o depășire a negativității și o înălțare a primului termen. De astă dată, similitudinea are loc cu antiteza era necesară pentru impulsionearea celei de a treia hipostaze, care nu mai poate fi depășită. O axiologie superioară care învinge antiteza, negativul, și apoteozează teza. De astă dată similitudinea este însă cu triada lui Hegel *rațiune-materie-spirit*. Aici spiritul nu mai păstrează nimic din materie; dar materia este cea care, prin contrast, a impulsioneat nașterea spiritului.

Subliniem că fenomenologia zalmoxică nu constituie pentru Eminescu un joc, o gratuitate, nici nu este pur ontologică, ci este o necesitate ontoaxiologică.

Rezumând, armonia eminesciană rezultă din *organizarea internă a poemelor într-o structură indisolubilă*. Fiecare componentă de formă și idei se intercondiționează atât de perfect, încât lipsa uneia ar destrăma poemul respectiv, care este un organism viu, cu o impecabilă integralizare. Este împlinit în felul acesta dezideratul de întotdeauna al operei de artă de a fi *imperfectibilă*, orice intervenție echivalând nu cu o simplă mutilare sau amputare, ci cu moartea operei, respectiv, cu moartea poemului.

Poemul eminescian este model de îmbinare organică dintre o măiestră organizare internă și deschiderea eliberatoare - un tot (*Ganzheit*) dezvoltând un sistem de tensiuni temporo-spațiale și elanuri ideatice de o armonie absolută, din care, iriază vectori metafizici de eliberare a sufletului și intelectului, Cea mai perfectă finitudine impulsionează zborul cel mai înalt și fără oprire. Este poezia ideală care satisface cititorului certitudinea existențială și totodată îl pune în cursă pentru depășirea infinită a limitelor.

Rubens - Daniel și lei

George FILIP
(Canada)

Motto:

*chiar eu am fost acolo - era Soare
un astru degerat și plin de bube
ca un strămoș din timpuri milenare
ce-ademeneste îngerii în hrube...*

versuri

NAVA MORȚII

piratului modern Mișu Oanță

în seara aia - ultima pe țarm
proptit pe labe ca un cabestan
cu gândul la taverna împuțită
privea departe... domnul căpitan

carnea de tun - piraii vreau să zic
erau pe punte - fiecare-n post
pe carapacea noastră hodoaogă
își știe fiecare - bine - propriul rost

unii purtau un ochi de sticlă-n frunte
iar alții aveau lipsă un picior
dar gaibaracul - din esență tare
nu se temea de gheara mărilor

vorbeam de Mare... marea mai dormea
era mahmură chiar așa - eternă
că și ea mai vomită în ghiordel
dacă-și tușește lapții prin tavernă

bătrânul miciman a pus siflea
să latre răgușită de drum bun
și nava a scuipat pământul searbăd
în sarabanda salvelor de tun...

porneam - aveam cart bun, era răcoare
lăsam pe țarmuri florile de nufăr
dar ca atunci - vă jur că niciodată
nu-nghesuisem atâți draci în cuțăr

compasul a proptit Steaua-Polară
un felinar în prora scăpăra
în taină toți lătram o rugăciune
sperând că moș-Neptun ne-o apăra

...ne-au încolțit sirenele nebune
cu ele prăduiam de rom cambuza
eu făceam febră și din spasm în spasme
adezea - mă hălăduiam cu muza

bătrâna carapace tăia zarea
noi ne-ncingeam la jocul de barbut
și când credeam că viața e frumoasă
ne-a molipsit... molima de scorbut

dar ne-a salvat tăticul - căpitanul
că ne-a tratat drept niște șobolani
și ne-ampușcat... cam asta e povestea;
eu mă mai număr printre căpitani...

POEM CU COȘMAR

după legenda lui Galileo Galilei

și dracul îl știe pe george FILIP
ambii sunt tartori în anecdote
însă poetul - deși mai tânăr
are-n carcasă mai multe iote

în miezul zilei se-ntinde prânzul
noi stăm grecește pe lângă vatră
stridii cu perle se zbat în ciorbă
taica înjură - câinele latră

vine-o țigancă să ne ghicească
ținem în palme câte-un păduche
exantematic - ce-și are cuibul
sub coapsa dreaptă pe un rărunche

țigara arde - fumul tușește
sorbim virtute din basamace
o hoască știrbă cântă pe gură
și-și scuipă dinții printre bărdace

vine Cățeaua - ne linge mâna
ne compromitem în stratageme
pe-un colț de clipă mult mai lucidă
urc la tribună să spun poeme

a fost prezentă și o prințesă
fata reginei - dacă văd bine
îmi ia toiagul - urcăm în barcă
și-mi urlă-n creier alte destine

gloata trișată îmi strânge ștreangul
am multe nituri pe la picioare
așa-i baremul - n-aveam eu bafta
să uit infernul - fugind spre Soare

îmi schimb zăbunul cu-o țoală nouă
azvârl năravul de-njurătură
doresc iubirea imaculată
hoașca scâlâmbă mă trage-n șură

vin niște chipuri cu cozi și coarne
cântă balade foarte duioase
rugul așteaptă ofranda zilei
și simt căldură rece prin oase

când totu-i gata urc pe estradă
vine în robă albă mireasa
s-aprindă focul să plec la ceruri;
draga mea dragă a fost aleasa...

ACULTÂND SCHUBERT

Harpistei Stana Bunea

în secunda sau mileniul acesta
poetul indiscret a dorit să vadă
cine a coborât din slava slăvilor
să cânte - ca un înger - pe stradă

stați și-ascultați oameni de lut
cum adună el puii celești
și cum burghezia cea melomană
se plimbă în simploane regești

în clipa în care ninge cu eter
conversam cu o doamnă la telefon
nu era coafată și ascultând viorile
și-a cerut jenată - pardon

am jurat pe palma gerului alb
c-am iubit și n-am să mai iubesc
de atunci poet-locotenent prin Viena
în Schubert mă tot travestesc

ba mă fac lebăda - ba vânător
și strig printre străzi: o-la-ri o-la-ra
știu: zeul muzicii preaiertător
de toate fărădelegile mă va ierta

el cântă mereu - eu culeg stelele
și le aștern pe portativele povară
regretând că la intrarea în rai scrie
să ne lăsăm speranțele - afară

îmi scot șapca de tânăr poet
și-mi cioplesc o vioară din strune de vânt
polițiștii mă fluieră pe la răscruci
dar nu-mi pasă: plătesc amenda și cânt

doar cerșetorii-mi aruncă monede
oare și Schubert a fos tot sărac?
facă-se valuri de Dunăre potecile mele
vin din infern sau din cer - tot un drac

planetă bătrână - drogată
călcată de războinice cizme
printre pauzele rare - narcotice
ai uitat de divinele ime

fiți cuminți planetarii mei obosiți...
globalizarea pe toți ne frământă
dar ca antidrog în mileniul murdar
iată: Dumnezeu prin Schubert ne cântă...

Iulian CHIUU

Un roman al Rebrenilor scris de ultimul lor descendent

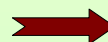
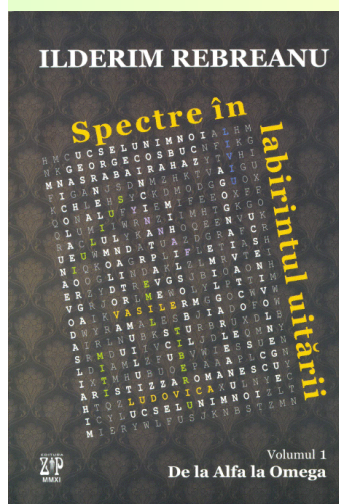

În urmă cu vreo 11-12 ani notam în *România liberă*, cu uimirea unei stranii descoperiri, că ultimul descendent al familiei Reboreanu, cunoscută celor mai mulți doar prin autorul celebrilor romane *Ion* (1920), *Pădurea spânzuraților* (1922), *Răscoala* (1932) etc. și mai puțin de navelistica sau teatrul lui Liviu Reboreanu, s-a statornicit, probabil definitiv, într-o comună din Teleorman. Era vorba despre Ilderim, fiul lui Tiberiu Reboreanu, care își urmase mama, părăsind Clujul, pentru a reîntra în posesia unei moșteniri în comuna teleormăneană Bogdana și ducând cu el o imensă bibliotecă, numeroase documente literare, scrisori ori obiecte de familie ca pentru un autentic muzeu al Rebrenilor. Și mai notam cu aceeași satisfacție în ziarul bistrițean *Răsunetul* (joi, 15 decembrie 2011), pentru cei care, cu justificată mândrie, se identifică în literatura română prin George Coșbuc și prin Liviu Reboreanu, că Ilderim lansase în ajun „o saga a Rebrenilor” (*Spectre în labirintul ui-*

tării, Ed. ZIP-MMXI, București, 2011), un roman al documentelor, dar mai ales al adevărilor despre „micul trib” al lui Vasile Reboreanu (13 copii născuți), dascălul din Maieru, unde un împătimit custode, Sever Ursă, se îngrijește cu sârg de un muzeu al acestora. Cu un an înainte, tot în *Răsunetul*, Menuț Maximilian (17 august 2010) nota și el că *Manuscrisele lui Reboreanu sunt pe drumul spre casă*, venind înapoi din Teleorman. Nu știm dacă ele se vor fi întors acasă, dar sigur este că Ilderim, de-a lungul a 2267 de pagini, împărțite în patru volume (vol. I, *De la Alfa la Omega*, 462 p; vol. II, *Cei morți și părăsiți*, 648 p; vol. III, *Cronici interbelice*, 587 p; vol. IV, *Întuneric roșu*, 570 p.), după ce publicase anterior *Neamul Rebrenilor - corespondența* (Ed. Academiei Române, 2008) și *Tărâmul diavolului* (Ed. Agora, 2010), scrie un roman consistent inclusiv prin documente și dezvăluiri mai mult decât necesare avându-l în centrul atenției în special pe marele prozator interbelic. Considerăm ca și Andrei Moldovan (*Vătra*, nr. 3-4/2012) că romanul „merită întreaga atenție a cititorului” încă din primul volum, *De la Alfa la Omega*, unde Vasile Reboreanu, din Chiuză, venit cu ai săi de la Rebra (Reboreanu), își găsește cu sprijinul unor colegi sau simpli prieteni locuri de muncă modeste, când ca ajutor de notar, când ca dascăl în școlile românești (de la Lăpuș) sau în cele ungurești (de la Maieru, ori Prislop), când ca funcționar la Beclean ori Năsăud ca să-și poată hrăni tot mai nu-

meroasa familie, nu de puține ori fiind nevoit să apeleze la ajutorul unor oameni influenți sau, pur și simplu, la cel al unor cunoștințe întâmplătoare. Ilderim, deținătorul multor documente ale Rebrenilor, ne propune așadar o monografie romanțată a acestora, un alt fel de *cronică de familie*, lămurind totodată multe confuzii și aducând unele mărturii menite să facă lumină în ceea ce risca altfel să se rețină în funcție de unele subiectivism care, iată, nu scutesc nicio mare personalitate, niciun scriitor, niciun om de artă. E drept că romanul acordă o pondere specială personalității lui Liviu, mai întâi un copil destul de zburdalnic, adesea un răzvrătit, dar care se dovedește a fi destul de ambițios, nu de puține ori împingând lucrurile spre un orgoliu ascuns cu dificultate. Nu reluăm aici lucruri îndeobște bine cunoscute din biografia scriitorului, cum ar fi de pildă afirmațiile uluitoare la studii în Năsăud, la Bistrița, mai apoi la Sopron, la Budapesta, dar și prăbușirile de-a dreptul surprinzătoare, cum ar fi de pildă trufia de a nu fi învins, manifestată în regimentul de la Gyula, în urma căreia e nevoit să abandoneze cariera militară după ce se înfruptase din banii de popotei, cam tot așa cum făcuse și Vasile, înglodat în datorii la Lăpuș, de unde a fost nevoit să fugă pe întuneric cu familia la Prislop spre a-și putea regăsi echilibrul veniturilor și stabilindu-se, în cele din urmă, la Năsăud. Judecat în cauză civilă, Liviu scapă de pedeapsa aspră pe care ar fi dispus-o Tribunalul Militar, dar nu este scutit de a

înfrunta rușinea eșecului de carieră, umblând apoi, parcă pe urmele tatălui său, ca ajutor de notar, dar pe la Vărare (Nepos), la Nimigea, la Măgura Ilvei etc. Din această perioadă datează primele sale manifestări literare, proiecte (o încercare de traducere din Tolstoi, piese de teatru), renunțări, mici satisfacții ale debutului la revista sibiană *Lu-ceafărul*, căutări dincoace de munți, la *Convorbirile critice* ale lui M. Dragomirescu. Însă, cum se știe, după un scurt sejur în București, Liviu Reboreanu, abia pătruns în lumea literară de aici, este deferit autorităților maghiare unde este încarcerat pentru fraudă de la Gyula, ca după ispășirea pedepsei să se reîntoarcă în capitala României. În relatarea lui Ilderim, reperele biografice în general cunoscute despre marele romancier sunt adăugite cu amănunte care vin să lumineze cât mai fidel imaginea acestuia, dar și pe cea a lumii în care trăia. El insistă pe unele detalii privind-o pe Ștefania (Fanny), pe nașterea Floricăi (fiica necunoscută a logodnicului surorii sale), unele relații de înrudire, apoi pe relațiile romancierului cu Mihail Dragomirescu, cu Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, cu Mihail Sorbul (Smolsky), dar mai ales cu Nicolae Iorga, unele cunoscute deja din presa vremii, ori cu Eugen Lovinescu, Octavian Goga, Emil Gârleanu etc. Iubit de unii, dezamăgit ori înșelat de alții, dar în general ajutat de multe cunoștințe, inclusiv ale tatălui său, Liviu Reboreanu se afirmă cu vigoare și deține funcții din cele

mai variate, de la simplu gazetar, la publicist, scriitor sau director al Teatrului Național. Autorul, în economia celor patru volume, urmărește în timp evoluția fiecărui membru al familiei, cel mai adesea folosind documente, scrisori de familie, mărturisiri ale tatălui său, articole din presa vremii în temeiul cărora face elucidări tranșante. Și totuși, cum era și firesc, Ilderim insistă în special pe numele cele mai importante ale familiei, un loc deosebit de important ocupându-l, după Liviu, Emil, Ludovica, Livia, Miți, Tiberiu și mai puțin ceilalți. Pentru a păstra o tentă memorialistică, autorul adoptă un ton de remember, umple răstimpul dintre documente cu duioșii ale memoriei, intuiește realități, reactualizează pe un ton cert al adresării ori oscilează după un control vag estompat al persoanei întâi, care își pierde consecvențele în narativul ușor detașat al persoanei a treia, nu numai când se referă la Liviu. Interesantă în arhitectura lucrării e introducerea unui intermezzo intitulat *oglină lumii* (douăzeci și trei de episoade), în care sunt consemnate din varii surse, dar predilect din presa vremii, evenimente din cele mai diferite, aidoma unui jurnal în care nu lipsesc nici consemnările de fapt divers, nici mondenități banale, nici evenimente marcante din cronica veacului. Într-un plan paralel, Ilderim notează într-o serie de optzeci și cinci de *pseudo-portrete* mențiuni de jurnal, corespondență, articole din presa vremii în care îl găsim pe Liviu așa cum este el perceput de amici, de critici literari, dar și observații, ori reacții ale acestuia, cum ar fi de pildă cazul lui Al. Macedonski („...lumea care nu vrea să recunoască geniile și operele geniilor domniei sale e mai mult sau mai puțin ignorantă”, vol. II, p. 283). Înjurat de Crainic în *Gândirea* (vol. II, p. 301), reconsiderat tardiv de același Macedonski, solidar cu I. Al. Brătescu-Voinești (neglijat în chip jignitor de Academie asemenea lui Caragiale, Coșbuc, ori

Vlahuță), critic, dar și concesiv cu Al. Davilla (pricina era în fond refuzul reînnoirii contractului *artistei* Fanny Reboreanu), îndatorat lui Agârbiceanu, drept cu Topârceanu, insultat de Argezei („pute țara a opincă”, scria poetul după apariția romanului *Ion*), imaginea prozatorului se conturează cu multă obiectivitate. Ilderim, fiindcă găsește util să o facă, insistă de-a lungul întregii lucrări pe spații consistente asupra relațiilor din „micul trib”, mai întâi pe cutumiarul drept al primului născut, discriminatoriu, după cum se va vedea peste ani, ca mai apoi frații să se dezbină după moartea tatălui și după rătăcirile lor în lume, dar nu atât cât să treacă limitele eticii tradiționale; Liviu are cunoscutul lui destin, trei băieți mor pe front, fetele se mărită, iar Livia, apăsată de singurătate, schimbă scrisori cu Liviu nu scutite de unele subtilități. Chiar și atunci când îi fac urări ceremonioase (vol. III, p. 23), mama nu pierde prilejul de a face unele reproșuri: „*Ovidiu le arată la toți ce copil deștept e Tibiți și tu îl învrednicești nici cu o carte, să știe că asta i-a trimis-o fratele lui mai mare, Liviu. Adevărat că tu nu-l cunoști, nici el nu te poate pe tine cunoaște, că numai o dată a fost în casa ta și nu l-a lăsat Fani nici să pună mâna pe o carte de pe biroul tău...*” Inevitabilul se va produce însă odată cu revenirea lui Liviu la Beclean, însoțit de „*actrița care strica roluri*” și de copilul din flori, Puia, care nu putea studia decât la Paris pe banii lui Liviu („*Lasă, nu te mai ofensa atât, că știm noi ce hram*

porți și cum l-ai învățat pe degete pe Liviu ca să te ia de nevastă! Teatralistă cu șpur ce ești!”, avea să-i reproșeze Livia nuroii sale; vol. III, p. 88). Răceala se instalează definitiv între Rebreni și familia fratelui lor mai mare pe același mobil al inechitabilităților. Până când și despre deshumarea lui Emil, frații și surorile vor afla doar din ziarele care notaseră festivitățile de la Ghimeș și Palanca, unde a participat doar Liviu spre a evita și alte confruntări. Romanul se însoțește, așa cum spuneam, de la un cap la altul de *oglină lumii*, în care încep să-și facă loc tot mai vizibil evenimente care deschid calea spre ultimul volum, *Întuneric roșu.*, fără a estompa imaginea romancierului așa cum reiese ea din corespondențe, din evenimentele de familie, îndeobște cunoscute istoriei literare. Nu se face economie nici de picanterii, până chiar și atunci când este vorba despre un George Călinescu, Panait Istrati, Pamfil Șeicaru și alții, însă problemele familiei sunt urmărite cu consecvență, unele reveniri fiind și ele utile, iar altele, cum ar fi cazul Puia, fiica risipitoare, sunt urmărite cu o atenție specială (a se vedea epistolarul din vol. III, p. 371 și urm.). Ultimul volum al romanului, *Întuneric roșu*, ne menține în lumea familiei, cu fiicele lui Iulius, cu Tiberiu, cu Livia, cu Miți, cu Rița, dar și cu Ludovica și, firește, Liviu în ultimele cinci ipostaze ale trecerii Styxului (ultima doar ipotetică, reconstituită după unele relatări de la Valea Mare), cu exacerbări ale bolii inclusiv pe fondul unor

știri cum ar fi de pildă arestarea lui Antonescu, situația de pe front, bombardamentul din București, disperarea conștientă a iminentului său sfârșit. Scena morții e relatată prin reconstituirea unei secvențe verosimile pentru invazia sovietică în tot barbarismul ei: „*Doi soldați intraseră între purcei și închiseră scroafa în coteț, chinuindu-se de acum să imobilizeze un groștei mărișor, care guița de mama focului bănuind parcă soarta ce-l aștepta (...). Asta te-a scos definitiv din sărite și, fără să te mai gândești la consecințele faptei tale, ai ridicat bastonul și l-ai pocnit pe «paznic» drept în moalele capului (...) Ai ridicat palma stângă în față, ca pentru a-l liniști pe soldatul a cărui căutătură devenise sălbatică. Instinctiv, degetul său arător a apăsător pe trăgaci și gloanțele te-au izbit în plin, la nivelul pieptului, doborându-te*” (vol. IV, p. 272); adevăruri pe care istoria literară le-a rostit doar în taină, pe unele, iar pe altele le-a ignorat. Ilderim Reboreanu era de altfel cel mai în măsură să facă lumină în jurul a șapte decenii din viața numeroasei familii a lui Vasile și a Ludovicăi, dar mai ales din jurul lui Liviu și al familiei sale. Și a făcut-o cu prisosință, în prinos de dăruire, rămânând totodată consecvent spiritului lui ardelenesc al prozei marilor lui înaintași. Romanul a fost îndelung elaborat, după cum ni se mărturisește în prefață, proiectul lui a fost discutat cu editorii ai lui Liviu Reboreanu, cu apropiați ai prozatorului și ai familiei sale, unii dintre ei sceptici ori circumspecți mai ales când era vorba despre fapte de familie, reținute de Ilderim cu aceeași adâncă respingere față de Fanny și Puia, preluată din familie, și pe care o cunoșteam deja din *Minciuna și impostura* (Ed. Gramar, 2000), iar altele fiind relatările lui Tiberiu sau ale fraților și surorilor lui Liviu ori neîndoielnice scrisori și documente aduse din Năsăud sau Cluj în Bogdana de Teleorman, unde trăiește și scrie ultimul descendent al Rebrenilor.

Rubens - Alegorie. Binecuvântarea păcii

Janet NICĂ

o pinie două pinii

SE SPUNE...

Se spune că multe popoare sunt creștine. Așa o fi!
 Dar sigur, conducătorii lor nu sunt creștini
 și, de bunăseamă, nici popoarele.
 Amintesc, în trecere, ce spunea Iisus în Evanghelia după Ioan:
 DE ACUM NU VĂ MAI ZIC SLUGI,
 CĂ SLUGA NU ȘTIE
 CE FACE STĂPÂNUL SĂU,
 CI V-AM NUMIT PE VOI PRIETENI,
 PENTRU CĂ TOATE CÂTE AMAUZIT
 DE LA TATĂL MEU
 VILE-AM FĂCUT CUNOSCUTE!
 Când auzi despre secrete de Stat, despre rațiuni
 de Stat, documente secrete,
 servicii secrete, imunitate prezidențială și parlamentară,
 despre spionaj și contraspionaj,
 mistere, dedesubturi, ascunzișuri, subînțelesuri,
 nu te simți decât slugă, victimă, unealtă, vânat,
 mână de lucru, carne de tun, gelatină, plastilină.
 Rezultă că nu suntem creștini, ci precreștini.
 Adică, barbari. Unde este secret, este și violență.
 Suntem vecini de timp cu Auschwitz, cu Hiroshima,
 cu gulagul, cu genocidul din Cambodgia.
 Suntem primitivi.

FLACĂRĂ ȘI INCENDIU

Mulți oameni fug, din fața Realului,
 în Iluzie,
 înnobilându-se, zic ei.
 Dar Iluzia în fața Realului este
 precum păunul în fața tigrlui.
 Cu cât te apropii de Real,
 numărul obstacolelor crește iar
 rezistența lucrurilor e din ce în ce mai mare.
 Pentru cel nobil, în acest sens,
 dezamăgirile sunt o formă de maturitate.
 Privită dinspre Real,
 nobilitatea e infantilism și naivitate.
 Din punctul de vedere -
 sau de nevedere -
 al Iluzionatului,
 Realul este vulgaritate și profanitate.
 Din nou e decisiv locul observatorului.
 Fiecare este CUM este în funcție de UNDE este.
 Dintre toți oamenii lumii,
 poetul e cel mai dezamăgit,
 pentru că, dacă pentru majoritate,
 Iluzia este flacără, pentru el,
 iluzia este incendiu!

Rubens - Satul sătul

Gheorghe A. STROIA

Cristian Petru Bălan - *Să apropiem cerul de pământ*

**O interesantă și motivantă lecție de religie,
un inedit recurs la nevoia de îndumnezeire a umanului**

Dacă ar fi să ne gândim la tot ceea ce a scris Transatlanticul în îndelungata și prodigioasă-i activitate literară și publicistică, am fi îndreptățiți să constatăm că inedită este tocmai această abordare a varii genuri ori specii literare, care s-a „soldat” de fiecare dată cu un succes. Indiferent că vorbim despre poezia în ritm clasic (sonet ori elegie) sau lirica în vers alb (modernă), indiferent dacă se exprimă în proză (nuvelă SF ori roman), scriitorul român stabilit peste ocean manifestă în orice scriere a sa o subtilă emoție, ca extensie a trăirilor și convingerilor sale religioase. Ba, uneori, fabulând, poate trece cu ușurință dincolo de limite ori rațional, închipuind diferite interpelări ale unor personalități dispărute, rezultând interesante ficțiuni prin care (pe baza unei atente studieri a realităților istorice, cu profund respect față de înaintași) se furnizează cititorului avid de fantastic: date concrete, elemente de noutate, îmbrăcate în haina unui epos special.

Înțelegând vocația sa religioasă și afirmând, cu certitudine, despre **Cristian Petru Bălan** că este un spirit liber, neîncorsetat de dogme ori convingeri fundamentale, un dialog/o polemică între doi scriitori, aparținând unor confesiuni diferite, nu este un element surpriză, ci un lucru firesc, într-o logică naturală.

Așa după cum era normal, ambii scriitori își încep discuțiile tematice legate de actul creației, creator, dogme și precepte religioase comune sau în antiteză, realizând un inventar al cărților ce stau la baza discuțiilor și anume: Cartea Sfântă în diverse traduceri, cea a lui Dimitrie Cornilescu - folosită de neoprotestanți, traducerea lui Gala Galaction și a preotului Vasile Radu - folosită de ortodocși, fără a neglija valențele testamentare ale Bibliei de la București (1968) - a lui Șerban Cantacuzino sau pe cele poetice ale Bibliei în traducerea mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania. Deși textele celor două cărți sfinte sunt în mare parte aceleași, există diferențe de traducere și opinii divergente ale teologilor sau exegeților creștini, legate de acuratețea interpretării textului biblic.

Continuându-și insolita discuție cu celebra maximă „Fiat Lux”, oricare dintre întrebările adresate sau răspunsurile oferite se calează pe documente de inventar teologic, teosofic, dogmatic, doxologic, cât și pe tranșarea adevărilor dovedite științific, ce vin în completarea ori confirmarea adevărilor religioase. Implicate în acest cvasi-

clic inventar sunt: teorii ale astrofizicii, cuanticii și subcuanticii, ecuații matematice legate de teoria relativității, ajungându-se până la principiul incertitudinii, cu celebra formulă de imprecizie ale lui Heisenberg ($\Delta x \Delta p > h/2$, unde h este constanta Planck redusă). Acest aspect inedit al lucrării în sine denotă că, pe lângă preocupările literare ori eseistice ale celor doi scriitori, asistăm de fapt la retorici ori dileme profunde, între doi oameni de știință - cu un bogat arsenal și instrumental științific - ce merg până în „pânzele albe” pentru susținerea punctelor lor de vedere.

Sunt dezbătute aspectele biblice, pornind de la Geneză și trecând prin aproape toate capitolele Sfintei Scripturi, relevându-se teoriile teocentrice și geocentrice ale creației. Interesantă este și abordarea celor șase zile în care Dumnezeu a făcut lumea, încercându-se a se „proba” că echivalența zi biblică - zi terestră ar fi imposibil de realizat. Justificând conceptul de zi, pe diferitele „nivele” ale sistemului solar (pornind de la semnificația zilei la nivel planetary), Cristian Petru Bălan ajunge până la a echivala ziua creaționistă cu două ere geologice (dintr-un număr de douăsprezece). Argumentele folosite, departe de a ne lăsa indiferenți, ne atrag precum un magnet, spre a intra tot mai adânc în „miezul” lucrurilor, împărțirile fiind extraordinare și pe deplin justificate.

O altă trăsătură caracteristică scrierilor Transatlanticului este alternanța secvențelor umoristice, menite să creeze rumoare, bu-

nă-dispoziție, descreștând frunțile și abătând pentru o secundă gândurile lectorului de la profunditatea ori gravitatea problemelor discutate. Întrebat de către Ioan Dan ce a făcut Dumnezeu în perioada ante-creaționistă, cu subtilu-i umor caracteristic, Cristian Petru Bălan răspunde: «Se zice că întrebarea respectivă a mai fost adresată de un copil unui preot la o oră de religie, iar preotul i-a răspuns astfel: „Știi ce făcea Dumnezeu înainte de a crea lumea?” „Ce făcea, taică părinte?” insista copilul. „Păi, uite, Dumnezeu se urcase într-o salcie mare, mare” - răspuns preotul. „Și de ce S-a urcat Dumnezeu în salcia aceea mare, mare, taică părinte?” întrebă puștiul. „Stătea acolo și rupea crengile mai vânoase făcând din ele niște vergetușe...” „Și ce făcea Dumnezeu cu vergetușele acelea, taică părinte?” întrebă copilul și mai curios. „Ce făcea? Le pregătea să bată la fund pe toți copiii îndrăzneți ca tine și care pun aceste întrebări nesăbuite! Acum te-ai lămurit?”, îi răspuns taica părintele râzând...»

Dialogul celor doi talentați scriitori se derulează pe un ton amiabil, presărat din loc în loc cu opinii divergente, fără intempestiva controversă forțată. Fiind vorba despre puncte de vedere susținute de adepții unor confesiuni diferite, cititorul ar fi tentat să creadă că este martorul genezei unei noi confesiuni, ca rezultat vectorial al celor două. Unii vor crede că e vorba de o erezie, alții vor opina că este converti-

rea spre o nouă religie. Dar, cu certitudine trebuie să înțelegem că este - nu doar o simplă discuție - ci o polemică atent structurată, constructivă, ce are în centrul său dispute teologice legate de: iconoclast/iconodul, crucea închinată/ crucea simbol, apă sfințită/apa obișnuită, botez mărturisit/ botez acceptat, teoria creaționistă/teoria evoluționistă, apariții teofanice/ iluzii umane, purgatoriu/pedeapsă, ecumenism/ preferințe culturale, catolicism/ortodoxie, cult/confe-siune, unitarism/trinitate, natura divin/umană a lui Iisus, 7 taine/2 sacramente, Rai/Iad, OZN-istică/unicitatea creației, conservatorism/reformă, misiune/meserie, vocație/ obligație sacerdotală.

Să apropiem cerul de pământ este un dialog necesar care, pe lângă valențele sale religioase, prezintă și deosebite valențe epice. Stilul dialogului este clar, concis, cu o largă deschidere spre acceptarea valorilor moral-creștine, înlăturând elementele conservatoare și oferind noi și inedite maniere de interpretare asupra dogmelor acceptate de către întreaga creștinătate. O manieră originală de a polemiza adevăruri inițiatice, de a contribui la deschiderea bisericii către noi orizonturi, de a ne accepta - până la urmă - descendența umană, ridicată la rang de noblețe prin desăvârșitul act al creației divine. Maniera pozitivă de a prezenta faptele, insolitul relațiilor, cât și concentrarea exprimării, vor produce - cu certitudine - cititorului, regretul de a-și fi terminat lectura mai repede decât și-ar fi putut închipui ori de a-i induce o puternică dorință de VA URMA... a acestui rar dialog. O broșură producătoare de profundă pace spirituală, în orice moment ar fi lecturată, scrisă de un om dăruit de Dumnezeu cu aleasă înțelepciune, în memoria unui alt mare purtător de har divin, cărora le aducem și noi un omagiu, prin cele câteva modeste cuvinte scrise despre HARNICA lor trudă.

Doina DRĂGUT

Dorința de a sta în lumină

„Celor ce-au vrut/ să mă piardă,/ din infinita iubire/ aceste nesperate/ clipe” - așa începe placheta de versuri „Iarba iubirii”, apărută la editura Anotimp, din Slatina, și semnată de **Marinela Preoteasa**.

Încă de la început, autoarea ni se înfățișează plină de dragoste și iubire; sentimente ce le revarsă, frenetic și potopitor, pretutindeni. Are o dorință tulburătoare de a sta în lumină, se vrea printre florile de câmp, printre păsări, înconjurate de un aer vesel, înmiresmat, avidă de dragoste umană, și, așa cum spune în „Descântec cu busuioc”, este „un blestem ca trupurile/ să-și simtă zilnic depărtarea”, își vede împlinirea numai în lumină, în lumina aceea înaltă din puterea zilei, pentru care nutrește o aspirație profundă. Eclipsa solară este o primejdie, e clar că nu-i place întunericul, și cu un „gest repetitiv” dă „la o parte noaptea”,

iar dacă totuși nu poate face acest lucru, în disperare, se produce miracolul ca luna să-i întindă o rază, ca un braț, și o liniștește.

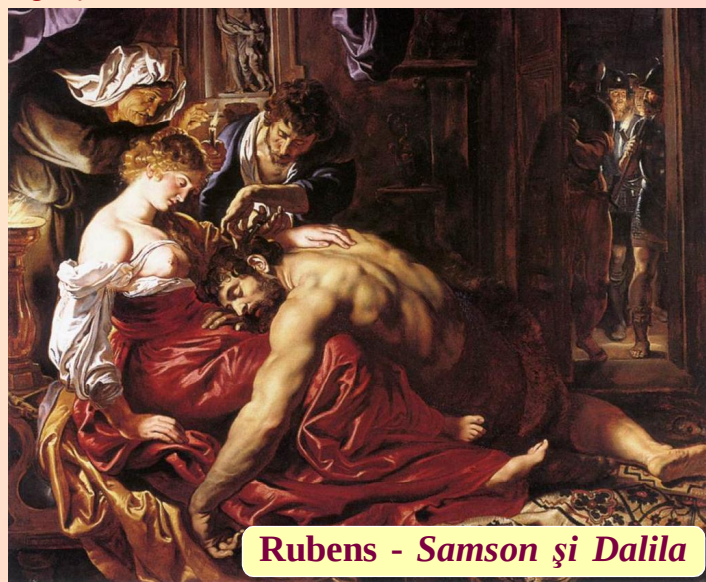
Adesea poemele sunt confesiuni spontane, într-o gamă variată de trăiri, emoții, sentimente, amintiri cu întoarceri la natură, la locurile natale. De o sinceritate dezolantă și o dragoste nedisimulată pentru semenii, Marinela Preoteasa se lasă furată de cântecul ciocârliei ce vestește o zi fericită, de privighetorile ce se lasă numărate, de freacă frunzelor, de adierea vântului, de prospețimea și frăgezimea firelor de iarbă.

Uneori, autoarea se simte oboșită și deziluzionată în fața răutăților și nedreptăților, este doar o graniță între zile, și își alină durerea cu amintirea „mângâierilor albe”; se abate, fie și pentru o clipă, de la drumul luminos pentru a privi cum cerul se rostogolește sau cum zarea este cu-

prinsă într-un cerc fix. Alteori, se vrea „o pasăre galbană”, care să treacă pe lângă moarte, dar fără s-o atingă, cu gândul de a dobândi imunitate, și un zbor tainic „spre universuri paralele”.

În unele poeme, pământul se îndurerează de lumină, poeta iese din „strânsoarea clipei”, purtată de dorul dragostei, se simte cu aripile tăiate, despărțită de lume printr-un „drum neștiut”, pierdută printre lucruri, depășită de curgerea timpului, într-o lumină de culoare albă, printr-un câmp de iarbă roșie, câmpul iubirii.

Marinela Preoteasa încă nu s-a regăsit; ea se caută mereu, atât printre lucruri mici, neînsemnate, cât și printre lucruri grave, durabile, accesibile doar celor înzestrați. Oricum, poezia Marinelei Preoteasa este convingătoare, autentică, originală și lirică, cu sensibile vibrații și aduce în lumină o poetă cu un timbru personal, cu o personalitate distinctă.

Rubens - Samson și Dalila

Lucian GRUIA

Artur Silvestri - *Critica criticii literare*

Vorbind despre „critica creatoare”, în volumul *Critica criticii literare* (Ed. Carpathia, 2013), Artur Silvestri afirma că adepții acestui demers nu comentează adecvat opera scriitorului, punându-se, înainte de toate, pe ei înșiși în evidență. Dar lauda de sine nu miroase foarte bine. Cum a înțeles Artur Silvestri să reflecte personalitatea scriitorului în critica literară pe care a practicat-o, se desprinde din citatul reprodus pe postcoperta cărții *Universul lecturilor fericite* (Ed. Carpathia, 2011): „Am scris mai degrabă în ideea de a încuraja pe scriitor și de a-i extrage din ceea ce mi-am închipuit a fi materie pozitivă partea ce ar sluji odată cu trecerea vremii la o lucrare în imperisabil și, de fapt, la o salvare a numelui și a creației, oricât de mărunță ori grandioasă ar fi fost. Esențială nu a fost, așadar, judecata, ci reazemul.”

În primul capitol (*Critici literari însemnați*) al volumului *Critica criticii literare*, Artur Silvestri comentează cărțile următorilor critici literari români: George Călinescu, Mircea Martin, G. Ibrăileanu, Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Mircea Zăciu, Adrian Marino, Marian Popa și

Dumitru Micu. Autorul își propune nu numai să comenze contribuțiile lor critice ci și să înlăture prejudecățile de înțelegere rostite despre criticii enumerați.

Să începem, așa cum face autorul, cu George Călinescu. Contemporanii săi superficiali îl catalogau drept savant „apucat” și mizantrop agresiv, pe când el era avea oroare de monden, fiind preocupat de planul mare al *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*. Despre cărțile sale se afirma că: este balzacian în roman, că scrie „roman de critic” adică fără talent; că în critica literară este impresionist, adică superficial, că nu e la curent cu fenomenologia, structuralismul, psihanaliza; iar în poezie neimportant. Adevărul este că romanele sale sunt eseuri epice de profunzime psihanalitică; critica sa este totală, prin stilul excepțional și talentul portretistic trezește la viață epocile trecute, iar prin conceptul organicist afirmat, dă consistență literaturii române; dramaturgia este extraordinară; poezia de o melancolie vitalistă rară; iar jurnalismul comparabil cu al lui Eminescu, Arghezi, N. D. Cocea. „Dorința de a-și adecva propria vibrație și judecată la structura verosimilă cea mai adâncă a scriitorului studiat, este însăși inima caldă a criticii lui George Călinescu” Acestea a fost și idealul lui Artur Silvestri, descendent al criticii călinesciene.

Un caz aparte în critica românească îl constituie Edgar Papu, filolog și comparatist de excepție. Inițiatorul protocronismului românesc a fost aspru criticat de minimalizatorii speciei național, de pe pozițiile internaționalismului proletar, ieri și ai globalismului, astăzi. Ori, protocronismul, considerat fără exagera de a vedea peste tot pri-

orități autohtone, este benefic dacă este înțeles în accepțiunea că sincronizările nu au fost preluate mimetic ci asimilate specific în literatura română.

Hiperlucidul Adrian Marino constituie și el un intelectual de excepție care, după multă suferință îndurată în epoca socialistă (strămutat șase ani în Bărăgan cu domiciliu forțat), a devenit temut pentru intransigența cu care trata veleitarii. Principiile sale erau juste și nu se abătea de la ele. A fost un „deschizător de drumuri, un om onest, iubitor de cărți, un clasicist în felul lui pentru care lumea e o Bibliopolis.” (Artur Silvestri - *Profil de critic literar: Adrian Marino*).

Mihai Ungheanu continuă ideea dezvoltării organice a literaturii noastre și susține protocronismul moderat. Spirit polemic, abordează curajos, scriitori aproape indezirabili, în *Interviuri neconvenționale*. Cele mai interesante sunt interviurile cu: Virgil Cândea, Dan Zamfirescu, Paul Anghel și Edgar Papu.

În capitolul intitulat: *Istории și mari sinteze literare*, spiritul enciclopedist al lui Artur Silvestri se simte acasă, în comentariile pe care le face asupra lucrărilor lui: George Munteanu, Nicolae Manolescu, Alexandru Piru, Mihai Zamfir, Ovidiu Drîmba, Eugen Simion și Ion Zamfirescu.

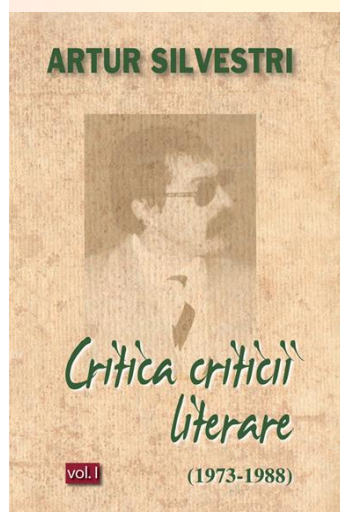
Nu putem trece cu vederea că *Temele* lui Nicolae Manolescu, aflat la începutul afirmării sale, au fost dezamăgitoare pentru Artur Silvestri, întrucât subiectele abordate erau mai mult schițate decât dezvoltate, totuși i se recunosc meritele în ceea ce privește ideile critice.

Capitolul al treilea, *Eminescologia azi* se oprește asupra cărților de referință despre poetul nostru național, semnate de Gh. Bulgăr, Zoe Dumitrescu Bușu-

lenga, Nicolae Ciobani și Theodor Codreanu. Problematika este mult prea vastă pentru a fi prezentată aici. Menționăm aici crezul lui Theodor Codreanu care consideră că Eminescu nu e un romantic întârziat ci un modern autentic, ba chiar un precursor al transmodernismului actual. În cartea pe care Theodor Codreanu o dedică acestui curent (*Transmodernismul* - Princeps Edit, Iași, 2011), criticul explică marginalizarea direcției critice promovate de revista „Luceafărul” începând cu anii '60: direcție care pornește de la organicismul călinescian și continuă cu protocronismul etnic inițiat de Edgar Papu, continuat de Mihai Ungheanu, Dan Zamfirescu și Artur Silvestri, prin faptul că s-a impus la noi, după anii '80, postmodernismul antinațional, ateu și demolator de mituri. Transmodernismul care promovează revenirea la tradiție și la valorile umane, într-o viziune transdisciplinară, poate că va resuscita unele teme ale direcției luciferiste de altădată.

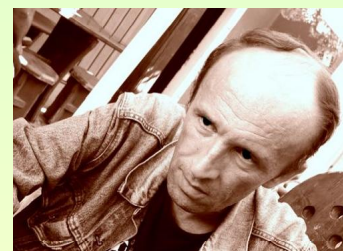
Capitolul final al cărții este dedicat criticii contemporane. Încheiem cu considerentele lui Artur Silvestri despre demersul critic, enunțate în acest capitol: „Raportul eu-operă este unul de cunoaștere. Eul critic e dator a introduce în obiectul operațiunilor sale acele structuri pe care opera le admite ținând seama de criterii istorice, psihologice și de limbă.(...) Abia pe urmă vin la rând interpretarea, care e un act hermeneutic și contemplația ideilor generale întrupate sensibil, care e un act estetic.” (Artur Silvestri - *Asupra criticii creatoare*).

A sosit momentul ca cineva să se pronunțe acum, de pe poziții cât mai puțin subiective, asupra cărților de critică literară semnate de Artur Silvestri.

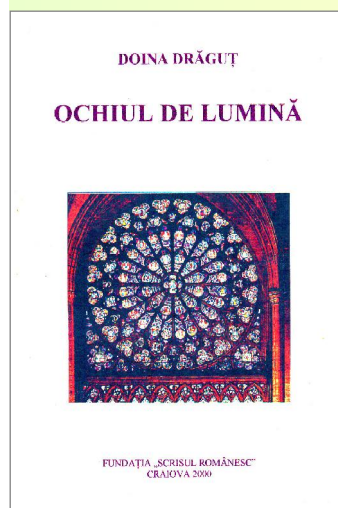

Daniel MARIAN

Doina Drăguț - „Ochiul de lumină”

**Din Ploi de amintiri, unduiri cu tămăduiri de Drumuri lungi,
vin Ziduri albe, după care suntem Duși de gânduri**

Aș fi: „(...) După forma sufletului meu /... /Visul era colorat/ Și rotund (...).” (**Visul**). Dar nu ar mai fi nimic de zis; deci, nu; zicem altfel: „(...) Mersul meu neînceput./ Spre nicăieri alerg de multă vreme (...).” (**Drumuri lungi**). Din nou și iar, nu am avea capăt de drum, altfel spus punctul originar și inevitabilul sfârșit - nu-s! Deci: „(...) Urmele care nu erau// Amintirile din mine strânse/ În haită vin să mă sfășie (...).” (**Amintirile din mine** - pag. 8). E, ei, eh, aici o putem aborda pe **Doina Drăguț**, după ce intrasem dinainte în ambientul, în alfabetul ei, deloc confortabil dar fastuos înspre sublim.

Am început cu **Ploi de amintiri**, în care - nu credeam s-o spun vreodată, - *Doina* e *doină* de-adevăratelea: „Ochii mei verzi au prelungit/ Câmpia în spații tremurate/ Și au învins reflexele zăpezii/ deșteptând în muguri timpul// Un zbor atins de

o oră/ Încremenită-n ceasul alb/ Cutremură adânc tăcerea/ Răsfirată-n cercuri de lumină.” (pag. 22).

Mă întreb, într-o tăcere care nu se poate însă ascunde de astă pagină, cum ar fi *Amintiri de ploi*: singurătate, nonvalență, ori eternitate?; există eternitate continuă?; de ce nu, dacă o repetăm la infinit...; cu condiția de a avea un observator, chiar unul fin, dacă e șansa de a fi - și de astă dată, este!

De **Ziduri albe**, probabil că ne-am lovit fiecare la rândul fiecăruia. Se întâmplă de regulă atunci când mergem cu înspre două sute de kilometri la oră, se îngustează drumul și chiar ajunge să nu mai ducă nicăieri. Dar, este altceva când admiri „Nopti târzii germinate într-un pahar/ Sparg în cercuri întâmplări/ Dintr-un spațiu înghețat/ Ziduri albe de tăceri lunecă/ Subtil spre adevăr.” (pag. 26). Aceasta, în timp ce are loc de necuprins în forme, decât în înțeles, închipuirea sau realitatea cea de **Creștere**: „Înainte mea merge drumul/ Cu unduirea rece a șarpelui/ Descolăcit de pe un gând./ Cu fiecare pas cresc/ Tot mai mult până la împărțășirea/ Întunericului cu lumina.” (pag. 27). Deci, e sigur: drumul e predefinit, înainte de a ne întreba pe noi cineva. E (în)datorat însă simplului fapt că noi mai și gândim. Iar țelul, chiar dacă de ne-atins, e acela al Dumnezeirii, pentru că numai acolo toate se pot regăsi într-un întreg - care după

propria-i poftă poate exista sau nu...

Iarăși despre gânduri, dar angoasate după ce au fost agățate în **Arborele vieții**: „Gândurile descompuse/ Se risipesc în vârste/ Când un cerc se închide/ Un altul se deschide./ Arborele vieții/ Exilat în afara/ Timpului intangibil/ Se înalță.” (pag. 18). Astfel suntem **Duși de gânduri**: „(...) Lumina se distribuie/ În libertate/ Până la dezordine// Duși de gânduri/ Ne distanțăm// Și-n ochii noștri/ se năpustește ce-

rul.” (pag. 80).

Dacă vrem să o cunoaștem pe **Doina Drăguț**, atunci tehnica dedublării o putem prinde din mers, pentru că nu prea avem de ales: „Mă despart de mine/ Ca să devin liberă/ Și mă unesc cu el/ Care este independent/ De el și se recunoaște/ În mine ca într-o/ Oglindă// Astfel suntem liberi amândoi.” (**Mă unesc pentru a deveni liberă** - pag. 19). Aș mai fi și eu liber din când în când, adică poet să îi spun poetei: **liberi să fim!**

Rubens - Diana și nimfele

Stelian COMBOȘ

„Parabolele lui Iisus. * Adevărul ca poveste”

Motto: Și El le-a zis: Vouă vă este dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, dar celor din afară toate li se fac în parabole. (Marcu)

Om de cultură Andrei Pleșu s-a născut la 23 august 1948, în municipiul București. Absolvent al Facultății de Arte Plastice, Secția de istoria și teoria artei. Doctoratul în istoria artei la Universitatea din București, cu teza *Sentimentul naturii în cultura europeană*. Lector universitar la Academia de Arte Plastice, București (cursuri de istorie și critică a artei moderne românești) (1980-1982). Profesor universitar de filozofie a religiilor, Facultatea de Filozofie, Universitatea din București (1991-1997). Fondator și director al săptămânalului de cultură *Dilema* (1993). Fondator și președinte al Fundației *Noua Europă* și rectorul Colegiului *Noua Europă* (1994). Membru al World Academy of Art and Science (1997). Membru al Académie Internationale de Philosophie de l'Art, Geneva, Elveția (1999). Dr. phil. honoris causa al Universității „Albert Ludwig”

din Freiburg im Breisgau, Germania (2000) și al Universității „Humboldt” din Berlin, Germania (2001). Commandeur des Arts et des Lettres, Paris, Franța (1990). New Europe Prize for Higher Education and Research la Berlin, acordat de Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences, Stanford, Institute for Advanced Study, Princeton, National Humanities Center, Research Triangle Park, North Carolina; Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS), Wassenaar; Swedish Collegium for Advanced Study in the Social Sciences (SCASSS), Uppsala și Wissenschaftskolleg zu Berlin (1993). Premiul Academiei Brandenburgice de Științe din Berlin, Germania (1996). Ordre national de la Légion d'Honneur al Franței (în luna martie, în gradul de Commandeur și, în luna decembrie, în gradul de Grand Officier) (1999) etc.

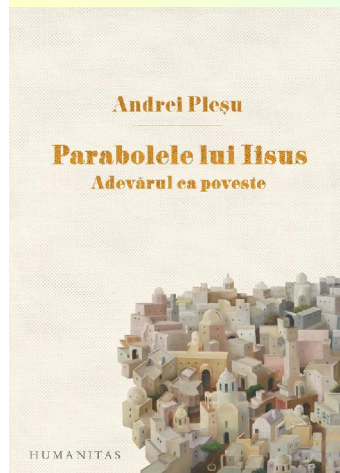
Activitatea publicistică: *Călătorie în lumea formelor* (eseuri de istorie și teorie a artei), Meridiane, București, 1974; *Pitoresc și melancolie. O analiză a sentimentului naturii în cultura europeană*, Univers, București, 1980; ediții Humanitas, 1992, 2003; *Francesco Guardi*, Meridiane, București, 1981; *Ochiul și lucrurile* (eseuri), Meridiane,

București, 1986; *Minima moralia* (elemente pentru o etică a intervalului), Cartea Românească, București, 1988; ediții Humanitas, 1994, 2002, 2006, 2008 (trad.: franceză, L'Herne, Paris, 1990; germană, Deuticke, 1992; suedeză, Dualis, Ludvika, 1995, maghiară, Tinivár, Cluj-Napoca, 2000; împreună cu fragmente din *Limba păsărilor*, Jelenkor Kiadó, Pécs, 2000; slovacă, Kalligram, Bratislava, 2001); *Jurnalul de la Tescani*, Humanitas, București, 1993, 1996, 2003, 2005, 2007 (trad.: germană, Tertium, Stuttgart, 1999; maghiară, Koinónia, Budapesta, 2000); *Limba păsărilor*, Humanitas, București, 1994; reeditare Humanitas, 1997; *Chipuri și măști ale tranziției*, Humanitas, București, 1996; *Eliten - Ost und West*, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 2001; *Despre ingeri*, Humanitas, București, 2003; reeditare Humanitas, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008; *Obscenitatea publică*, Humanitas, București, 2004; reeditare Humanitas, 2005; *Despre bucurie în Est și în Vest și alte eseuri*, Humanitas, București, 2006, 2007, precum și numeroase studii și articole în reviste românești și străine.

În altă ordine de idei, revenind la prezentarea și semnalarea volumului în cauză, vom remarca faptul că există întrebări cărora li

se poate răspunde prompt și pertinent. De la cele ale experienței curente (Ce număr porți la pantofi?), până la cele ale expertizei științifice (Ce este legea gravitației?). Există și întrebări, cele ale primei copilării, care par simple, sau suprealiste, dar al căror răspuns solicită mai curând talentul metafizic sau fantezia: De ce are mâna cinci degete?, Cine a inventat somnul? Există, în sfârșit, întrebările „mari”, întrebările ultimative, cărora îmi place să le spun „rusești”, căci fac substanța multor insomnii dostoevskiene: Ce este fericirea?, De ce există răul?, Care este sensul vieții? Pentru astfel de întrebări, nu poți să propui un răspuns geometric, ci o analogie, o metaforă, un „ocoliș” transfigurator. E cea mai adecvată soluție. Singura. În loc să spui, savant: „uite cum stau lucrurile!”, spui: „hai mai bine să-ți spun o poveste”.

În cartea de față, va fi vorba despre poveștile spuse de Iisus, în efortul Lui de a-i familiariza pe cei din jur cu metabolismul împărăției Sale. Sarcina pe care și-o asumă e imposibilă, așadar e pe măsura divinității Sale: are de vorbit despre lucruri invidente, are de oferit ajutor, fără să cadă în rețetă și abuz doctrinar, și are de dat nu doar materie de reflecție, ci și motivație de viață, suport existențial, mărturisește Andrei Pleșu despre cartea lui. Volumul *Parabolele lui Iisus. Adevărul*

* Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Editura Humanitas, București, 2012

ca poveste, de Andrei Pleșu, apărut la Editura Humanitas din București, a fost desemnat Cartea Anului 2012, într-o ceremonie organizată la sediul din București al Uniunii Scriitorilor din România (USR). Premiul pentru Cartea Anului 2012, în valoare de 10.000 de lei, a fost acordat de publicația *România literară*, cu sprijinul financiar al Guvernului României, și a fost decernat de juriul format din: Nicolae Manolescu - președinte, Gabriel Chifu, Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Simona Vasilache și Mihai Zamfir.

„Sunt, firește, foarte bucuros că această carte este bine primită. A apărut o primă cronică într-o revistă din Iași, făcută de un preot, și asta m-a impresionat, pentru că mie cel mai frică la cartea asta îmi este de preoți și teologi. Și cronica era foarte amabilă, foarte generoasă. Atât de generoasă și de amabilă încât, în final, ca să facă un compliment decisiv, se spune: «Avem dinainte categoric o lucrare testamentară». Chestia asta m-a deprimat oarecum și mă bucur acum că am luat o nominalizare, fiindcă cu o nominalizare ești mai aproape de debut decât cu o lucrare testamentară”, a spus Andrei Pleșu, în răsesele celor prezenți la ceremonie, în momentul în care au fost anunțate volumele nominalizate la premiul pentru Cartea Anului 2012.

La finalul ceremoniei, după ce Nicolae Manolescu a anunțat că volumul *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* a fost desemnat Cartea Anului 2012, Andrei Pleșu a afirmat: „Mi se pare totuși miraculos puțin - dacă miraculosul are grade - că o carte despre *Parabolele lui Iisus* e premiată astăzi, când misticii se orientează mai curând spre poetică, dar cu atât mai emoționat sunt, cu atât mai mult mă flatează această alegere, dar mă flatează mai ales echipa în care am onoarea să fiu prezent, adică echipa de nominalizați, împreună cu care am fost în seara asta prezent și din care, întâmplător, am fost selecționat. În spiritul textelor de

care m-am ocupat în această carte, amintesc că există formula «Mulți chemați, puțini aleși». Aici sunt mulți aleși și unul singur, întâmplător, este chemat să ia premiul. Dar, în această conjunctură, alegerea e mai importantă decât chemarea unică, pentru că cei aleși au un calibru, o calitate, o anvergură care face ca cel chemat să fie puțin invidios că a ieșit din rândul lor”.

Pentru premiul pentru Cartea Anului 2012 au mai fost nominalizate volumele: *Vântureasa de plastic*, de Marius Chivu (editura Brumar), *Opere poetice. 1909-1962*, de T.S. Eliot; traduceri de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu și Șerban Foarță & Adriana-Carmen Racoviță (editura Humanitas Fiction), *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*, de Mircea Mihăieș (editura Polirom), *I. L. Caragiale și caligrafia plăcerii*, de Dan C. Mihăilescu (Editura Humanitas), *La pierderea speranței*, de Nicolae Prelipceanu (Editura Casa de pariuri literare), *Jurnalul fericirii*.

Manuscrisul de la Rohia, Nicolae Steinhardt, ediție critică de George Ardeleanu (editura Polirom), și *Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate, istorie*, de Vlad Zografi (editura Humanitas).

Nicolae Manolescu, președintele juriului, a declarat că „*Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* este o carte cu totul ieșită din comun”. „O analiză, un eseu despre parabolele din cele patru evanghelii - mai mult despre primele trei, decât despre a lui Ioan, nu știu de ce, o să-l întreb pe Andrei când l-oi prinde - care nu e făcută de un teolog și în același timp nici de un liber cugetător, care s-ar folosi de ele precum Ernest Renan când scria *Viața lui Iisus*, la sfârșitul secolului XIX, și vedea omul fără să-l vadă pe Fiul Domnului (...) Andrei Pleșu și-a păstrat un spirit foarte liber, cu niște comentarii foarte interesante, bazate pe o bibliografie înspăimântătoare. Nu sute, nu mii, nu zeci de mii. Sunt probabil sute de mii de comentarii ale parabolelor din Biblie din

Noul Testament, pe puțin, iar el a cunoscut o bună parte, într-o mare bibliotecă germană. Cu o asemenea bibliografie pe cap ți se încurcă limba în gură. Ce mai poți să spui când despre fiecare cuvânt de acolo s-au scris zeci și sute de mii de pagini? Ei, a reușit să spună și culmea este că unele din ele sunt chiar ale lui. Vorbesc de comentarii. Cu o asemenea bibliografie, să mai ai și tu o părere, asta mi se pare extraordinar. În plus, este farmecul extraordinar al scrisului lui. Este un stilist de primă mână. Cartea nu are nimic dintr-un studiu de specialitate (...) Parabolele sunt luate ca niște depozite de înțelepciune milenară și povestite cu întrebări. Oare ce vrea să spună aici? Dar nu spune asta, spune altceva. Dar de ce nu spune asta? Sunt niște povești, de fapt, parabolele. El spune parabolele care, până la urmă, duc la adevăr, adevărul care nu se spune ca la filosofii, în mod abstract, ci se spun niște povești extraordinare, citite de două mii și atâția de ani de toată lumea și comentate, tot așa, de toată lumea”, a afirmat criticul literar.

Nicolae Manolescu a mai spus despre *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* că este o carte „pe care o poate citi oricine”, pentru că „nu are nicio dificultate”. „El (Andrei Pleșu, n.r.) știind foarte bine și greacă, în foarte multe cazuri, se folosește de cuvântul original în greacă sau în aramaică, în care au fost scrise unele din textele vechi (...) și care nu are neapărat sensul cu care este tradus. Sunt foarte multe cuvinte din astea care aveau în greacă un sens precis și (sensul, n.r.) a fost tradus în fiecare limbă cu oarecare relativitate, ba chiar cu sinonime. Dar cuvântul spunea un singur lucru și el, studiind și știind limba greacă, descoperea sensul cuvântului respectiv. Din punctul ăsta de vedere, cartea este chiar a unui erudit (...) Dar, dincolo de erudiție și de specialitate, este farmecul ăsta extraordinar al unor povești pe care le re-spune în limba lui”, a mai comentat Nicolae Manolescu.

Rubens - Coborârea de pe cruce

La începutul ceremoniei, Nicolae Manolescu a spus că premiul pentru Cartea Anului 2012 este decernat într-o ceremonie organizată la sediul USR și nu în locul unde a fost acordat în anii trecuți, respectiv la Fundația Anonimul. „După expirarea contractului cu ei, ne-am mutat în sediul nostru și banii pentru acest premiu vin de data aceasta de la Guvernul României”, a spus Nicolae Manolescu. Criticul a făcut referire și la volumele care au primit în perioada anilor 2002-2011 premiul pentru Cartea Anului, spunând că acestea sunt „un indicator pentru starea literaturii române”, pe această listă a premianților apărând atât nume foarte mari, cât și genuri literare diferite. Printre câștigătorii edițiilor trecute se numără Gabriel Liiceanu, cu *Ușa interzisă* (editura Humanitas), în anul 2002, Monica Lovinescu, pentru *Jurnal III* (editura Humanitas), în anul 2003, colectivul de traducători coordonat de Cristian Bădiliță, pentru traducerea primelor două volume din *Septuaginta* (editura Polirom), în anul 2004 și în anul 2005, Florina Ilis, pentru *Cruciada copiilor* (editura Cartea Românească), și Andrei Cornea, pentru *Când Socrate nu are dreptate* (editura Humanitas). În anul 2006, premiul Cartea Anului a fost decernat lui Florin Țurcanu, pentru volumul *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* (editura Humanitas), în anul 2007 - Mircea Cărtărescu, *Orbitor*, vol. III (editura Humanitas), în anul 2008 - Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române* (editura Cartea Românească), în anul 2009 - Varujan Vosganian, *Cartea șoaptelor* (editura Polirom), în anul 2010 - Ion Vianu, *Amor intellectualis* (editura Polirom), iar în anul 2011 - Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (editura Polirom).

În altă ordine de idei, să-mi fie iertată îndrăzneala de a-mi da cu părerea despre o carte pe care abia am reușit să o răsfoiesc. Este vorba despre o carte îndelung așteptată și îndelung dorită, *Parabolele lui Iisus. Adevărul*

ca poveste. De multă vreme n-am mai primit cu o asemenea bucurie o carte pe care, iată, nu am avut răbdarea să o citesc până la a avea nebunia de a-mi da cu părerea despre ea. Fac asta, însă, din poziția celui care, de multă vreme, a fost preocupat de acest subiect, parabolele lui Iisus sau, cum, inspirat, le definește Andrei Pleșu, „Adevărul ca poveste”.

Justificarea acestui interes ține de optică, de modul în care un laic, nu un profan, un cunoscător profund al marilor texte ale umanității, reușește să înțeleagă, ceva mai eliberat de tensiuni dogmatice, mesajul parabolelor biblice. Nu-mi pot ascunde părerea de rău că n-am putut fi de față la lansarea acestei cărți. Bineînțeles, i-am urmărit lansarea pe orbita spiritului prin intermediul internetului, dar mi-aș fi dorit să simt publicul și reacția acestuia la apariția acestei cărți pe care o văd și o simt cu adevărat remarcabilă.

Iisus Hristos, indiferent cum este înțeles de oameni, ca Nazarineanul, ca Mesia și Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu sau Omul, nu are biografie didactică, oricât s-ar specula în această direcție. Părerile unora cu privire la eventuale studii în Egipt sau India mi se par irelevante. Evangheliile nu ne arată decât faptul că la vârsta de 12 ani îi uimea cu înțelepciunea pe cărturarii de la templu. Copilul Iisus, revendicându-și obârșia divină, le spune simplu și direct dreptul lui Iosif și Fecioarei Maria: „De ce m-ați căutat?

Oare nu știați că trebuie să fiu în Casa Tatălui Meu”. Ei bine, această Casă a fost extinsă de Iisus, la vremea întemeierii „Noii Legi”, a „Noului Legământ”, spre toată lumea. De acest fapt, cred eu, a profitat și Andrei Pleșu care a înțeles să se apropie de Cuvânt cu cuvântul. Și, după cum am priceput din mărturia de la lansare și din ce am apucat, lacom, să cuprind cu privirea în puținul timp de când am pus mâna pe carte, o face cu sfiala și respectul cuvenit apropierei de cuvântul Cuvântului.

Într-o lume tot mai grabnic etichetativă (scuzată să-mi fie inadecvarea termenului), bazată pe informații „second hand” și în care secularismul se insinuează cu pretenții de proprietar „științific”, contribuția lui Andrei Pleșu mi se pare salutară. Lectura acestei cărți, desigur, nu are cum să nu stârnească și controverse. Cum spunea și autorul, cu alte cuvinte, cred că va fi și piatră de poticnire, atât pentru teologii afiliați cât și pentru atei frustrați. În ce mă privește în mod personal, apariția acestei cărți mă face să sper într-o revitalizare a interesului pentru subiecte de acest gen. Andrei Pleșu ne oferă împreună cu cartea sa și o cheie utilă, aceea a unei priviri de dinafară, o privire atentă, competentă și binevoitoare. El ne dă o carte vrednică de un loc în apropierea Bibliei. Am speranța că Părinții Bisericii, de acolo de unde sunt, o vor primi cu bunăvoință.

Andrei Pleșu precizează de la

bun început că se vede nevoie să-și justifice demersul: „În lumea de astăzi, dacă scrii o carte pe teme religioase și nu ești teolog sau popă, trebuie să te explici, fiindcă ești suspect. Din partea teologilor, apare o stupoare în fața unui intrus care vine într-un teritoriu de obicei atribuit, delegat, stabilit. De partea oamenilor de cultură curenți apare ideea că un om cât de cât inteligent, un om al veacului nu prea are a se ocupa de o tematică desuetă.” Acestor două categorii Andrei Pleșu a dorit să le transmită un mesaj, prin cartea sa. „Mi s-a părut că ar fi binevenit un mesaj către colegii mei din intelectualitatea laică. Adică ar fi bine dacă aș putea să le transmit colegilor mei, care sunt moderni, postmoderni, branșați, lucizi, inteligenți, politically correct, că nu pot cu două mișcări să dea de-o parte o tradiție și o colecție de texte care au format mentalul european. Este ceva de gândit aici, e ceva de înțeles aici, nu vă grăbiți să evacuați aceste texte din experiența voastră interioară!” De asemenea, Andrei Pleșu susține că are un mesaj și pentru Biserica ortodoxă: „Biserica noastră are, într-o anumită zonă a ei, o înclinație aș spune folclorică spre invalidarea studiului, a intelectului, a cercetării. S-ar zice că lucrurile acestea pun în pericol trăirea. Nu strică un pic de studiu. Biblioteca nu e chiar iadul și inteligența nu e neapărat un păcat. Biserica, dacă nu întreprinde un efort în a se integra și în debateră academică, riscă să rămână izolată.”

Cu alte cuvinte Andrei Pleșu își începe discursul prin prezentarea parabolei. „Toată lumea știe că Iisus Hristos vorbea deseori în parabole, în pilde, adică în povestioare. La întrebarea de ce folosea acest procedeu în predicile Sale, e simplu de răspuns. Parabolele erau un procedeu didactic și retoric la îndemână. Ele elucidau un subiect supus dezbaterei prin puterea lor de a exemplifica. Însuși răspunde la această întrebare. De ce le vorbea oamenilor în pilde?” „Răspunsul

Rubens - Fecioara Maria cu pruncul pe tron

lui Iisus este de-a dreptul năucitor, smintitor”, spune Andrei Pleșu. „Replica lui Iisus contravine parabolii care ilustrează, simplifică, lămurirea unui pasaj. Iisus răstoarnă folosirea curentă a parabolii. «Vouă vă este dat să cunoașteți taina împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați». Acesta este răspunsul Domnului la întrebarea „celor doisprezece”, așa cum apare la Evanghelistul Marcu (4, 11, 12).

„Trebuie să recunoașteți că pentru imaginea pe care o avem noi despre predicția hristică acesta este un răspuns tare. Sau găsit teologi care să susțină un scandal teologic; nu seamănă a Iisus, nu seamănă a Evanghelie. Sunt mai multe argumente pentru care această afirmație este greu de acceptat. De ce Iisus, predicatorul, Cel atât de iubit de mulțimi, voia să le stopeze unora accesul la informație, să discrimineze? Discriminare, pentru că precizează că «vouă vi s-a dat să cunoașteți», nu la toți, la ceilalți nu. Avea Iisus oare intenția explicită ca ceilalți să nu înțeleagă?”, se întreabă retoric Andrei Pleșu. „Puneți-vă, un pic - dacă nu vi se pare complicat - în situația lui Iisus: El vorbește în fața unui public enorm, are de-a face cu o diversitate umană extraordinară. Pentru că nu poate să vorbească pe grupe - El vorbește la toată lumea deodată -, trebuie să producă un discurs, trebuie să găsească un procedeu, un dispozitiv care să fie auzit de toată lumea, dar care să provoace în fiecare secțiune a publicului o reacție adecvată: pe cei disponibili să-i atragă și mai mult, pe cei indisponibili ori să-i provoace și să le deschidă gustul ori să-i lase în pace, pe euforici să-i potolească, pe nesimțiți să-i evite, toate acestea cu un singur discurs. Și Lui I S-a părut că formula optimă pentru a ataca această diversitate de audiență este parabola. Pentru că parabola este o po-

veste care pe unii îi lasă indiferenți, într-unii produce iluminare, pe alții îi lasă nedumeriți și-i aruncă pe gânduri... și fiecare dintre reacțiile astea sunt posibile în interiorul comunicării parabolii. Parabola este un dispozitiv paradoxal care în același timp spune și nu spune, provoacă și lasă rece, maschează și dezvăluie, comunică și nu comunică, este de o invenție extraordinară. Să manevrezi un asemenea dispozitiv trebuie să ai oarecare talente și cel mai bine este să fii chiar Fiul lui Dumnezeu” „Parabola este soluția pe care o găsește Iisus pentru a obține o receptivitate nuanțată. (...) Parabola este specie a discursului apofatic. Ea definește un adevăr spunând doar pe jumătate, nespunând tot, dând doar un impuls, o pornire, o orientare vagă pe care o percepi sau nu. Adică aceeași parabolă este pentru unii un punct de plecare, un stimulent, pentru alții o provocare, pentru alții o piedică, pentru alții o indicație - pe scurt un obiect echivoc pentru a se adresa tuturor fără să-i smintească”. „Am putea spune că parabola caracterizează stilul delicat al lui Dumnezeu, atent și grijuliu la libertatea noastră, pe care nu o știrbește nici chiar cu un cuvânt prin care să Se autopropună”. „Pentru că unui om dacă îi pui brusc o lumină puternică în față, îl orbești”, exemplifică Andrei Pleșu, care precizează că „parabola vrea să satureze toate formele posibile de comunicare. Și ar fi pentru știința comunicării o temă de cercetare: cum se obține un tip de discurs care să împuște trei sute de iepuri odată, nu doi. Parabola funcționează în textele Mântuitorului precum ploaia care cade „și peste cei buni, și peste cei răi...”, fără discriminare. „Parabola nu este însă un limbaj definitiv”, adăugând că „Mântuitorul o folosește cât este în lume, dar îi avertizează că va veni un timp când nu le va mai vorbi astfel.”

„Parabola reprezintă un mod de a te raporta la adevăr foarte aparte, care se cultivă mai ales în Orient. Acest mod de a vorbi este

uneori mai lămuritor decât orice argument. Parabolele se adresează unui public divers; ele au rostul să acopere și să dezvăluie în același timp. Există ceva din natura parabolii în toate discursurile lui Iisus (...) Din parabolă ai să vezi că nu poți să faci nici o doctrină. Există parabole care spun că fapta este mai importantă decât vorbele, există parabole care spun că e mai importantă contemplativitatea decât activitatea, există parabole care spun că fapta poate fi mai riscantă decât nefapta - necugetată”, susține Andrei Pleșu, care menționează că „parabola este prima încercare reușită din istoria culturii europene, prin care s-a obținut o victorie împotriva ideologiei. La Iisus Hristos nu este nici o ideologie. Ce înseamnă să nu articulezi până în detaliu o doctrină? Înseamnă să lași liberă libertatea exegetică a fiecărui cititor, să stimulezi această libertate, să nu-i pui de la început limite abstracte. Nu există nici un text care să te instige la libertate în asemenea măsură ca textul evanghelic și la suspendarea oricărei tendințe de a ideologiza. Ideologia este un fel de birocratizare a gândirii”. „Peste locul unde era comoara era o pictură. Cei care știau codul cunoșteau că acea pictură semnalează că dedesubt este o comoară. Ei bine, parabola este o prezență de acest tip. Pentru cine este gata să intre, pentru cine are demarajul, ea trimite dincolo de ea, pentru cine nu, e o pictură”.

La finalul discursului său, Andrei Pleșu opune actualității cotidiene, pe care o consideră „proastă”, o altă substanțială: „Am vrut să mă smulg eu însumi și să-l provoc și pe cititor să se smulgă din ceea ce aș numi actualitatea proastă în care trăim. Actualitatea proastă este o actualitate care se termină mâine, fiindcă mâine vine altă actualitate. Noi suntem intoxicați, trăim într-o țară în care credem că actualitatea înseamnă schimburi de replici, brânciuri și lupte electorale. Există o altă actualitate, actualitatea întrebărilor atemporale.

Întrebări de tipul ce sens are viața?, ce înseamnă suferința?, ce înseamnă răul?, ce înseamnă iubirea? Acestea sunt întrebări care sunt valabile și mâine, care au fost valabile și acum o mie de ani și vor fi valabile și peste o mie de ani, dacă nu câștigă în toată lumea alegerile cine nu trebuie. Am vrut să spun cu această carte că actualitatea e în altă parte. Că nu există nici Crin Antonescu, nici Traian Băsescu, nici Șova, nici Stănișoară, nici Surupăceanu -ăștia nu există! În schimb întrebările pe care le propune textul sacru există. Și zic că este mai bine să fii cuplat la actualitatea Bibliei, a parabolilor lui Iisus, decât să fii cuplat la actualitatea jurnalelor de știri, care devin în mod ilicit Biblia cotidiană.”

Așadar, în concluzie și în încheiere, vom reține și sublinia că poate că pe unii i-ar putea intriga modalitatea de abordare a unor probleme de hermeneutică de către un filosof. Ori eu, unul, nu vād a fi nimic ne la locul lui. Alții s-ar putea împiedica de limbajul folosit de Andrei Pleșu. Pe mine m-a bucurat modul în care profesorul și-a încheiat prelegerea: un subtil îndemn la citirea Sfintei Scripturi. Biblia a ajuns un fel de relicvă pentru marea parte a românilor pravoslavici. Ne amintim de Evanghelie doar când ajungem duminica la Sfânta Liturghie. Nu mai vorbim de reflectarea pe marginea textelor sfinte.

Și totuși, „Parabolele lui Iisus au rezistat bine și în vremuri mai grele ca ale noastre. Ni s-a părut că trebuie să li se dea o șansă și acum, că în nimbul lor respiră, tenace, teme și soluții fără dată și fără patină muzeală. Dacă, din când în când, am reușit să formulăm întrebarea potrivită, nu ne rămâne decât să sperăm că încercarea noastră își va găsi, la rândul ei, cititorul potrivit”. „Căci, altfel spus, nu uitați că suntem, de cele mai multe ori, în afara regulii, în afara propriului nostru proiect, în afara rostului nostru original. În afară. Am pierdut contactul cu interogația esențială, cu interioritatea întrebărilor ultime...” (Andrei Pleșu).

Florin MĂCEȘANU

Picătura de pictură

Școala flamandă în secolul al XVII-lea Rubens

La 28 iunie 1577 se naște la Siegen, în Westfalia fiul lui Jan Rubens - asesor la tribunalul Antwerpen. La 11 ani descoperă măestria desenului în școala din Antwerpen condusă de eruditul Runiboldus Verdonk. În 1591 începe să studieze pictura în atelierul peisagistului Tobiasz Verhaecht din Antwerper. După un stagiul scurt în atelierul lui

Adam van Noort, Rubens este elevul lui Otton van Veen, un pictor cu nuanțate influențe italiene.

Rubens devine pictor independent la 21 de ani și este primit în breasla de pictori a orașului Antwerpen. În 1600 pleacă în Italia.

În Veneția descoperă pictura lui Tițian, pe care-l copiază sânguinos, dar cu o

libertate suverană.

La Mantua este fascinat de decorațiunile realizate de Andrea Mantegna și de frescele executate de Giulio Romano.

În Florența execută schițe după Bătălia de la Anghiari a lui Leonardo da Vinci și studiază sculpturile lui Michelangelo.

La Roma are posibilitatea să studieze operele lui Michelangelo din Capela Sixtină, stampele lui Rafael de la Vatican, picturile lui Caravaggio, precum și sculptura antică.

Se întoarce în Antwerpen, unde este numit pictor de curte al arhiducelui Albert. Se căsătorește în 1609 cu o fată dintr-o familie burgheză, Isabelle Brandt. În 1610 și 1614 dă marile semnale ce-i vor deschide larg porțile faimei: *Înălțarea crucii* și *Îndeosebi Coborârea de pe cruce*. Îndată după aceea produce într-un ritm de necrezut tablouri religioase, scene de martiriu, scene mitologice, bătălii, vânători, ba chiar peisaje.

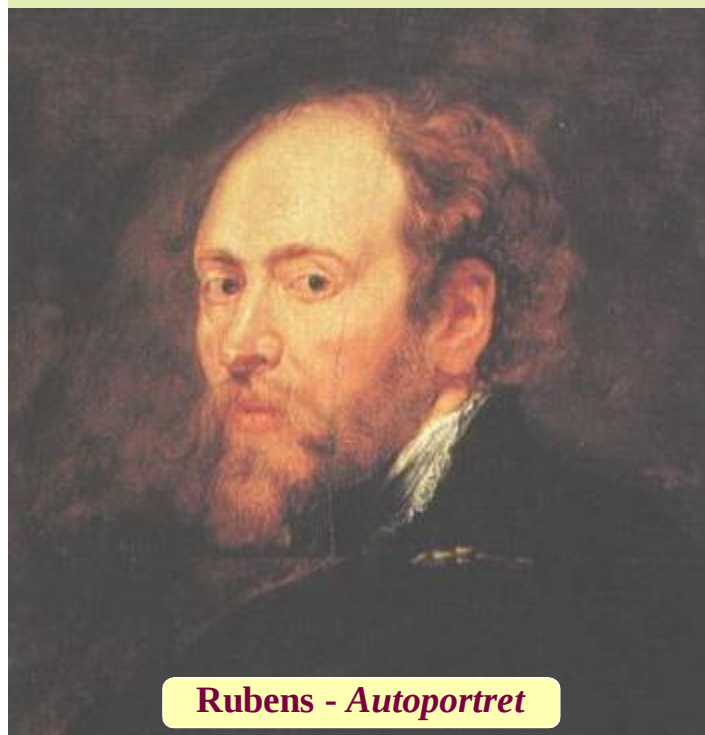
Construiește, la Anvers, un adevărat palat, unde își are atelierele, galeria pentru

colecții. În 1626 moare Isabelle Brandt, soția sa. Îndurerat, Rubens călătorește mult în misiuni diplomatice în Anglia, în Spania, în Olanda.

Acasă duce o viață cumpănită, închinată picturii, plăcerilor îngăduite ale simțurilor. În ultimii ani, Rubens se concentrează cu precădere asupra temelor mitologice, cu predilecție dionisiace.

În decembrie 1630 se recăsătorește cu Helene Fourment, o tânără de 16 ani, vestită pentru extraordinara sa frumusețe, fiica unui negustor bogat din Antwerpen. În 1630, Rubens este ridicat la rangul de cavaler de către Carol I al Angliei, iar un an mai târziu este înnoobilat de regele Filip IV al Spaniei. Continuă executarea unor opere de pictură cu caracter monumental după *Metamorfozele* lui Ovidiu, precum și *Judecata lui Paris*, *Sărbătoarea lui Venus*, *Cele trei grații* și altele.

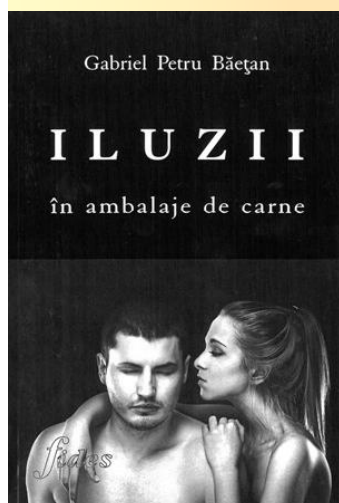
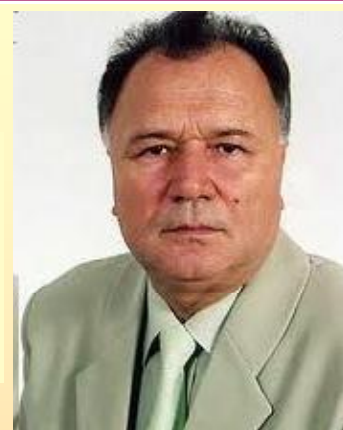
La 30 mai 1640, Peter Paul Rubens încetează din viață. Este înmormântat în biserica Sfântul Iacob din Antwerpen, chiar sub tabloul pictat de el, *Sacra Conversație*.

Rubens - Autoportret

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Poemele inimii ca două păsări într-o coajă de ou-struț

Chiar dacă titlul volumului de debut în poezie, *Iluzii în ambalaje de carne* (2011)*, de Gabriel Petru Băețan, îndepărtează receptorul, pentru că, la prima licărire de pupile, îl trimite la măcelar, pentru că, la a doua fulgerare de iriși, îl pune în situația de a nu admite în vreun chip că el, însuși, poate fi „pachetul” de vise / speranțe „în ambalaj” din mușchi de vită (fie și ca *semnificat* ascuns în *semnificantul* „vrăbioare”), este bine să se știe, încă „din prima fază-frază”, că este vorba de o existență-mezelăreasă, nu cea de la orice colț de stradă, ci una de pe calea Golgotei: «pe drumul spre Golgota / întotdeauna primul pas / [...] // zilele trec după același scenariu / ne amăgim cu o existență / ce ne vinde iluzii / în ambalaje de carne // [...] // până în punctul culminant al dramei / când ajungi să blestemi zeii / și ieși afară din tine» (p. 22).

În prefața *Un debut convinsător cu scilipiri de aforisme*, de Ionuț Caragea, de la acest interesant volum de poeme semnat de Gabriel Petru Băețan, după ce se face o radiografie de fidelitate la

„starea poeziei” din România ultimelor anotimpuri («Poezia a devenit un compromis între azi și mâine, o mică autoexcitare verbală, o pilulă reconfortantă sau o femeie ușoară pe care oricine o poate obține în schimbul câtorva cuvinte tari. Într-o societate în care doar vulgaritatea mai reușește să șocheze, acest lucru a fost speculat și de autorii cu experiență. [...] unele edituri [...] voiau să scoată profit imediat, fără să țină cont de degradarea morală și perversiunea la care era supus amatorul de poezie și frumos», p. 5), se relevă bucuria de a descoperi un veritabil talent, un poet cu strălucit viitor («...Gabriel Petru Băețan [e] un tânăr cu potențial vizibil, care nu se sfiește să scrie curat, explorându-și sentimentele cele mai profunde, de dragoste și tristețe [...], un tânăr care vrea și care crede că poate ajunge cu o treaptă mai sus decât generația sa [...], fixându-și repere valoroase, încercând să înțeleagă ce este poezia, de unde vine ea și unde trebuie să ajungă [...]», p.6; «volumul „Iluzii în ambalaje de carne” este un debut convingător al unui tânăr ce surprinde prin curaj și sensibilitate...», p. 7), Ionuț Caragea justificându-și sintagma „scilipiri de aforisme” din titlul generoasei sale prezentări către distinsul receptor de poezie, desigur, cu destule exemple, ori, mai exact spus, cu o mulțime de „citate-martori”: «...să ne oprim asupra câtorva aforisme deosebite ce reușesc să ne încante privirea și sufletul prin ingeniozitatea și expresivitatea lor: „când plouă, amintirile pe limba lor vorbesc despre sfârșit”, „pe drumul spre

Golgota, întotdeauna primul pas e o femeie”, „în momente de singurătate și de suferință nebună, femeia e cea mai bună farmacie de vise”, „drumul tău spre mine e pod peste umanitate”, „când a zidit umanitatea, Dumnezeu a început cu locul copilăriei mele”, „ridurile sunt preludiul capitulării” [...] etc.» (p. 6).

Eroul din poemele lui Gabriel Petru Băețan simte - bacovian - nu numai «războiul dintre ieri și azi», ci și cum «călcaiul ploii apasă tot mai violent» (*Ultimul peron*, p. 10); el «ține oamenii între degete» (p. 11), își injectează iubirea «în vene / ca pe o apă / sfințită / de singurătate» (*Simfonie de pixeli*, p. 12), are în jur «umbre cu pene de îngeri» (*Într-o bătaie de clopot*, p. 13), este «adoptat de furtună» și cerul îi «pansează rănilor / ca o mamă primitoare» (p. 14 sq.); într-o oglindă, caută «cuvintele ca un fluture / în genunchi» (p. 16), ori «cearșaful [ce] are propriile[-i] amintiri» (p. 19), observă faptul că «Dumnezeu și-a desăvârșit creația / în palmele blânde ale bunicii» (*Facerea lumii*, p. 24), surprinde prelingerea lunii «ca o mână osoasă», căutându-și «trupul / printre draperii» (p. 30), își vede condeiul ca «o prelungire a brațului» (*Teologia cuvintelor*, p. 35) și „prin poezie își duce crucea”, sfidează «orice formulă chimică / și fiecare element din tabelul lui Mendeleev» (p. 37), în vreme ce «cuvintele se dau jos de pe cruce» (p. 44); el (eroul poetic) și iubita-i se descoperă a fi «cuvinte încrucișate / ce dezleagă misterul cerului» (p. 45), de parcă ar descinde din antic-egipteanul «Papyrus Insinger»,

până ce plecarea ei (a iubitei / muzei) „se iconizează”, ajunge «un tablou din lemn» (p. 47), sau «cea mai frumoasă sculptură / [...] / și singurul cutremur / cu epicentru în inimă» (p. 56), ori, în ultimă instanță lirică, „muză-bibliotecă” meritând Premiul Nobel pentru Literatură, spre a putea (El / Eroul - Ea / Iubită, Muză) să sfideze Olimpul, dar nu în androginică formulă, ci ca «două păsări într-o coajă de ou» (p. 20): *când nopțile se lăsau grele și reci peste noi / ne înghesuim trupurile / în apropierea unei lumânări // conviețuim prin atingeri / savurând fiecare strop de existență // Dumnezeu consfințește tăcerea / și vocea fiecărui puls // alcătuim împreună / o nouă sculptură de Michelangelo / și fiecare privire / era închisă în piatră / ca o metaforă silențioasă // ne înghesuim în aceeași inimă / ca două păsări / într-o coajă de ou...*

* Gabriel Petru Băețan, *Iluzii în ambalaje de carne*, Iași, Editura Fides, 2011 (pagini A-5: 72; ISBN 978-973-8930-73-5).

Rubens - Rubens și soția sa Isabella

George PETROUAI

Nevoia presantă de civilitate

Nicăieri în lumea asta largă nu cred că o ființă normală se poate plânge de un exces de amabilitate și politețe din partea semenilor. Dimpotrivă, oricând și oriunde este loc de mai bine, că doar asta-i alcătuirea paradoxală a omului: binele coexistă cu răul, dragostea cu ura, adevărul cu minciuna, blândețea cu violența și politețea cu mârlnănia.

Dat fiind că sufletul și inima fiecăruia dintre noi se dovedesc adăposturi trainice și primitoare deopotrivă pentru îngeri și demoni, este de la sine înțeles că neîncetat trebuie să ne preocupe grija pentru ordinea și curătenia lăuntrică. Căci una este să te lași dominat de impulsuri sălbătice, impulsuri a căror dezlănțuire fără frâu nu poate să nu te pună într-o postură jenantă, și cu totul altceva este să dovedești în momentele explozive că poți să-ți stăpânești nervii și să-ți controlezi reacțiile primitive, într-un cuvânt că ești un om binecrescut.

Este adevărat că, acum ca și altădată, pentru mulți dintre semeni civilitatea înseamnă doar o mască agreabilă și zâmbitoare, pe care o poartă cu eleganța unor oameni de lume și sub care-și dosesc cu dibăcie hăurile minciunii și ipocriziei, lăcomiei și zgârceniei, necinstei și neomeniei.

Dar la fel de adevărat este că oamenii normali dintr-o societate echilibrată nu așteaptă să li se impună o conduită civilizată prin admonestări, amenințări, amenzi și instituții corecționale, și cu toate astea ei să persiste în atitudinea lor josnic-sfidătoare, posibil chiar amenințătoare la adresa a tot ce-i înconjură: familie, colegi, instituții, legi, bunuri publice, țară.

Asemenea însușiri lăudabile li se inoculează sugarilor prin laptele supt de la mamele lor, lapte îndulcit prin bun-simț, dragoste și duiosie maternă, iar mai apoi prin acțiunea conjugată a celor doi factori esențiali pentru formarea caracterelor tinere, respectiv pentru corectarea caracterelor mai nă râvașe - educație atentă și credință întăritoare!

Firește că nici o societate, oricât ar fi ea

de prosperă și civilizată, nu este scutită de serioase bătăi de cap cu răufăcătorii și nelegiuiții pe care-i zămislește. Iată, bunăoară, societățile Apusului. Toate se lăfăie în osânză și comoditate, dar toate se confruntă în același timp cu insolubile probleme datorate cruzimii tâșnită din ambiții și din goana după confort, ori suferinței atroce născută din lipsa de înțelepciune. Căci nestăpânirea și necumpătarea ajung până la urmă să fie plătite mult mai scump decât indolența ori nepriecerea, și - așa cum bine spunea Ecclesiastul - prea târziu ne dăm seama că totul este deșertăciune și goană după vânt...

Dar până ce vom ajunge la înțelepciunea lui Solomon, o înțelepciune impregnată cu serioase doze de plictiseală față de bunurile

și plăcerile vieții, ce neconținut i s-au așternut la picioare, trebuie să admitem că o guvernare este suportabilă atunci când majoritatea cetățenilor o tolerează, ba chiar se arată mulțumiți de ea, și că o societate devine prosperă doar atunci când membrilor săi li se cere stăruitor să-și întrebuițeze cu folos timpul și spațiul de mișcare ce le revine în conformitate cu legile scrise ale acelei țări și cu legile nescrise ale omeniei.

...Dar România? Aici nevoia de civilitate este mai acută ca oricând. Și asta deoarece legile sunt nepermise de îngăduitoare cu tâlharii și răufăcătorii de sus și de jos (îndeosebi cu cei de sus), de parcă cei care le-au elaborat s-au gândit la ei înșiși după expirarea imunității și pierderea privilegiilor de care se bucură pe perioada mandatului.

Apoi că pușcăriile românești au devenit adevărate case de odihnă pentru plevușca nelegiuiților, unde aceștia se îndoapă pe rupte și lucrează când au chef, ba chiar își permit să se răzvrătescă atunci când în conducerea acestor așezăminte se fac schimbări neagreate de ei.

În ceea ce-i privește pe marii rechini, ei bine, cu foarte puține excepții (Adrian Năstase, de pildă) aceștia scapă de detenție, ba chiar o întind din țară (vezi cazul Omar Hayyam) atunci când - în cârdășie cu unii medici și cu anumiți reprezentanți ai autorităților - ei hotărăsc că prețioasa lor sănătate nu le permite să suporte regimul penitenciar, oricât ar fi acesta de blând...

Drept este că mulți dintre românii care lucrează în străinătate nu asimilează de-acolo ceea ce-i bun, căci vin în România și-și deversează pe unde se nimerește (străzi, baruri, parcuri etc.) întreaga mizerie, de care nici vorbă să se poată descotorosi în țările apusene așa cum le pofteste inima.

Și încă ceva. După cum îmi mărturisise un polițist foarte cătrănit, spiritul civic al românilor este practic egal cu zero. Din comoditate, ori poate de teama represaliilor, pur și simplu cetățenii refuză să se constituie în martori împotriva răufăcătorilor dovediți!

Rubens - Cele trei grații

Viorel ROMAN
(Germania)

Germanizarea Europei

Chestiunea Germană (1400-) și Chestiunea Orientală (1774-1923) sunt vechi, de aceea e firesc că lumea în criza se întreba: Se germanizează Europa sau se europeizează Germania? Aparțin greco-ortodocșii de Europa sau de Eurasia?

În Europa / UE piața neagră e de 50% din activitatea economică / PIB, la greco-ortodocși, 25% la catolici și 10% la protestanți. Aceste decalaje de corupție și moneda unică € agravează criza, în care fiecare trage spuza pe turta lui.

Se redeschide Chestiunea Germană, se urmărește din nou distrugerea Europei Centrale, €? Războaiele, de treizeci de ani, 1618-1648, cele napoleoniene, 1799-1815, cele mondiale, 1914-1945, au reușit mereu distrugerea Germaniei.

Integrarea RFG în UE a împiedicat reapariția Reich-ului. Când, cu sprijinul Rusiei, Germania s-a refăcut brusc, Anglia și Franța au fost împotriva. Numai dizolvarea armatei germane în NATO și diluarea DM în € au potolit spiritele.

Slăbiciunea PIIGS a împins însă Germania, cu un export de 1.000 de miliarde de €/an, în față. Se va degrada Germania, va disciplina ea Europa? Fără Rusia, Anglia, SUA nu pot prinde în clește, pe două fronturi, Germania, ca în 1914-1945.

Germania încotro? La Atena se arde drapelul german și portretul d-nei Merkel e împodobit cu zvastica nazistă. Londra nu

renunță la industria ei financiară non-UE. Italia și Spania sunt depășite de competitivitatea și fiscalitatea germană.

Românii stau cu un picior în Europa și cu celălalt în Eurasia. Și cum Moscova întârzie refacearea unității creștine, moldovenii sunt din ce în ce mai mult asiatici și nici București-ul n-are nici un proiect național sau european credibil.

Integrarea românilor în UE / NATO n-a rupt lanțurile grele ale duhovniciei și soborniciei moscovite și constantinopolitane care blochează emanciparea lor.

Formularea e din perioada interbelică, atunci când ardelenii sperau că moldo-valahii se vor coace. Dar Stalin lichidează Unirea și îi integrează pe toți într-o satrapie euroasiatică, ale cărei urmări sunt și astăzi evidente. Mulți și-o doresc din nou!

Moldo-valahii au fața unirii (1859, 1918), dar ideea e a Școlii Ardeleni. De aceea încercarea Partidei ortodoxe, FRN, PMR, PCR, FSN, PDSR, PSD, PNL, USL, de a-și însuși și ideea națională e contraproductivă, iar folosirea în dialogul cu vestul a curentelor culturale, a masoneriei, a dinastiei etc. este neconvingătoare, nu pot înlocui imperativul: Toate drumurile duc la Roma!

Soarta românilor depinde de meandrele Chestiunii Germane și Orientale, cu țeluri diferite. De aceea criza națională se poate depăși numai prin dialogul început la București de Fericitul papa Ioan Paul II și refacerea unității cu Roma.

Costel CRISTEA

Versuri

Nuferi albi și nuferi galbeni

Nuferi albi și nuferi galbeni
Umplu lacul din poiană.
Tu, cu ei de te asameni,
Vei fi sfânta din icoană.

Pe petale moi ca puful,
Stă-n cristal iubirea mea.
Veverița-și mută ciuful,
Ronțoind încet ghinda.

Păsări mari și mici s-adună
Ciripind, duios, concertul,
Pruncu-n poala mamei cântă,
Îngânând tot alfabetul.

Un broscoi își drege glasul,
Stând semeț pe frunza tare.
El ca sigur va fi basul
Asta seară la cântare.

Iară eu, cu-ai mei de-acasă,
M-am plimbat, găsindu-mi locul
Lângă lac, în umbra deasă.
Vis de basm la vila Plopul...

Nuferi albi și nuferi galbeni,
Flori ca inimile noastre,
Voi pe lume n-aveți semeni,
Stați în ale apei glastre.

Vă închideți și deschideți
De cu zori și-n prag de seară,
Și în cupe vreți să prindeți
Frumuseți ce înfioară.

Vă lăsăm cu doruri multe,
În a lacului splendoare,
Și-n mireasma de la munte..
Ne vedem la anul, oare?

Ninge

Ninge, ninge, iară,
Ninge peste tine,
Crivățul, aseară,
Te-a golit de mine.

Ai rămas sedusă
În nămeți pustii...
Dorul...se amuză.
Chiar ai vrut să vii?!

Ninge peste gânduri,
Ninge peste noi.

Slovele din rânduri
Sunt cerneli în sloi.

A trecut poștașul,
N-a avut în tolbă
Jocul, ce fârașul
Îl întoarce-n sobă,
Cu lumini și umbre
Smulse din scânteii.
Zilele sunt sumbre,
Troienind idei.

Ninge peste mine,
Jaru-ncet se stinge,
Ninge peste tine,
Ninge, ninge, ninge...

În pas de dans

Hai să dansăm iubito
Pe valurile vieții,
Povestea ce-am trăit-o
Din anii tinereții.

*La stânga un pas,
Prin noiam de amintiri,
La dreapta, în vals,
Să trăim din trăiri.*

Noi suntem încă vii
În tangouri celebre,
De ce să nu fii
O stelută-n tenebre!

*La stânga doi pași,
Să plutim printre ani,
O pereche de ași...
Astăzi costă doi bani.*

Pașii noștri de dans
Nu ritmează-n zadar,
I-a plătit, în avans,
Un noroc, într-un zar.

*În față un pas,
Înapoi încă doi,
O solistă și-un bas,
Am rămas amândoi.*

Hai să dansăm iubito
Povestea noastră-n tango,
Iubirea ce-am trăit-o,
Astăzi trăsă-n indigo,
Hai să dansăm iubito....

Poeți ai Societății Române de Haiku / Poeme senryu

Cornelia ATANASIU

Ce secretare!
Firmă de avocatură
cu profituri grase

Rage un catâr -
samaru-i mai greu
ori picioarele...

Jules COHN-BOTEA

Ce drag îmi este
cel care mă laudă -
știu că-i obiectiv

Seară de seară
mă uit la televizor,
dar nu-l deschid

Cezar CIOBÎCĂ

Ziua Victoriei -
o conduc pe soacră-mea
pe ultimul drum

Până de curent -
chelia bunicului
pe post de lampă

Florin CRIGORIU

Infanteristul
venit în permisie -
ea, goală pușcă

Soțul e trist -
nevasta își critică
bluzele vechi

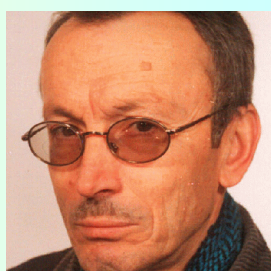
Marius CHELARU

În camera mea
între cărți eu și praful -
seară de iarnă

Seară de vară -
câinele bea din baltă
toate stelele

Iulian DĂMĂCUȘ

Vechiul Trabant -
umilit zilnic
de câinele vecinului

Școlar silitor -
desenează și mănâncă
același măr

Șerban CODRIN

Academia scoate
un post la concurs -
paznic de noapte

Expoziție
dintr-o sută de rame -
dar nici un tablou

Uali IANCU

În pas cu vremea -
bunicul pe ogor
nepotul pe Net

Poet pe soclu -
împrejurul capului
zboară sticleții

Florentin SMARANDACHE (SUA)

Taina scrisului

Cifrele au început să vibreze liric

Am compus prima poezie când eram prin clasa a doua (1962). Doamna învățătoare, Mișcoci Elena, după ce-a citit-o, a zis că eu să mă țin de... aritmetică! Făcea concursuri ad-hoc cu noi în clasele primare: care rezolvă mai repede o înmulțire sau o adunare, și mă remarcase...

Mai târziu, la Școala Generală (1965-1969), participam la olimpiada de literatură cu o com-punere „De la fereastra vagonului”. Acesta fusese titlul impus de organizatori. Și m-a mirat că mi-au dat și un premiu... doi. Scrisesem des-pre vacanțele mele, în care îmi plăcea să merg cu trenul la munte sau la mare. Profesoară de limba română era doamna Lulușă Diaconu.

La olimpiada de matematică din clasa a șaptea însă luasem premiul întâi pe comunele limitrofe Bălceștiului, și dascălul nostru, Bălașa Ion, m-a scos în fața careului. Apoi, în clasa a opta participasem la o competiție școlară între comunele Bălcești și Măciuca, eu fiind selecționat pentru subiectul chimie-fizică; alți elevi erau la subiecte precum: istorie, geografie, etc. Profesoară la chimie era doamna Ioja Maria, iar la fizică domnul Văduva Gheorghe.

La liceu am mers numai pe olimpiade matematice, obținând premii sau mențiuni la fazele locale, județene și naționale. Profesorii mei fiind Bistriceanu Larisa, la Liceul Pedagogic din Craiova (1969-1972), și Vlădescu Nicolae la Liceul Pedagogic din Rm. Vâlcea (1972-1974). La liceul craiovean am debutat în revista școlii, „Năzuințe”, în 1971, cu un careu de rebus „Păstorească” și cu probleme propuse de matematică plus soluții - dar nu literatură! Aveam și un cerc de matematică, îndrumătoare fiind doamna profesoară Că-

tănoiu Florica.

Îmi plăcea la nebunie rebusul. Aveam abonament la „Rebus” din clasa a cincea. De sărbători apărea frumos ornat și muream de curiozitate să încrucșez cuvintele și să văd cum se îmbină în careuri ca un mozaic. Am continuat și la Facultatea din Craiova, calificându-mă la Olimpiada Studențească de Matematică „Traian Lalescu” de la Cluj-Napoca, din anul 1977, la care am fost cu profesorul de Analiză complexă Peter Hamburg. Tot în acea perioadă mă înscriesem la un cerc de Limbaje Formale, condus de prof. univ. dr. Alexandru Dincă.

Am făcut o pauză de la creația literară până prin anul 1979, după absolvirea Facultății de Informatică, când am fost încurajat să revin la poezie de către un fost coleg de liceu, lingvist și scriitor, Constantin Matei - reîntâlnit pe scările universității, și de către profesorul și criticul literar Constantin M. Popa. Prima poezie publicată s-a intitulat „Cifrele au început să vibreze” și a apărut în „Năzuințe” în 1979. Am ajuns să debutez și în volum, într-o antologie colectivă a membrilor Cenaclului Literar „Elena Farago” din Craiova, „Ora planetei”, în anul 1980.

L-am întâlnit la Craiova, mai târziu, la Cenaclul „Ramuri”, pe Marin Sorescu, originar din Bulzești - la o azvârlitură de băț de Bălceștiul meu. Mereu treceam cu rata aglomerată prin Bulzești, aflat pe ruta Bălcești - Craiova. A urmat atunci o pauză temporară la matematică; eu scriam de grabă poeme, eseuri, proză și mai ales țineam un jurnal intim. Acum am întors din nou roata spre știință. Însă combin aceste două domenii printr-un jurnal de călătorii la diverse conferințe științifice internaționale.

Adrian BOTEZ

*ADRIAN BOTEZ
REBUSUL*

vecinul de la trei behăie ca un țap în călduri - vecina de la doi iar s-a îmbătat criță și cântă circumterestru imprecise manele - iar undeva pe la etajele superioare sau inferioare ale clădirii - unul s-a apucat de făcut cutremure artificiale - cu burghiul de sfredelit pereții: doar e duminică sacră - nu?

pe la poalele blocului - poate chiar la subsol - trăsnește a friptură de porc în post - și miroase cumplit și insistent - a lapte de mamă denaturată - ars

la noi în bloc - copii nu s-au mai născut - de la revoluție: ar fi fost o indecență și-o impietate față de zidurile tot mai sus ridicate - avântate întru perfecționarea ideii de pușcărie ambulantă - ba chiar o trivialitate imprescriptibilă - față de atâta grijă mondială - de a păstra echilibrele planetei - mai ales în zona maimuțelor āstora cercopitece - din est

la televizor - tot timpul - de dimineată până pe seară târziu - când îmi închid sângele în poiată - este apelată una - de-i zice primăvară - dar mă uit pe fereastră și - în furișata lumină subacvatică - văd copaci încremeniți (precum unii călugări budiști care se suspendă singuri din viață - momâi - reprogramându-se pentru veacuri viitoare... probabil mai bune): au uitat până și de meseria aia cu mugurii

de altfel - e liniște de moarte - și cine vrea să spună că-i primăvară - are tot dreptul s-o spună - doar de aia e democrație

Isabela VASILIU-SCRABA

Despre Anton Dumitriu ca interpret al "Cogito"-ului cartezian

Motto: Și parcă-l văd spre seară grăind o sacră lege,/ lângă izvor, sub poala pădurii de stejari:/ „Ca nu cumva vreodată să rățăcești, alege,/ din tot ce vei percepe, percepțiile clari!” (C. Opreșan, Psihaion, 1995, p.24).

Amintindu-și de vizita pe care în tinerețe i-o făcuse lui Blaga, Ion Papuc regreta peste ani (*Litere și filozofie*, București, 2007, p.130) că nu i-a arătat marului marginalizat caietul în care copiasse poeziile blagiene interzise de mercenarii ocupantului sovietic, cum interzise îi erau și volumele filozofice și toate celelalte scrieri ale sale pe care în-suși Lucian Blaga fusese obligat să le scoată din circuitul public al bibliotecii clujene unde lucra (*Luntrea lui Caron*, București, 1990).

Cumva la fel am regretat și eu că nu i-am dus filozofului Anton Dumitriu (1905-1992) vreo două-trei eseuri pe care le scriesem despre câteva aspecte ale gândirii sale. Mă temusem atunci că îi va dispărea partea de așază „critică”, deși din manuscrisul volumului meu despre *Filozofia lui Noica între fantasmă și luciditate* (Slobozia, 1992), pe

care l-a citit cu surprinzătoare atenție, probabil că tocmai violența „criticii” l-a făcut să creadă că aș poseda o „vocație filozofică indiscutabilă” (document olograf din arhiva proprie). Doamna Lidia îmi spusese că soțului ei i-ar fi făcut plăcere să citească în „Contemporanul - Ideea Europeană” și în revista „Arca” acele articolele ale mele pe care i le-am dus târziu, la câteva luni după moartea remarcabilului filozof și logician care reușise, tot atât de greu ca și Noica (1909-1987), să-și publice în plină teroare ideologică niște cărți de înaltă ținută ideatică. Volumele lui Noica și ale lui A. Dumitriu publicate la vremea „inchiziției marxiste” contrastau vizibil cu acel gen de „secăturism spiritual” descris de filozoful interzis Vasile Băncilă (în art. *Nae Ionescu și „Predania”*, cuprins în OPERE, vol. V, 2007, p. 459) ca o practicare a „disociațiilor și punctelor de vedere...” (V.B.) punoniste în acea perioadă (vezi criticarea filozofului Noica de către comunistul A. Pleșu, *Minima moralia*, 1988, p. 98).

Unul din textele mele făcea referire la *Cartea întâlnirilor admirabile* (București, 1981), la *Homo universalis* și la articolul intitulat *Misticismul lui Descartes*, publicat de Anton Dumitriu în 1938, an în care devenise doctor în filozofie cu o lucrare (1) condusă de P.P. Negulescu. Din volumele lui Anton Dumitriu mă

interesase în 1990 variația interpretării „momentului Descartes”, de obicei considerat drept importantă cotitură prin schimbarea interesului filozofic dinspre lumea creată de Dumnezeu înspre subiectul cunoscător care „conceptualizează” lumea asupra căreia omul acționează prin tehnică și știință.

Anton Dumitriu acordase acestei probleme un întreg capitol în ultima sa carte, *Homo universalis* apărută în 1990 (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *O întâlnire mirabilă*, în vol. *Inefabila Metafizică*, Slobozia, 1993, p. 17-20). Dar eu începusem prin a evoca interpretarea pe care o dăduse la 33 de ani, într-o perioadă în care publicarea gândirii sale nu era împiedicată de nici un păzitor al sclaviei intelectuale, cum avea să se întâmple în comunismul care-i interzisese toate cărțile din tinerețe - ultima fiind cursul litografiat (2) de *Istoria logicii*, predată la Universitatea din București în 1947-1948 -, regim criminal sub care fuseseră uciși în pușcării politice sute de mii de români nevinovați și care, în schimb, cocoșase în posturi de decizie niște politrucci semi-analfabeți responsabili cu selecția inversă și cu trimiterea după gratii a filozofilor autentici (3).

Din eseu *Misticismul lui Descartes* îmi plăcuse aristotelismul pe care-l făcea vizibil sensul scos atunci din răsturnarea frazei: nu fiindcă gândesc exist,

ci invers, numai pentru că exist gândesc (Isabela Vasiliu-Scraba, *La granița dintre philosophia perennis și philosophia garrula*, în vol. *Inefabila Metafizică*, 1993, p.153-160). Eram după doi ani de studiere intensă a kantianismului și văzusem în poziția tânărului Anton Dumitriu o replică dată formalismului kantian care nega pur și simplu percepția nemijlocită pe care noi oamenii o avem asupra propriei noastre existențe.

Iată și termenii prin care Anton Dumitriu tratase în 1938 problema trăirii mistice a unor revelații de o covârșitoare limpezime: „Descartes se îndoieste: în această eliminatoare îndoială o lumină se face în spiritul său, un fulger care spintecă întunericul neștiinței raționale, care cuprinde sufletul lui, incendiindu-i toate ungherele cele mai obscure, pentru a sfârși într-o luciditate divină: **sum**” (A. Dumitriu, *Misticismul lui Descartes*, 1938, p.10).

Peste niște ani, când ajunsesse cu greu să-și vadă publicată magistrala sa *Istorie a logicii*, prețuită mai mult în occident decât în țară, filozoful Anton Dumitriu n-a mai putut aminti de „întunericul neștiinței raționale”. Singurul lucru pe care avea îngăduința de a-l spune în comunism despre Descartes era că raționalismul modern al omului de știință pretinde a se trage din filozoful francez: Pentru ca ceva

să fie admis în conștiință trebuie să fie clar și evident, notează logicianul Anton Dumitriu (*Istoria logicii*, București, 1969, ed. a II-a, 1975, ed. a III-a în engleză, 1977, cu reeditări după 1992), premiat în 1940 de Academia Română (vol. *Logica nouă*). Dacă asemenea argumentare nu este foarte subtilă, ne putem ușor imagina că acesta trebuie să fi fost nivelul cenzorilor de care depindea publicarea volumului.

În închisoarea din Aiud, unde avea să treacă în lumea de dincolo - ca Mircea Vulcănescu (1904-1952) și ca mulți alți români martirizați cu milioanele (3) prin deportările în Siberia și prin schingiuire în sutele de locuri de detenție de pe teritoriul României ciuntite de Bucovina de Nord și de Basarabia -, Constantin Oprișan (n. 1921 la Oncești, Tecuci - m. 1958), fost strălucit student al profesorului Lucian Blaga și al profesorului D.D. Roșca avusese măcar libertatea de a-și exprima în versuri gândirea filozofică nedistorsionată de teama discordanței acesteia cu ideologia impusă de ocupanții țării.

Constantin Oprișan meditează după gratii asupra raționalismului al cărui părinte ar fi fost Descartes, un raționalism „științific” în care adevărul îmbracă haina legii ca raport „ce nu există-n sine” ci este purtat de subiectul cunoscător. După viziunea poetului filozof, necuratul s-ar lăuda că el ar fi necesitatea, „lanțul”, că omul ar fi obiectul său, și, generos, el (ducă-se pe pustii) l-ar mai lăsa pe om să afle câte ceva, întrucât „legea sunt eu însumi, concept obiectivat/ De cresc în spațiul cosmic sau scad în amănunt,/ mă regăsesc în mine de mine proiectat,/ și mă privesc narcisic în ceea ce nu sunt”.

Goethe consemna în *Dichtung und Wahrheit* că dincolo de ritm și rimă, (caractere de căpătâi ale poeziei) el prețuiește mai cu seamă ceea ce rămâne dintr-un poet într-o traducere în proză. Aceasta ar fi latura care, „în toată puritatea și perfecțiunea ei”, ar da „adevărata valoare a plăsmuirii poetice” (Goethe, *Poezie și*

Adevăr, București, 1967).

Dacă selecția inversă n-ar fi distrus așa cum a distrus învățământul filozofic românesc, gândirea lui Anton Dumitriu ar fi trebuit să fie tema a zeci de doctorate post-comuniste. După criteriul lui Goethe, și poezia celui care i-a ajuns student lui Heidegger prin anii patruzeci s-ar fi cuvenit să se bucure de o mai mare prețuire. Fiindcă tradusă în proză, ea vădește o gândire din cele mai interesante.

Cu o fină trimitere la cadrul în care i-a fost dat să-și fructifice solida sa pregătire filozofică, dar și la prejudecățile ce întemnițează gândirea, la înlănțuirea minților mai slabe pe calea manipulării și, mai ales, la înlănțuirea adevărului într-o lume în care minciuna a devenit atotputernică, Costache Oprișan încheie *Monologul diavolului* prin următoarele versuri: „Miraculos e lanțul, principiul meu suprem!/ Îl aflu în gândirea și inima oricui,/ E lege, rațiune, metodă și sistem,/ E însăși viața lumii, iar eu sunt geniul lui” (C. Oprișan, *Monologul diavolului*, în vol. *Doi poeți damnați: Constantin Oprișan și Ștefan Vlădoianu*; versuri memorate în închiisoare de Ghe. Calciu, Iosif V. Iosif și Marcel Petrișor, București, 1995, p.54-55; ediția a II-a în 2009 la Ed. Cristiana, cu modificări catastrofale în plan ideatic).

Note

1. După obținerea în 1938 a doctoratului în filozofie cu teza *Bazele filozofice ale științei*, Anton Dumitriu (18martie 1905-1992) a fost întâi asistent, apoi profesor la Universitatea din București.
2. Cursul litografiat de *Istoria logicii*, predată de Anton Dumitriu la Universitatea din București în 1947-1948 a fost ultimul său curs înainte de îndepărtarea sa din învățământul superior.
3. Despre controlul așa-ziselor adevăruri istorice privitoare la perioada anterioară și posterioară celui de-al doilea război mondial, Antony C. Sutton (1925-2002) spunea în 1980 la Radio Liberty că „never since the Dark and Middle Ages have there been so many powerful forces organized and alerted against the assertion and acceptance of historical „truth” as are active today”.

Emil BUCUREȘTEANU

Prima scrisoare

Eram doar doi școlari
Din aceeași clasă,
Stătea în banca-întâi,
Eu, în ultima rămasă.

Purtai plete pe umeri
Cu panglică legate,
Eu tuns, un cap chilug,
O lună plină parcă.

Cu mâna sus stătea
În fiecare oră.
Cu nasu-n carte eu;
Primeam și câte-o palmă.

Tu la sfârșit de ani
Erai prima la premii,
Iar eu plecam pe câmp
Ca să păzesc cârlanii.

Venit-ai tu odată
La baltă să te scalzi;
În apa de o șchioapă
Râdeai și făceai haz.

Din luncă, de sub sălcii,
Eu te priveam pe-ascuns.
Ceva mișcă în mine;
Târziu i-am dat răspuns.

Îți spun de-acele zile...
De când nu te mai văd!
Aflat-am din ziare:
Vedetă ești, în top.

Că joci la Teatrul Mare
Un rol de primadonă,
Că lumea își lasă treaba,
La teatru ca să vină.

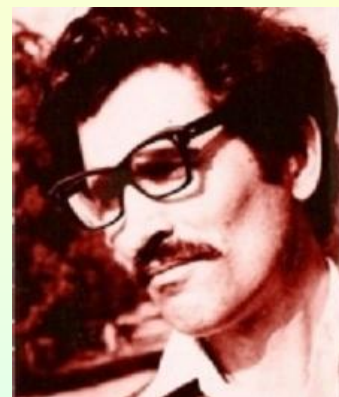
Mi-a spus țăta Ileana
Că mult îți duce dorul,
C-ar vrea să te mai vadă;
S-a cam golit ulciorul.

Mă cheamă ades pe mine
S-o mai ajut la treabă
Și-i tare supărată:
Nepoți nu sunt-n ogradă.

Cu fata mea se joacă
Când ne-ntălnim pe drum
Și-o mângâie pe bucle;
Îi pare nu știu cum.

Eu-i spun c-așa e viața.
Și puii își iau zborul
Când le-a venit sorocul;
La om la fel e jocul.

Dar nu pare a-nțelege
Ea rosturile vieții.
Dar parcă eu le știu!
De bat ades nămeții.

Doresc ca să te văd,
La față-mbujorată
Mânându-mă: hai cal!
Copii eram o gloată.

Mă duc adesea în luncă,
Privesc în adânc apa
Și caut chipul tău;
Oglindă este balta.

Îți scriu prima scrisoare,
O am de mult în minte,
Dar nu-ți va fi trimisă,
E fără de cuvinte.

*

La margine de sat
Își are Ion casă
Și are doi copii
Și-o harnică nevastă.

E gospodă vestit,
O știe întreg satul.
Îmi are car cu boi
Și mândre acareturi.

O turmă de oi are,
Pământ vreo opt hectare,
Recoltă bună scoate,
Muncește cât se poate.

*

Un dangăt se aude.
Nu-i timp de rugăciune.
De ce clopotele trag?
Țăta Ileana spune:

A murit Ion, săracu',
A zis că nu-i e bine
Că are gând de ducă
Să vadă pe nu știu cine.

*

- Pe cine cauți, doamnă?
O-întreabă Ghiță, groparul.
- Mă uit, așa într-o doară,
După-un coleg de școală.

Se-oprește se închină
Lângă o tristă cruce,
Și-o lacrimă îi curge
Și-o poză ea sărută.

Privește apoi câmpia...
Privirea-i departe duce.
Pe cer s-aprinde luna
Și-o candelă la cruce.

Nicolae ROTARU

Fragment de roman

În infernul alb

De la o anumită vârstă încolo (să zicem 60 de ani!) medicii îți recomandă (că nu-i doare gura), chiar îți prescriu (că nu-i doare pixul) tot felul de activități pentru ameliorarea stării de sănătate. Și mie (trecut de acea vârstă... critică!) mi-au recomandat să renunț la tutun și alcool (deși renunțasem cu două, trei decenii înainte din proprie inițiativă), să fac mișcare trei kilometri și treizeci de minute pe zi (deși fac zilnic de trei ori mai mult și-n timp, și-n spațiu!) și să-mi petrec vacanțele (măcar 15 zile) într-o stațiune montană unde să fac niște proceduri precum gimnastică, diadinamice, magnetodiaflux, ultrasunete, băi cu duș sub acval și băi termale, dacă se poate sulfuroase, la bazin.

Am ținut cont și de ultima recomandare și am ajuns într-o asemenea stațiune. După trei zile cine murea și învia? Eu, căruia „procedurile” i-au răscolit reumatismul și i-au blocat articulațiile. Doar în bazinul cu apă termală mai puteam să stau. Intram gol-puşcă după un duș cu apă fierbinte, mă prindeam cu mâna de bara de inox de la marginea aceluia paralelipiped cu adâncime crescătoare și exersam poziția de broscu: cu ochii belțiți și obraji umflați. De pe... malul lacului o doamnă în halat alb ne-ndemna să mișcăm picioarele, brațele, capul și, deși nu ne-ndemna dumneaei, să orăcăm.

După bălăceală în acea apă cu miros de pucioasă, ieșeam simțindu-mi trupul, mai ales burta cu coadă bearcă (cine înțelege, bine, cine nu, să întrebe ce-am vrut să spun!) îngreunate, intram iarăși sub duș, ieșeam roșu ca racul opărit, mă ștergeam și mă-mbrăcam, după care, șontâc-șontâc, luam scările la rând și mă... depozitam, lac de nădușeală, în patul din camera de la etajul cinci. Odihna

era, de fapt, pauza dintre proceduri. Conform programării, niciodată respectată, care se transforma în așteptare la uși, în acumulare de nervi și pierdere de timp, mergeam și la gimnastică sau proceduri electrice. Cea mai grea probă o constituia împachetarea cu parafină.

„Asta scoate romantismul din încheieturi”, ziceau asistentele, după care ne lăsau să clocotim în propria transpirație preț de o jumătate de ceas, timp în care ele, pe hol, făceau politică gastronomică și bătăfă socială.

Am avut noroc c-am venit aici, în stațiunea recomandată, însoțit de Tela, consoarta mea. Fără însoțitor aș fi fost o legumă. Nici la masă n-aș fi putut să mă mai deplasez. S-au mirat toți:

- N-am pomenit așa ceva: să vii la băi să-ți deblochezi încheieturile, să-ți alungi durerile reumatice, dar să se întâmple invers! s-a mirat și medicul balneolog.

Încet, încet m-am obișnuit. Mi-am cumpărat baston și am învins suferințele localizate la genunchi, la glezne, la șale și mai ales la ceafă.

Am descoperit poteci și cărări neumbrate, drumuri croite de vietățile muntelui, am bătătorit acele spații de liniște și ozon, m-am întremat spiritualicește și după vreo zece zile eram iarăși apt și să conduc mașina și să m-asez la masa de scris.

Vă vine să credeți ce spun? Dar înțelegeți? Ne înțelegem? Dacă suntem sub pogo-rărea Duhului Sfânt de la Rusalii. Dacă suntem rezonanți la glossolalia apostolilor, adică la cunoașterea sensurilor rostirilor și scrierilor. De-aș ști că nu sunt înțeles, mi-aș reteza limba cu dinții ca Zenon din Elea și aș scuipa-o netrebuincioasă. Ca orice ins delabrat care ar trebui să procedeze la fel. Ca Van Gogh care și-a detașat pavilionul urechii în urma unei certe cu amicul lui Gauguin. Un clan de românași a șparlit dintr-un muzeu din Rotterdam niște tablouri, între care și un Gauguin! Fără mișto! Cu o lună înainte de a se produce apocalipsa din 12.12.2012 care s-a amânat și apoi s-a reportat! S-a reportat fiindcă n-apuscasem noi - eu și Cateluța mea - să vizităm Țările de Jos. Cum va fi primirea noastră la

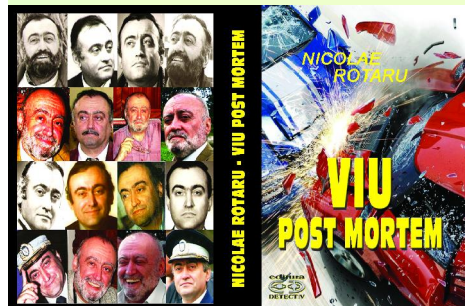
Rotterdam ca și-n toată Olanda din pricina acestor șparlitori pe care nu reușim să-i stâr-pim, vă închipuiți!

Unde-or fi vremurile când, pentru mine, monsieur Gauguin era monsieur Gauguin, nu musiu Goghén, cum se pronunță numele acestui domn după ce capeți haba de limba franceză? Aud? E cineva care strâmbă din nas? Nu știți pedeapsa cu tăiatul acestui organ vârat uneori acolo unde nu-i fierbe oala posesorului? Pentru supărăcioși scurtatul alalizatorului olfactiv e proverbială. Puțin îmi pasă. Și așa eu sunt certat cu nasul. Mi se-nfundă ca mai ieri jiclerul de ralanti din carburatorul bătrânei carapace, cum îmi poreclisem automobilul Dacia 1300. Din cauza lui sforăi așa de zgomotos, că mă trezesc singur din somn. Tot e bine, căci bietul Mota stă cu spray-ul la pândă mereu...

În schimb, vă rog să nu-mi scoateți ochii... Așa pândiți de cataractă, îmi fac treaba cu ei. Mai cu ochelari, mai cu lupă, mai cu ajutorul aproapelui.

Stați liniștiți: nu, nu voi invoca toate cele cinci simțuri. Cu toate că și organul pipăitului, pielea poate fi obiect de pedeapsă, existând exemple ale jupuirii de viu! (Recent, niște cercetători care au investigat abajururile lămpilor din birourile criminalilor de la lagărele naziste au constatat că sunt confecționate din piele de om. De evreu, desigur! Vorba unei televiziuni de consum, când închisă, când deschisă, când amendată de CNA, când iertată de guvern: Senzațional! Ieftin.)

Repet, nu-mi scoateți ochii: asta văd, asta scriu. Știu și avertismentul „vezi ce scrii”, dar nu-mi mai pasă. Pot fi spânzurat, orbit, jupuit, decapitat. Nu mai am ce pierde. Cel mult, perdanți puteți fi tot dumneavoastră care, astfel, veți fi lipsiți de cărțile pe care le-aș mai putea născoci. „Bunicule, ești un Născocilă-fără-vilă!” mi-a zis, recent, Matei. „Fără milă, dar cu silă, ca și zerul din sedilă, când afară, Moș Gerilă, citește filă cu filă, o poveste infantilă, c-un copil și o copilă, ce se joacă cu o bilă...” am turuit eu cerându-i apoi, potrivit regulii, să-mi spună o... rimă. „Păi le-ai spus tu pe toate...” s-a bosumflat el, dar

nu pentru mult timp, fiindcă i-a venit în ajutor Bunica: „Așa e el, Mormăilă, Bramburilă, Scormonilă, Fometilă și Setilă, fiindcă n-are nici o pilă la vecinul lui Dințilă!” „Ba are! Și e bunicul meu...” „... Burtilă!” „... Ba nu, tu ești ... o ... Somnoriță!” Infantilă, am dat să zic, dar mai bine c-am tăcut, fiindcă *anfantul* e prea mic să înțeleagă.

Războiul rimelor și al gafelor educaționale. Cred că e cazul să-l sistăm aici. *Time out*.

Bun: pauză, pauză, dar cu ce o umplem? Trag cu ochiul la cartea din imediatetea planului de lectură. *Dante, Infernul*. Deschid la întâmplare Pagina 87. Citesc versurile 100-106:

„De-a lungul undei roș-clocotitoare pornirăm dar și-ntreg cuprinsul Lunii se-nfioară de-a fierților strigare. Până la ochi sedeau în sânge unii și Nes grăi: „Aceștia sunt tiranii” care-au ucis și-au tâlhărit ca hunii și-a lor cruzime-și tânguie-și jelanii” (...)

Dacă l-am început, continui jocul. *Dante, Purgatoriul*. Deschid. Am emoții. E pagina 211. Versurile 82-87 sună astfel:

„Păcatul nostru-a fost hermafrodit; și fiindcă-n poftă-am întrecut măsura și n-am urmat ce-n lume-i legiuit, strigăm pe nume cât ne ține gura pe-aceea care-n vacă s-a ascuns și-așijderi ei spurcatu-și-a făptură.”

În fine, a treia carte (Editura Minerva, Colecția B.P.T., nr. 1119, București, 1982, în românește de Eta Boeriu, cu note și comentarii de Alexandru Balaci) *Dante, Paradisul*, Pagina 246. Citesc de la versul 46 la 58:

Noi n-am lăsat ca papii-n Vatican de-a dreapta și de-a stânga lor s-așeze pe cei ce vor s-ajungă la liman; și nici ca semn pe flamuri să cuteze a-și pune-a noastre chei și-apoi cu sete creștinii-n lupte crunte să-i reteze; nici ca s-ajungă chipul meu pecete pe bule mincinoase și vândute, de care rușine pat și-n rai, poete. Căci pretutindenii oile-s păscute de lupi flămânzi în straie de păstori: unde-i, Părinte, mila ta s-ajute?

Am citit (ați citit), m-am crucit (poate și dumneavoastră) și nu știu cum să scap de pielea găinii ridicată pe trup. Sunt năucit. Mă-nfiorează actualitatea descrierilor, curajul discursului și profunzimea analizei. Bine că nu-s Dante, c-ar fi trebuit ca Tela să se identifice cu Beatrice, iar eu, amoretatul, s-o caut prin Infern. Nici n-aș fi găsit-o că Doamna K are repartitie specială intermediată de protoiereul și soț al Chivei, care, amândoi, ne-au și nășit.

Reașez cărțile pe raft ca pe niște arme periculoase stocate într-un depozit. Nu prea am chef. Parc-aș evada din nou în *decembriada* alb-rece de afară. Infernul alb. Tela sfo-

raie ușor. Ce bine. Nu mă va simți și o s-o regăsesc, când vine din escapadă, mai frumoasă. Somnul de după amiază înfrumusețează. Pe mine mă urâștește și mi-l alungă și pe cel de seară și de noapte.

Calc ca pe ouă. Pe jos e sticlă. Polei, lunecuş. Cultură de fracturi. O doamnă și-a înfășurat ciorapi de nailon peste bombeuri și tălpi. Merge ținându-se de ziduri.

În fața Primăriei e dezafectat totul, iar gheața e topită cu sare. Aici mă oprește din mersul precaut un tip bărbos. E fostul meu caporal de la Câmpina actualul mecanic de metrou. De mult nu ne-am mai văzut. Veve și-a lăsat barbă. Abia când să-l critic pentru că m-a copiat constat că poartă doliu.

„Ce-ai pățit, Vulpașinule?”

„Nenorocire. Întâmplare incredibilă, ca-n cărțile dumneavoastră...” zice.

„Cum așa?!”

„Da. Poate-ați citit de un accident decum o lună, produs în stația Bucur-Obor”.

„Da, cu o femeie căreia i-a făcut vânt o fetiță ori a alunecat singură în fața garniturii... Să nu spui că tu...”

„Da, eu conduceam rama aceea, dar nu asta e drama...”

„Dar care?”

„Victima este însăși mama mea. Aștepta chiar trenul condus de mine...”

„Nu se poate!”

„Asta e. Scuzați-mă, mă grăbesc”...

Și „caporalul” Vulpe a dispărut înghițit de pasajul pietonal. Nici „Dumnezeu s-o ierte!” sau „Condoleanțe!” pentru mama lui cu care schimbam câteva vorbe în ziua nefastă, în parcul Plumbuita, n-am apucat să-i zic.

Plec amețit, reluând acrobația pe gheață. Pe meninge îmi patinează bucăți de cuvinte bocnă, idei ce refuză să se nască. O darabană a tăcerii dureroase îmi răvășește creierul greu și-nrăit ca un urs silit cu lanțul vârat în nas să joace spre uimirea plăcută a gurilor-cască dispuși s-asculte textul stupid al ursarului:

Joacă bine,

Moș Martine,

Că-ți dau pâine

Și măslina.

Joacă, fii mereu în priză

C-o să-ți dau și ceva brânză,

Chiar dacă acum e criză.

Brânză nu rimează cu criză. Poate doar dacă zicem ca ungurii care vorbesc românește: *brinză*. Rânza, brânza și osânza! Calitățile identificate, odinioară, de Mătăsăreanu la curva Adâncatei, domnișoara Gica-Virginica zisă și Mangica, preferata șoferilor de cursă lungă și cu bani la pungă.

La Bravus, *odiseea* zăpezii continuă. Am predat cheia, am privit cele trei turnuri din Pisa constituite, la sos (subofițerul ofițer de serviciu, cum zic studentele de anul întâi!)

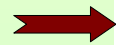
din legitimațiile învățăceilor celor trei ani de studiu. Acele acte mi-au amintit de cartonașele noastre de la Sibiu cu epoleți: unu albastru, care dădea dreptul la învoire în oraș și sâmbătă și duminică, dacă aveai note de 9 și 10, și altul roșu, care acorda acest drept numai pentru ultima zi a week-end-ului, când marea majoritate a posesorilor, care reușeau să treacă de filtrul de la poartă (tuns, ras, dungă la pantaloni, nasturi lustruiți) mergeau să-și înecă amarul de a fi luat doar note de 7 și 8 la bodegi și zahanale. Cei cu calificative sub mediocre nu plecau în învoire, decât dacă-și asumau riscul și săreau gardul cazarmii.

Am lăsat cheia, am piuit, *Albena* în înghițit cei 17 kilometri de aglomerație urbană și am ajuns acasă mergând ca un tolmăc răvășit, ca un boschetar șicanat de copii. Bine că n-am fost lapidat cu bulgări și bucăți de gheață. Doamne, ce aglomerație. Iad. Se zice că ne-am împușinat, iar mie mi se pare că ne-am înmulțit. Cum și cu sărăcia asta mi se pare că e vorba doar de un basm. Țara e o tarabă, iar forfota cumpărăturilor nu mai contenește. Bani, biștari, lovele, verzișori, rozalii curg din buzunare în buzunare, din cont în cont, de la negustor la negustor. Banul, ochiul dracului. Dracul, locatarul infernului.

Pățania fostului subordonat care și-a ucis mama terciuind-o pe șina de metrou m-a bulversat pentru mult timp. Mai ales când, după acel mult timp, am aflat că fetișcana Fernanda care a șicanat-o astfel încât femeia, ce se dușese prea în față, pe peron ca să-l vadă pe mecanic și să-i spună ori să-i predea ei știa ce, a alunecat, s-a dezechilibrat și... Camera de luat vederi n-a surprins un brânci, așa cum s-a comentat, așa încât drăcoșica n-a putut fi acuzată. Nici nu putea fi, căci nici carte de identitate nu are. Plus că este fiica doamnei deputat proaspăt alese în parlament. Doamna ce ne-a zâmbit o lună de pe bannele din Colentina. Și ea și tatăl lui Mugurel, prietenul minorei sale fiice, adică nimeni altul decât domnul primar și politician traseist Ermolai Hoțanu!

Simt din nou că devin moară de vânt care macină. Mă macină. Mă macină. Și mă mistui. Îmi simt cămurile și oasele și nervii și sângele cum intră în malaxorul care sunt și cum își pierd - îmi pierd! - forma, rolul, viul.

Nodul cravatei mă strânge. E una dintre zecile de cravate primite și redată cadou. Mă scâlâmb la mine și transpir neputincios. Nici de intuiții nu mai sunt în stare. A dracului realitate! Îmi vine să pun mâna pe-o armă de asalt (eu militarul cu drept de port-armă n-am asemenea sculă a morții decât pentru urechile lui Garoy!), cum a făcut un elev (tot minor) dintr-o școală americană, care și-a căsă-pit câțiva colegi cu o asemenea armă letală

➔ din colecția ... mamei lui. Sau să mă încing cu o încărcătură de grenade ori calupuri de TNT și să... mă detonez într-un mall ori într-o piață publică, la fel ca „eroii” pakistanezi ori talibani afgani, dornici să intre, astfel, în grațiile lui Alah pentru a-i recruta ca sfinți.

De bine ce tocmai scrisesem că nu mai sunt capabil de intuiții. Dar de fantezii, ficțiuni și închipuiri sunt în stare! Marele grăsan care face pe gânditorul, asta sunt. *Colprofdringul* lui pește. Mașina de creat idei și cuvinte sortite uitării. „Uitător” profesionist. *Alzheimer-ist*! Spălat pe mâini după ce am dat mâna cu patru șefi de stat și pe creier după ce am fost ajutat de MCSUP să supraviețuiesc unui accident de circulație în care călău mi-a fost un spahiu de azi, mă strecur printre murdăriile habitatului. Prietenul Lilian Dinea mi-a trimis o fițuică pe care sunt trecute 13 puncte numite „remedii pentru tulburări de memorie și revigorări pentru ținare de minte”. Tabelul conține o înșiruire de imperative, menite să-l descurajeze pe domnul Alzheimer: 1. Dansați! 2. Mișcați-vă! 3. Mâncați! (ouă, fructe, legume), 4. Lucrați! 5. Hidratați-vă! 6. Râdeți! 7. Dormiți! (7 ore), 8. Nu televizorului! 9. Da mirodeniilor! (rozmarin, șofran, scorțișoară, busuioc, cimbru), 10. Învățați o limbă străină! 11. Spălați-vă dinții! 12. Beți ceai verde! 13. Sex, sex, sex! Cred că ultimul punct l-a trecut dinadins: să fie 13 și să mă susțină în preferințele mele des invocate și rar practicate.

Halucinez. Minte - câtă mai e - merge pe vârfuri. Pe poante, ca balerinii, fac piruete ideile și gândurile, Și când mai deschid și computerul și citesc *e-mail*-urile din care aflu că dacă nu trimit nu știu ce mesaj primit din nu știu ce zonă incașă, aztecă, mayașă ori tibetană, la zece prieteni voi avea parte de o nenorocire la fel cum, dacă trimit, voi avea parte de noroc și saci cu bani, m-apucă pandaliile. Poate de aceea am avut accidentul care m-a ținut la reanimare în spitalul *Frunzeasca*! Cu toate că eu îmi amintesc că, la început, chiar am trimis acele scrisori de la vraci și prezicători la colegi și amici care m-au persiflat, dar n-am primit nici o pungață cu bani, nu m-a păscut nici un cine știe ce noroc.

„Cherry, whisky, brandy”, îmi vine să reproduc felul Scriitorinului de a zice 666. ispitele sextile ale diavolului. Nu zic fiindcă s-antialcoolic. Nici Țuică (tzuică!) fiartă cu piper sau vin fiert cu scorțișoară nu servesc, chiar dacă am răcit.

„What age are you?” îl întreb pe Matei care îmi face o vizită inopinată să mă întrebe ce i-au lăsat moșii: Nicolae, în cizmulițe și Crăciun, sub brad. În loc să-mi răspundă mă ia la trei păzește mai abitir decât taică-su, că nu pronunț corect. „O.K. dear kinde chil-

dren!” mă schimonosesc să-i fac pe plac. „Băi, bunicule, pune și tu mâna pe carte ori vin-o la engleză cu mine că ești praștie!” Ei, poftim, cum poate un borțos libidinos elefantos, rinoceros și hipopotamos s-ajungă ... *zgârcios*. Adică praștie. Deci elastic...

Ce-o fi cu marele suprem și acceptat Dinea de nu mă mai sună? M-a *emailit* și atât. E ceva, fiindcă nu-mi miroase a bine ce se-ntâmplă în zona de sorginte a șefului nostru suprem, Al Kamer, din ACSUP. Dacă aia e zona de sorginte. Nu-mi miroase a bine, nici ce se-ntâmplă aici, cu noii guvernanți ai premierului Lescu poreclit chiar de prezidentul Băsescu *Dottore*. Dar, să-mi văd de tăcerea și adormirea mea din ACSUP, să mă bucur că-s pe-aici cu Vanda Pritache, nu pe dincolo ca tatăl ei drag și brunet, fost, și el, un *link*, la fel ca mine, în MCSUP, încă din perioada *FBI*, când plănuiam *Acțiunea Romida*, declanșată în 1989 și, iată, la două decenii și jumătate de atunci, încă neîncheiată. Sunt pe-aci spurcat la americanisme. *Tomorrow* o să fie și mai rău, 'tu-i *good luck*-ul mă-si! Important e că acum înot în *love you*, ca un cuplu de amorezi care n-a mai fost trezit în zori de *nightingale*, pentru simplul motiv că hulpava de mătă *cat* a prins privighetorul și la îngurgitat ca pe un *rat*. Bine că nu-s nevoit să pronunț ceea ce scriu și că nici nu trebuie să-i citesc lui Matei acest text. Mai ales când e vorba de fete și fetițe, fufe și pipițe, ca fosele studente harnico-darnice de teapa proaspetei consoarte a ex-securistului Panfil Zăprea, membru al Parlamentului de la București.

Pe ea, fata lui Pricopie zis Pric mișmașistul, înainte de a afla chiar de la el că suntem camarazi și că i-am devenit șef, în MCSUP, adică pe fosta mea studentă de la Venus, Raisa Fiereanu, actualmente doamna Zăprea, fosta șefă plină de vino-ncoace blond, a localului *Maxy-Sexy* din Poiana cu Platani, am ținut-o de mai multe ori cu capul în tavan, mai ales la ea acasă, în vila din Dobroești în care taică-su a făcut bani grei din afacerile imobiliare derulate în acest sat din... buricul Bucureștilor. Recunosc că mai întâi ea m-a ținut pe mine cu ochii în soare, după care mi i-a pus pe jar, dar m-am răzbunat. Și pe ea, și pe prietena ei Vanda Pritache, fostă Neagu, fiica defunctului coleg sibian și camarad în Confrerie Mișu Șprițș, tot studentă eminentă la cursul de amor focus, rămasă credincioasă tânărului magistrul de mai multă vreme care sunt, dar purtându-le o oarecare pică și invidie Lăcustiței și Buburuzei, practicantele de la zisul local de turbulențe și năbădăi și fose, și ele, studente la Venus cândva, ce-și mai asumă atunci când m-aștept mai puțin rol de *viagra* în carne și oase, fără obligații și la domiciliul clientului.

Toate astea îmi vin în minte atunci când

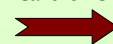
dau cu ochii de Omar Khayyam și de Rubayatele sale aflați între copertele unei cărțuli dragi așezate la vedere, din care am reținut care este trinitatea existențială a renumitului poet persan: vinul, femeile și muzica. Eu mă aflu în perioada renunțării: am început cu licoarea bahică, mă tem că e la rând oferta edenică și, când voi și surzi, voi renunța și la son. Atunci, în calitate de legumă, voi fi de acord cu Oscar Wilde care spunea: „Ce bine e să nu faci nimic, și asta foarte încet, și dacă se poate și pe bani”. Ei, da, pe bani! Aici e aici. Vor mai fi destui angajați plători de impozite care să poată susține făcătorii de umbră pământului, adică pensionari care refuză să dea colțul, cum jinduiesc s-ajung eu, magistrul Ștefan Trucală post-bravusianul? Zic *bravusian* sau *bravusianist* ori chiar *bravusianolog*, de parc-aș spune *oxfordist*, *harvardolog*, *cambridgian*. Ba nu, *westpointist* și *saintcyrian*, ca să invoc celebrele citadele ale Almei Mater cu epoleți.

Tot stând cu gândul la Țița și Ruza ori la Vanda și Raisa, mi-au ieșit coarne-n frunte. Chiar și-n nas mi-a apărut un coș pe care-l frec și-l storc, la fel ca puberii. Liloacă Dinea cu *memorandumul* lui e de vină!

Amorez obez și *bordelez* care dorm, visează și delirez. Parc-aș fi un copoi așteptând ciro-poiul care-a zburat speriate de rafalele trase în cele mai iubite trupuri de către ochitorii celei mai aeriene trupe. În timpul execuției prezidențiale de la Târgoviște cică s-ar fi spart geamurile pușcării muzeu de la Dofțana. Mai ales cele ale celulei H, unde au fost întemnițați Gheorghiu Dej și succesorul său. Cică...

Un admirat al meu, autor de texte umoristice pentru marii autori de scheciuri cu șopârle din perioada executatului, s-a luptat cu cancerul ce s-a luptat, după care și-a pus mâinile pe piept și i-a dictat unui amic un fel de epitaf: „Umoristul Mihăescu vrea să decedeze, / Lung prilej de bârfe și de ipoteze!” Apud Topârceanu, dar de răsu-plânsu. Cum e viața însăși, și cea curvă și cea roman și cea piesă de teatru pusă-n scenă! Viață dependentă de ațele trase de sforarii unor organizații ce-și iau ori li se atribuie nume de salvatori, guvernatori, globalizatori gen Illuminati, Masoneria, Opus Dei, GuMo și ACSUP. Care sfarari s-ar putea să nici nu existe, să fie la fel ca teroriștii străini din revoluția autohtonă anticeaușistă și antinațională armată din decembrie, rodul unei metafizici a jocului de interese și al trădării, al agenturilor și spionajului, dacă nu cumva materializarea unui scenariu al pregătirii specialiștilor intelligencelui internațional, de la FSB și Mossad la CIA și MI6.

Câteodată mi se pare că sunt pe un platu de filmare, actor, figurant, unul căruia re-

Marina GLODICI

Integritatea și contextul social

Auzim mereu, spunându-se că e tot mai greu să rămâi principal în condițiile în care, psihologia efemerității și-a pus amprenta în toate domeniile vieții social-economice ale societății. Integritatea umană are de suferit, deoarece mulți dintre semenii noștri își vând dreptul de „întâi născut” pentru un „blid de linte”. Potrivit dicționarului explicativ al limbii române, integritatea se definește astfel: „caracter integru, sentiment al demnității, dreptății și conștiințiozității, care servește drept călăuză în conduita omului, onestitate; cinste, probitate”.

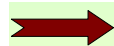
Mai există un aspect al lucrurilor. Acela în care un om integru trebuie să rămână așa într-un context social împotrivor, să fie de bună credință, și să lucreze cu conștiințiozitate și cu iubire, să facă bine, tocmai celor care în inconștiența și în neștiința lor, se manifestă cu ură și dispreț.

Chiar dacă aș fi căutat în toate scrierile lumii nu aș fi putut afla un exemplu mai elocvent decât cel al Domnului nostru Isus Hristos. În umblarea Lui prin lume a fost chemat de un fruntaș al sinagogiei pe nume Iair să o învie pe fiica sa, care tocmai murise. „*Când a ajuns Isus în casa fruntașului sinagogiei și când a văzut pe cei ce cântau din fluier și gloata bocind, le-a zis: «Dați-vă la o parte, căci fetița n-a murit, ci doarme!».* Ei își băteau joc de El. Dar după ce a fost scoasă gloata afară, Isus a intrat înlăuntru, a luat-o pe fetița de mână și fetița s-a sculat. Și s-a dus vestea despre această minune în tot ținutul acela” (Matei: cap. 9, versetele 23-26).

Așadar, observați un context destul de jenant. Domnul Isus a fost chemat acolo. El, Domnul Domnilor, să le facă bine. În sfîntenia Sa, le-a fost milă de ei și voia să le transmită că totul va fi bine. Ei, însă... „își băteau joc de el”. În situațiile limită, unii sunt copleșiți, fără nicio nădejde, iar alții, în răutatea lor, devin sarcastici, vanitoși

și necredincioși.. Și totuși, Domnul Isus Hristos a rămas integru. Și-a dus la îndeplinire scopul pentru care venise în acel moment în casa respectivă. Ce bine ar fi ca toți să-i luăm exemplul! Ce contează oamenii sarcastici fără Dumnezeu?! Trebuie să ne facem datoria de oameni cinstiți, să apărăm valorile umane, să avem acea putere care ne-o dă providența (dacă suntem hotărâți), chiar dacă sufletul nostru se înfioară la reacția negativă a unora... E greu? Nu. Trebuie să știi doar că Cineva a fost hotărât, onest și a dus până la capăt lupta de a-și îndeplini dezideratul pentru care a trăit și a murit. Adică mântuirea și căpătarea demnității noastre umane. A-L urma pe El e cea mai mare onoare. Să nu uităm de imanența lui Dumnezeu (noțiune de prezență imediată a lui Dumnezeu care umple totul). Și cum susține A. W. Tozer, trebuie să ne revendicăm din nou „vechea zestre a eternității”, să lucrăm pentru permanență și nu după aparență, deoarece entuziasmul zilelor noastre confundă mișcarea cu progresul. Timpul nu e robul calendarului și nu are nicio legătură cu schimbările din societate, privind principiile de viață. Caracterul trebuie să fie cristic și nu anticristic... Să iubim oamenii și să le facem bine. Să nu ne descurajeze batjocoritorii. De obicei, aceștia sunt oameni care trăiesc în afara realității care cred că lumea este un teren de joacă și nu de luptă. Societatea are nevoie de oameni integri, echilibrați care să poată duce „povara timpurilor” cu toate curente lor nefolositoare și ingrate.

Așadar, să scoatem afară din sufletul nostru „gloata” de gânduri frivole, de mândrie, și pesimism. Să ne dăm mâna în mâna providenței. Atunci ne vom putea ridica la rangul de Om și nu vom mai dormi în neștiință și prostie. Să ne „încingem coapsele minții” așa cum spune Biblia, pentru că „Nimic nu e mai sacru decât integritatea minții tale” (Ralph Waldo Emerson).

gizorul (de platou) îi cere să-și miște fizicul prin cadru. „Mută-ți târîța de acolo, acolo!” ar zice Tela de-ar fi sau nu regizor de platou. Dar ea, cum, înglodată și apăsată de povara sărbătorilor, e preocupată de alte platouri... cu salată á la beuf, cu plăcinte, cu sarmale... Acum sunt de-a dreptul buimac. Am ațipit dezvelit și am visat că un grup de mame jig-nite și furioase m-alergau hotărâte să mă jugănească fiindcă le-am lăsat fiicele borțoase. „Porc bătrân și janghinos!” zicea una. „Baragladina dracului, o să-ți dăm să-ți mănânci fuduliile! Spunea alta. „Cordaci împutit și libidinos, nu ne scapi cu una cu două!” amenința o a treia. „Mi-ai lăsat-o borțoasă la 13 ani, pramatie boșoroagă. Nu te las până nu te spânzur, derbedeu afurisit!” striga o mamă

de-a dreptul furioasă. „Scapi doar dacă ne reciți ceva din *Florile răului* de Baudelaire!” striga și o găjăită bătrână care semăna cu răposata mea soacră Dora Tindeche. N-am stat mult pe gânduri, am început să transpir și să rostesc o strofă din poetul francez: *Femeia, sclavă proastă și plină de trufie, Slăvindu-și fără scârbă un farmec mașinal; Bărbatul, despot hulpav și spornic la curvie, El însuși sclav al slavei, mocirlă în canal!* „Aha, ați auzit, doamenelor? Pe el! Să-l lăsăm fără bărbăție!”

Am sărit din pat direct în poziție dreptă, în fața Telei care mă mângâia peste tot ca să mă trezesc c-a sunat ceasul. N-auzeam nimic din pricina dopurilor antifonice vârate în urechi ca să atenuez zgomotul țigănesc venit din apartamentul de deasupra, pârțică de

iad un de drăcușorii de Lindap, Pexal și Plexiglas se războiesc de se zguduie tavanul mai ceva ca la un cutremur.

„Parcă spunea că te-ntâlnești cu Lilian Dinea, care te-a convocat, te-a amânat, te-a tracasat ca orice șef... La urma urmei nu mă interesează decât dacă ți-a dat banii promiși... Parcă văd că și pentru asta lucrezi tot pe bogdaproste” turui Tela.

„Parcă... De ce te bagi tu? Ce eu te-ntreb când te-ntâlnești cu starețul de la Ghintuita, unde lași bărbosilor vii pentru sufletul morților sume frumusele?” o pișcai eu neinspirat, fiindcă discuția putea eșua într-o gâlceavă cu subiect religios. N-a eșuat. Preocupată să se mire ce ude sunt pijamalele în care m-am zbatut ca-n cămașa de forță, probabil că nici n-a auzit. Mulțumescu-ți Ție, Doamne!

Ion Vasiu

versuri

Holdă cu cercei de maci

când plângi și râzi cu fața spre apus
ești ca o apă care curge-n sus

când mă săruți cu păru-ți despletit
ești ca un fulger care m-a trăsnet

când tandră și timidă te dezbraci
ești ca o holdă cu cercei de maci

Anotimp de jar

nisipuri mișcătoare
sunt spulberate-ncet
tăcerea ne-nvelește
în taină grijulie
vorbește iar în versuri
un visător poet
și-ți dăruiește-n noapte
un ghem de poezie

bat clopote în ceruri
e sărbătoare iar
peste câmpii curg râuri
de grâne și de rouă
noi alergăm iubito
spre-un anotimp de jar
sperând că în iubire
adeseori mai plouă

Vei regreta

vei regreta-ntr-o zi sau într-o noapte
că m-ai vândut pe două mere coapte

vei regreta și poate-o să te doară
tăcerea-mi scursă într-o călmară

vei regreta târziu ori mai devreme
iubirea ce se-ascunde în poeme

vei regreta într-o vară cuminte
când steaua-n care crezi acum te minte

vei regreta târziu ori mai devreme
când gura mea nu o să te mai cheme

Zvon de primăvară

dacă nerăbdarea sevei fierbe-n muguri până crapă
dacă mieii sar pe șesuri ca și boabele pe plită
dacă-ascunsă-n munți zăpada trece-n starea ei de apă
dacă ghiociei-n piețe duc privirile-n ispită
dacă oamenii pe stradă ies să-ntâmpine lumina
dacă porumbeii-n stoluri norii parcă îi alungă
dacă primii fluturi zburdă și brăzdează-n zbor grădina
dacă mi se pare calea înspre casă mult mai lungă
dacă pentru bucurie tot mai mult timp ne rămâne
dacă-n pace se-mplinește și se rotunjește țara
dacă-n verde crud, făloase, râd pădurile de grâne
nu sunt semne, dragi prieteni, că sosește primăvară?!?...

Acasă

nicăieri în lumea asta nu-i mai bine ca acasă
unde pruncii de o șchioapă pot visa mereu în pace
unde-n prag ne-așteaptă mama ninsă-n păr dar tot frumoasă
și-unde liniștea bogată pe sub grindă loc își face

bate aprilie la ușă prevestind sosirea noastră
pânza dorului se țese din lumină, tot mai deasă,
se-ntorc păsările-n țară brăzdând iar bolta albastră
nicăieri în lumea asta nu-i mai bine ca acasă !

Căldura ultimului vers

Creionu-i obosit de-atâta șters.
Scriu la căldura ultimului vers.

Mereu dator, dar nicidecum sărac,
Scriu tot ce îi e inimii pe plac.

Chiar dacă-n visul meu e-așa târziu
Eu tot mai sper, iubito, și mai scriu.

Rubens - Judecata lui Paris

Te vreau

te vreau veselă nu tristă
aripă să-mi fii mereu
dragoste care rezistă
tu ești Dumnezeu meu

te vreau ciutură-nsetată
din fântână scoțând dor
stea nestinsă vreodată
lună pândind după nor

te vreau fagure de miere
stors pe buza mea de sus
când iubirea ta mă cere
răstignit precum Iisus

Apogeu subțire

acum, când anormalul e normal
în țara care geme și suspină
te-aștept iubito cocoțat pe-un val
cu inima de deznădejde plină

îmi suflă vântu-n buzunarul gol
distracțiile-au rămas o amintire
trec zile-nșiruite ca-ntr-un stol
spre-un apogeu fantastic de subțire

Recunoștință

sărut mâna, mamă, ca-ntr-un vers frumos
când se coc sub pleoape boabe mari de rouă
mă întorc acasă pururea pe jos
tu, în prag, te bucuri ca glia când plouă

sărut mâna, mamă, azi când se aud
cum plesnesc pe ramuri mugurii de sete
de se-mbrățișează-n lanuri grâul crud
și-ncolțesc devreme noi iubiri în fete

sărut mâna, mamă, anotimp etern,
istm ce toată viața de pământ mă leagă
în poemu-acesta aș dori s-aștern
calm, recunoștința ce ți-o port, întreagă...

Dan ȘALAPA

Plafare de lux versuri

GREVA MISTERELOR

Misterele dansează singure pe străzi,
S-au săturat să stea după uși!
Nu mai sperie pe nimeni misterele lumii,
E parcă o grevă a misterele pe strada mea,
Autobuzele nu le mai ocolesc,
Curge sânge-nnegrit pe străzi,
Misterele râd, se dezumflă ca niște baloane
de paie,
O, ce spectacol grandios,
Strigă trecătorii aplaudând,
Măine nu vom mai avea niciun secret,
Ce lume minunată vom trăi...!
Singur,
Un copil plânge la fereastră,
Basmul spus de bunica
S-a desprins din vis
Și alunecă sfios
Pe geamul ferestrei –
Os de copilărie
Descărnăt de mirare...

ORIGINALITATE

Dimineța,
Acoperișurile sunt triste,
Degajă un sentiment
De inutil,
De bălălie pierdută pe nedrept...
Norocul lor
Cu insomniacii
De la ultimele etaje,
Care-și clătesc imaginea nopții -
Timbru pe fețele lor buhăite -
Cu luciul lor morocănos.
- Și mâine va fi noapte,
Își zic ei,
Ce bine, poate vom reuși,
În sfârșit,
Să evadăm de sub pleoape!
O fi, cugetă sisifele acoperișuri,
Dar ce lipsă de originalitate...

BIS

Minutele curg invers,
Starea de vis
Devoră visul,
Coșmarele sângere vid,

Iar viorile rezonează
A tăceri dezacordate
Înghițite de strunele oarbe...
Iar în rest,
Absolutul,
Stingher,
Intră în scenă
Pentru un nou bis.

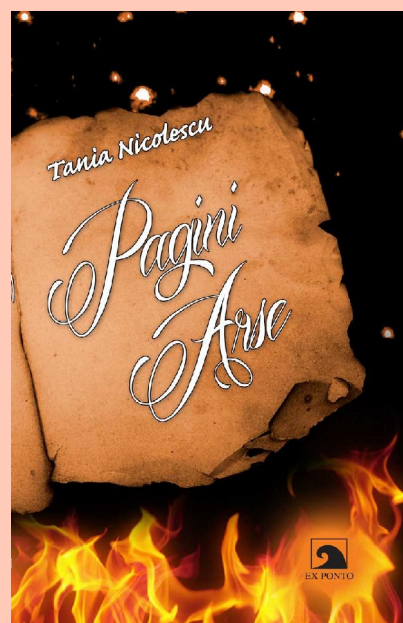
BRACONAJ

Nici nu știu
Cui fac bine
Atâtea poezii citite pe minut.
Mă simt
Ca un Ginko Biloba
Solitar,
Îmbuteliat și expus
Prin plafare de lux,
Prin care nu intră decât
Aventurieri cu detectoare
De iluzii la brâu,
Să braconeze
Frunze bănuite în versuri.

SĂGEATA

Locuiam până mai ieri
Într-un vârf de săgeată.
Singur.
Lumea trecea pe lângă mine,
Ori eu treceam pe lângă ea,
Nu știu,
Nu aveam timp să mă măsoar în viteză
Cu lumina,
Nici cu gândurile lumii,
De prisos astfel de filozofări,
Eram prea grăbit
Ori lumea prea înceată,
Consumam energia
Arcașului -
Asta-i cert,
Chiar dacă pare absurd -
Ca o floare de plastic
Oxygen veritabil.
De-asta mă-ntreb:
Cum ar arăta lumea,
Așezată toată,
Cu cățel, cu purcel,
Pe un vârf de săgeată?

Cărți primite la redacție

Octavian LUPU

Orice drum se parcurge pas cu pas

Drumul prăfuit se întindea șerpuiind printre dealuri până departe în zare. Mergeam de multă vreme și totul părea lipsit de sens. Încercam să îmi coordonez fiecare pas pe care îl făceam. Mă sileam să nu dau atenție detaliilor și să mă concentrez strict asupra traseului pe care îl urmam aproape instinctiv. Harta o consultam din când în când cu scopul de a consemna poziția mea ce se schimba de la o oră la alta.

„Ce se întâmplă cu tine?” m-a întrebat cu mirare Sebastian. „Încă puțin și vom ajunge în vreun sat sau vreo comună din împrejurimi. Nu ai de ce să te îngrijorezi. Ai încredere în mine. Am mai trecut prin situații similare. Crede-mă!”

În sinea mea nu îmi venea să îi dau crezare. De multe ori am auzit cuvinte de încurajare bazate pe așa numita „gândire pozitivă” și menite să îți ofere suport moral când treci prin momentele dificile. Realitatea este că de multe ori am încercat astfel de tehnici, însă rezultatul nu a fost niciodată pe măsura nevoii pe care o aveam.

„De unde să știu că nu îmi oferi din nou niște încurajări fără suport real?” i-am răspuns direct. „Mai degrabă aș dori să îmi spui care este părerea ta și mai puțin mă interesează să îmi adresezi cuvinte de încurajare fără suport real.”

Încrederea ca Reper al Speranței

„Ar trebui să mă crezi,” se limită să îmi spună Sebastian. „Uneori încrederea îți rămâne singurul lucru de care te mai poți prinde cu nădejde,” continuă enigmatic. „Nu știu dacă m-ai înțeles, dar faptul că am parcurs douăzeci de kilometri pe jos nu înseamnă mare lucru, dacă nu ai ales și direcția cea bună. În ceea ce ne privește, te asigur că ne îndreptăm spre o localitate care în curând va apărea la orizont.”

„Dar harta pare să spună altceva. Privește punctele pe care le-am marcat. Nu este nicio așezare umană pe o rază de șaptezeci de kilometri, cel puțin conform estimărilor mele făcute până în clipa de față.”

Nu îl înțelegeam deloc pe Sebastian. El a insistat să plecăm la drum numai cu o hartă turistică de uz general, fără busolă, GPS sau ceva asemănător. De dimineață totul părea în regulă, dar după ce am parcurs o anumită distanță am început să sesizez o discrepanță tot mai mare dintre hartă și ceea ce observam pe teren.

Mereu am căutat să ocolesc, atât cât este posibil, situațiile de incertitudine. Nimic nu este mai supărător decât să nu știi unde te afli și încotro te îndrepti. Pierderea direcției are un impact direct asupra moralului indiferent de acțiunea pe care o întreprinzi. Îmi aduc aminte cum în timpul efectuării stagiului militar am trecut prin multe situații neclare cauzate de ordine confuze și lipsite de logică. Nu doream să mai repet astfel de experiențe.

„Nu este vorba de o aplicare a tehnicilor de gândire pozitivă,” continuă Sebastian ca și cum mi-ar fi ghicit părerea pe care o aveam. „Eram convins că drumul va dura mai mult decât am estimat inițial. Tocmai de aceea, după cum poate ai observat, am luat o cantitate mai mare de hrană și apă decât ar fi fost normal pentru o distanță de douăzeci de kilometri, cât părea inițial până la destinație privind doar pe hartă. Însă marja de eroare pe care mi-am asumat-o conducea la o distanță de treizeci de kilometri! De aceea, cred că am parcurs două treimi din drum și până la asfințitul soarelui vom ajunge cu bine unde ne-am propus.”

Interiorul ca Obstacol în Cunoașterea Realității

M-am limitat să-l ascult fără a mai da vreun răspuns. Cumva, prins de jocul „mersului automat”, adică fără să mă mai gândesc la pașii pe care îi făceam, începusem să mă detașez de situația prezentă și să privesc la detaliile din jurul meu. Munții se întindeau cât vedeai cu ochii la dreapta și la stânga mea. Dealurile înverzite veneau în întâmpinarea privirii sugerând calm și odihnă prin forme unduitoare ce se pierdeau în zare. Vântul bătea cu rafale scurte schimbându-și direcția la fiecare sfert de oră, luându-mă de fiecare dată prin surprindere.

„Îmi place mult acest peisaj,” am schimbat brusc subiectul discuției. „Formele de relief au o simplitate nobilă indiferent de unghiul din care le privești. Când le contempli, ai impresia a ceva provizoriu și în același timp finalizat. Este ca și cum temporarul și definitivul s-ar fi unit pentru totdeauna în structura unor obiecte pline de măreție.”

„Mă bucură faptul că ai început să nu mai privești atât de mult către tine și ai observat minunata realitate din jurul nostru,” îmi răspunde zâmbind Sebastian. „Interiorul poate fi cel mai serios obstacol în a discerne exteriorul!” continuă fără să ofere alte amănunte.

Rubens - Peisaj de toamnă cu vedere din Het Steen

Da, avea dreptate! Copleșit de ceea ce simțeam, îmi fusese imposibil să observ lucrurile din jurul meu. Concentrat pe urmărirea atentă a traseului, pierdusem din vedere frumusețea naturii ce mă înconjură cu bunăvoință. Mă aflu în mijlocul unui spectacol grandios, dar cu toate acestea acordam atenție exclusivă trăirilor interioare, fiind incapabil să primesc lecțiile de valoare pe care universul mi le oferea cu mare generozitate.

„Credeam că lucrurile stau invers. Mai precis, exteriorul te împiedică să vezi interiorul,” i-am răspuns la rândul meu. „Nu aceasta este regula de bază a înțelepciunii? Să discerni ce se află dincolo de aparențe reprezintă un demers plin de curaj și dificil de realizat!”

Exteriorul și Aparențele Înselătoare

„Depinde la ce anume aplici această afirmație,” încercă să mă lămurească Sebastian. „Când este vorba despre un obiect pe care îl observi, exteriorul se interpune între tine și ceea ce se află în interiorul său. Este ca și cum ai avea în mână o conservă etichetată atractiv, să zicem înfățișând o mâncare delicioasă, însă realitatea ce se află în interior se va dezvălui privirii doar după ce îi vei deschide capacul.”

Și spunând aceste cuvinte, îmi întinse o conservă din rucsacul pe care îl purta. Eticheta părea să indice un file de hering de cea mai bună calitate. Dar știam din experiență că de multe ori conținutul era diferit ca aspect, fiind inferior din toate punctele de vedere „pozei” din reclamă.

„Pe de altă parte,” continuă el, „când este vorba despre cel care contemplă un anumit lucru, interiorul său reprezintă cel mai mare obstacol în cunoașterea a ceea ce se află în exteriorul său. Astfel, întregul său bagaj de trăiri, emoții și gânduri se va interpune zgomotos încercării de a discerne corect realitatea înconjurătoare.”

„Cu alte cuvinte, o astfel de persoană în loc să realizeze o observare obiectivă a realității, de fapt va ajunge să emită opinii subiective, superficiale și limitate de prejudecățile pe care le are. Corect?” am întrebat plin de entuziasm.

Valoarea Experienței Personale

Sebastian, la vârsta sa onorabilă de șaptezeci de ani, avea o experiență de viață mult mai bogată decât a mea. Îl admiram foarte mult. Era o persoană ce reunea armonios cal-

mul și cutezanță. De regulă, oamenii de acțiune nu știu să aibă suficientă răbdare, fiind mereu în căutarea unor noi provocări. Dar în cazul lui Sebastian, lucrurile stăteau diferit. Mai precis, chiar în mijlocul celei mai tumultuoase acțiuni, liniștea sa interioară nu părea să fie tulburată în vreun fel, asemenea unei stânci de neclintit în mijlocul furtunii.

„Ai înțeles ideea!” se bucură el privindu-mă cu bunăvoință. „Zgomotul interior al gândurilor, planurilor de tot felul și amintirilor te va distra mereu de la cunoașterea autentică a ceea ce se află în jurul tău. Vei ignora oameni de valoare. Îți vei pune încrederea în persoane lipsite de caracter. Nu vei da atenție părții frumoase a lucrurilor. În schimb te vei hrăni cu tot ce este rău, cu minciuni și zvonuri lipsite de fundament,” continuă Sebastian plin de patos. „Și știi de ce?”

Am ridicat din umeri cu nedumerire. În sfârșit discuția dintre noi devenise cu adevărat interesantă. De mult așteptam o astfel de ocazie să îl văd pe Sebastian spunând lucrurilor pe nume, fără să mai afișeze acea politețe distantă, ce îl caracteriza cea mai mare parte a timpului.

„Fiindcă ignoranța se naște mereu din excesiva concentrare pe sine,” continuă el. „De aceea, toate religiile autentice ale lumii au adus mereu în atenție nevoia renunțării de sine pentru a putea cunoaște deopotrivă pe Dumnezeu și pe semenii. Fără o înțeleaptă renunțare la sine, nu ar fi posibilă existența familiei, comunității și societății. Însă când egoismul pune stăpânire pe inimi, atunci ordinea adevărată se prăbușește, valorile se inversează, răul se întinde, iar societatea devine crudă și lipsită de inimă, fundamentele ei fiind puse în pericol. Așa au pierit națiuni și popoare puternice. Istoria consemnează multe situații de acest gen, însă din nefericire, ele se repetă periodic la intervale de timp ce nu pot fi niciodată estimate cu precizie.”

Dialogul nostru s-a încheiat la fel de brusc cum și începuse. Am privit din nou în jurul meu. La orizont soarele se pregătea să apună. Stelele începeau să se vadă pe cer ca niște mici luminițe aprinse în depărtare scânteind intermitent. Vântul bătea acum dintr-o singură direcție, temperatura lui fiind într-o continuă scădere. Îmi era tot mai somn și mă întrebam dacă vom mai ajunge la destinație. Din rutină am privit de-a lungul drumului, să văd dacă se zărește ceva la orizont. Nu mică mi-a fost mirarea când am început să disting luminițe aprinse de pe străzile unei localități ce fusese ignorată pe harta de uz general pe care o aveam la îndemână. M-am întors către Sebastian să îl întreb dacă el știa acest lucru, dar din privirea sa mi-am dat seama imediat că de la început el știuse acest „amănunt” pe care l-a lăsat, ca de obicei, să îl descopăr de unul singur.

„CETATEA LUI BUCUR” - important reper cultural-artistic

La cinci ani de la apariție, cu numărul 50, revista „Cetatea lui Bucur” aduce în prim-plan prilejul fericit al unei ochiri retrospective când, ca într-o metaforică „toamnă”, se pot număra „bobocii” unei bogate activități intelectuale și artistice.

Colectivul redacțional, *redactor-șef - Elisabeta Iosif, redactor-șef adjunct - George Roca, editor on-line - Constantin Vlaicu, precum și Colegiul director redacțional, Eugen Dorcescu, Cristina Ștefan, Lucian Șt. Mureșanu, Adrian Botez, Elena Buică din Canada, Gabriela Sonnenberg - Spania, Lucian Marina - Serbia, Dorina Șisu - Irlanda*, își numără caratele trudei prin miile de cititori, dornici de minte, inimă și literatură, care s-au aplecat, cu interes și curiozitate, pe paginile revistei. Susținută de colaboratori de marcă în domeniul creației literare, precum *Cezarina Adamescu, Elena Armenescu, Constanța Donosă, Ioana Stuparu, Raluca Tudor*, revista a crescut de la număr la număr, reușind să fie astăzi una dintre cele mai importante reviste editate sub egida Ligii Scriitorilor Români, și nu numai, un loc binecuvântat, în timp și spațiu, unde marile spirite se întâlnesc și stau la aleasă voroavă. Aici și-au dat mâna, cu un firesc de invidiat, poezia și eseul, cântecul și cronica literară, filosofia și istoria, arta și religia, iar, deasupra tuturor, bunul simț și tranșanta apreciere a valorilor. De la început până azi, revista „Cetatea lui Bucur” a stat sub zodia seriozității, militând, pas cu pas, pentru pedagogia actului de cultură.

Numărul 50 al revistei i-a prins în horă, într-o horă a românilor de pretutindeni, pe Elisabeta Iosif, Ion Untaru, Cristina Ștefan, Al. Florin Țene, Lucian Gruia, Eugen Dorcescu, Iustinian Gr. Zegreanu, Adrian Botez, George Roca, Constanța Abălașei-Donosă, Maria Oprea, Magdalena Albu, Ionuț Caragea, Elena Buică, Octavian Lupu, Paula-Diana Handra, Marin Voican-Ghioroiu, Elena Armenescu, Dorina Șisu, Viorel Ploșteanu, Ioana Stuparu, Delia Stăniloiu, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Georgeta Resteman, Viorel Gongu, Magda Simionescu, Octavian D. Curpaș, Veronica Ivanov și Elena Trifan.

Precizând că în revista „Constelații diamantine” revista „Cetatea lui Bucur” are un prieten de nădejde și un admirator necondiționat, îi urăm viață lungă, plină de realizări de excepție, întru binele și mândria nației noastre.

Janet NICĂ

Elisabeta IOSIF

Versum

Iar este toamnă –
Rostogolit în flăcări
Copacul arde

Ilegal în adolescența cuvântului

Ne regăsim în cuvânt, ca într-o scoică
Mereu, căutând perla primei iubirii tăcute,
Enigmă a Adolescenței. La granița Paradisului
Cuvântul nescris. Doar noi facem pasul...dincolo,
Prin vreme. Ca să ne regăsim în el, ca într-o scoică.
Suntem lunaticii adolescenței din făurarul Timpului.
Mereu, culegătorii de perle sparg carapacea
Tăcerii lui. Trecem linia prin iubire, doar tu și eu.
De câte ori am fost ilegal în adolescența Cuvântului ?!

De-ar fi...

De-ar fi să bei mereu, din laptele lunar
Nu te-aș opri. E visul tău. Nimic nu-i în zadar.
Gustând din cosmos, eu n-aș mai plânge.
Iubind pe-acoperișul lumii lumini aș strânge
Și-am fi sorbit din ele veșnic, împreună-n noapte...
De-abia atunci, ar fi iubirea noastră scrisă-n Carte!

În oglindă

Femeia privește prin unghi de oglindă
Un ochi e mai limpede, altu-i strălucitor
Cad pleoape peste luciul din vis
Nud încovoiat prin magia ei
Atins de revelarea cuvântului iluminat.
Când cerc, când ploaie aplecată prin vers
În formele multiple ale luminii cu axa iluzorie
Invocând-o în cioburi de oglindă curbă.
La orizont, femeia. Cer vertical asupra pământului
Orizontal. Atlas e stâlpul cosmic, sprijinind oglinda.

Era Poetului

Pășește singur printre versurile – pulbere de stele,
Poetul. I-a cerut muntelui magica putere a sunetelor
De la răscruci din piatră. Adăpostind verbele grele,
Ale izvoarelor. În noaptea – mireasă din pridvorul
cuvintelor.

Și-a legat visul de cifra opt, la adăpost de stâncă
Prin limbajul strămoșilor. În sălașul lunii
Poezia i-a rămas speranță, călătorind încă.
Are cheia secretelor - formula filozofală a culturii.

Octavian MIHALCEA

Peceti
luminoase

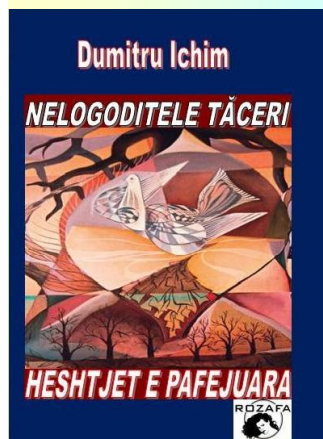
Poeemele lui Dumitru Ichim fundamentează perpetua căutare a Adevărului, apropierea de cele sacre, inexpugnabile. Astfel ne aflăm pe drumul ce are ca finalitate contopirea cu Ființa, cu Numele Focului mereu invocat. Asistăm la integrarea în fecunda atmosferă care învăluie esențiala problematică proprie acestor maximele pătrunderi în lumea Esenței. Decriptând mai întâi misterele contingenței, putem accede în arealul subtil unde primează criteriul diferenței de nivel ontologic. Aici, sacrul nu mai poartă aparența unui *misterium tremendum* ci se înfățișează eclatant, conform regulilor Transcendenței: *Și mie îmi este dor de zborul pur/ fără de aer, fără aripă,/ fără de umbră din nou ca să fiu,/ numai luminii spunându-i numele,/ fără ieri, fără mâine, fără târziu/ totul atât de rotund, însă pe multe de clipă.* În lumina acestor adevăruri putem înțelege mai ușor traseele existențiale pământene.

Chiar și negativitatea are rolul ei bine integrat în cadrul logicii supra-mundane, greu de pătruns în stadiul nostru de ființe aflate considerabil sub influența unei durate relative: *...și deodată cele văzute și nevăzute/ s-au transformat în ceasuri:/ ceasuri de foc, de aer, de apă/ ceasuri de jder, ceasuri de frasin/ Poveștile se strâmbau în ceasuri de faianță/ și toate păsările dădeau ocol unui imens cadran./ pretutindeni ceasuri, ceasuri, ceasuri.../ Nu mă preschimbați în orologiu,/ rogu-mă vouă cu izvoare și biserici de lemn!/ Brațele mele nu le pot îndrepta spre orele nopții.* Pentru elevare, se impune evadarea din universul opacității și căutarea neîntreruptă, aflarea pe Cale, reamintirea.

Versurile propuse de Dumitru Ichim oglindesc înaltele precepte religioase, sublimarea artistică invitându-ne la ample introspectări soteriologice. E vizată refacerea metafizicelor legături primordiale și treptata reamintire a bazelor ființării. Natura perisabilă ce caracterizează materia contribuie la complexitatea procesului de pătrundere a tainelor, suferința umană purtând o misterioasă pecete în tot acest demers inițiat: *Crezi tu?/ Cred, Doamne ajută necredinței mele/ și dacă poți,/ să nu mă mai pândească/ nici iarba și nici steaua,/ iar peste florile-mi de gheață,/ ce vor să Te cunoască,/ trage la noapte, când mă rog,/ ca pe-un amin - perdeaua.* Fiorul divin, consubstanțial omenescului, va trebui să primeze în raport cu atât de cronicizatele drame ce compun imprevizibila condiție umană. Cu toate că uneori seamănă cu o *vale a scurtei plângeri*, parafrazându-l pe Teodor Păcă, semnele imaculatei spiritualități sunt peste tot.

Oamenii trebuie doar să aibă puterea de a le recunoaște. Urmărim idealul redempțiunii, integrator. *Nelogodirea* invocată de Dumitru Ichim e starea de la care trebuie să plecăm pe calea dobândirii darului Christic: *Veniți de luați lumină!/ toată lumea se închină./ Inimi - clopetele bat/ că Hristos a înviat./*

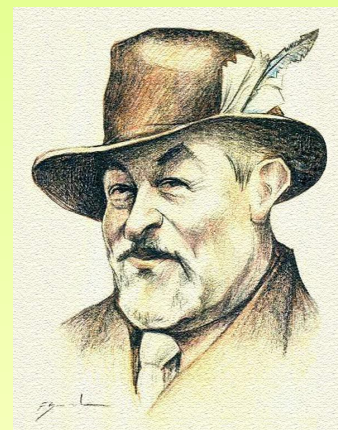
*Îngerii în ceruri cântă/ către Născătoarea Sfântă/ bucuria ce-au aflat/ că Hristos a înviat./ Ziua Paștelui vă fie/ sănătate, bucurie/ și cu noi cântați frumos/ Azi a înviat Hristos! Toată această căutare a fundamentelor e învăluită de Dumitru Ichim cu adierea pregnantă a verbului poetic. Acesta poate ilustra și dureroase frământări existențiale aflate neabătut pe drumul aflării Adevărului: *Mi s-a rătăcit inima/ atât de departe/ că tare mi-e frică/ dar nu de prăpastie -/ că am căzut destul/ și nici de moarte -/ că i-am dormit destul în pătul -/ ci de Tine.* Prin reîntemeierea sacramentală, omul își află Ros-tul, bucuria comuniunii întru Logos.*

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

Fascinația ipotezelor

Imaginația este mai importantă decât cunoașterea, cunoașterea este limitată, imaginația înconjoară lume. (Albert Einstein)

În esență, putem considera științele ca fiind o sumă de ipoteze, unele dintre acestea validate, într-o măsură mai mare, sau mai mică, de experiment, sau prin fenomene observabile, având un înalt grad de credibilitate. Desigur, în procesul definitivării unei ipoteze și celelalte, adiacentele, își au factoriilor lor augmentativi însă, la un moment dat, din varii rațiuni, sau chiar prin aducerea unor probe indubitabile, una din ipoteze se impune, însă nici celelalte nu dispar. Uneori, așa cum în istoria cunoașterii s-a mai întâmplat, ipotezele se schimbă sub presiunea noilor descoperiri și una uitată, sau temporar abandonată, ia locul celei oficiale, urmând a fi prezentată inclusiv în procesul didactic drept cea valabilă, cu gradul de cuprindere cel mai amplu și cu cele mai bune capacități de a explica fenomenul la care se referă. Nu de puține ori, factorul politic intervine, cel mai adesea aleatoriu și, din fericire, pentru perioade de timp limitate, impunând o anumită ipoteză, de cele mai multe ori neconformă cu aceea admisă oficial până la data respectivă.

Istoria, o știință, prin definiție politică dar și puternic politizată, manifestă, de-a lungul timpului, cele mai accentuate abateri de la adevăr și nu de puține ori acesta nu poate fi aflat niciodată. În studiul acestei științe, numită pe bună dreptate de căpătâi, întâmpinăm mai multe genuri de obstacole, dificil de ocolit și uneori chiar de interpretat, deoarece, după cum știm, încă de la elaborarea unui document referitor la un eveniment acesta este lipsit de obiectivitate, intenționat deformat, de regulă în sensul laudativ pentru cel care, sau despre care, se scrie. Asta în cazul fericit în care avem posibilitatea de a consulta un document într-o limbă oarecum cunoscută. Mult mai dificil este să descifrăm evenimente de mult petrecute analizând fragmente de obiecte asupra cărora proiectăm propriul nostru sistem de gândire, propriile norme morale, sau, de ce nu, propriile noastre limite în cunoaștere. În celebra sa lucrare: *Istoria religiilor*, Mircea Eliade spune că atunci când avem în fața ochilor probele ma-

teriale ale unui rit funerar, putem face orice considerațiuni și ne putem imagina orice despre acel eveniment, însă nu vom ști niciodată ce vorbe a rostit, sau ce gesturi a făcut sacerdotul care a executat ritualul, în consecință, adevărul despre acesta ne va rămâne necunoscut, iar cunoștințele și interpretările noastre ar putea mai mult să ne deruteze decât să ne apropie adevărul.

În concluzie, uriașele dificultăți de interpretare ale istoriei, cu atât mai mari și mai multe cu cât subiectul este mai îndepărtat în timp, fac din aceasta, nu de puține ori, un vehicul perfect pentru manipulări de orice fel, iar dictaturile sunt, cu precădere, întotdeauna, foarte dispuse la acest gen de acțiune. Se poate considera însă ca fiind benefică această nevoie de interpretare a evenimentelor istorice, întrucât, exact prin subiectivismul conținut, prin ceea ce ascunde evenimentul mai mult decât limpezește, prin doza de incertitudine și uneori chiar de enigmă, această știință devine subiect predilect de conversație sau dezbateri cu o cuprindere aflată mult peste ariile academice sau didactice. Există în context și mult dilematism, sau exaltări de diferite genuri (a se vedea vechimea diferitelor popoare, ori primordialitatea unor invenții!) dar asta nu știrbește cu nimic farmecul istoriei, nevoia de a o cunoaște fără să o confundăm cu un șir nesfârșit de date plictisitoare pentru memorat, ci un șir incitant de evenimente cu adevărat memorabile. Aici desigur, profesorii își au rolul lor în formarea gândirii ucenicului ascultător.

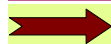
În acest context, știrea care, în vara anului 2011 a ținut capul de afiș al presei de orice fel, timp de mai multe zile, apare ca o necesitate culturală firească, după un sezon plin de informații obsedante despre nunta unui fotbalist, noua mașină a unui rocker, sau mostrele de înțelepciune ale unei starlete. Rezumată, știrea respectivă sună destul de banal: a fost descoperită, în România, localitatea Coliboaia din munții Apuseni, o peșteră care are picturi parietale. Vechimea esti-

mată 23.000-35.000 ani. Pentru mai multă credibilitate însă este bine să citim prezența acestui eveniment într-un cotidian:

Peștera și gravurile au fost descoperite de speologii de la Clubul Speodava Stei și din cadrul Picturile Asociației Speowest Arad, a declarat Viorel Lascu, președintele Federației Romane de Speologie. „Peștera Coliboaia este străbătută de un râu subteran, care formează mai multe sifoane, făcând astfel excepțională, dar și dificilă parcurgerea ei. Până acum, nu i s-a acordat importanță acestei peșteri. Nu a fost inclusă nici măcar pe lista peșterilor protejate, deși se afla pe raza Parcului Natural Apuseni. Au fost mai multe expediții aici, însă cei cinci speologi au intrat în interior și au străbătut trei zone complet inundate, după care au dat peste o galerie înaltă, pe pereții căreia au găsit picturile, ceea ce lor li s-a părut a fi arta rupestră”, a explicat Lascu. Potrivit sursei citate, picturile sunt negre și reprezintă animale, printre care un bizon, un cal, posibil o felină, unul sau două capete de urs și doi rinoceri. S-a găsit, de asemenea, o gravură reprezentând un tors de femeie, probabil un simbol. „Pe sol, se aflau oase de urs. O parte a picturilor a fost distrusă de apă, iar o alta de urșii care au stat în peșteră și se vede că au zgâriat și au lustruit pereții”, a spus speologul. (Eveniment 09.12.20)

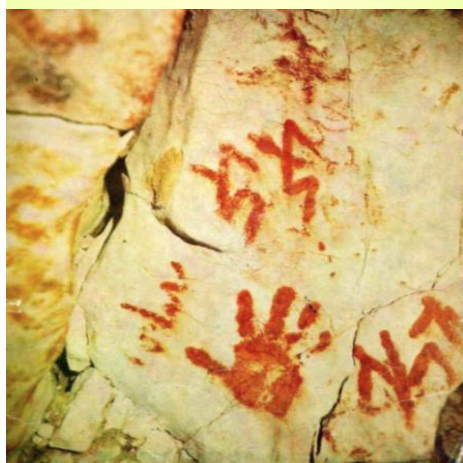

Pasăre, peștera Chindiei

La fel de importantă, vom vedea din ce cauză, pentru abordarea ulterioară și dezvoltarea temei propuse, este și prezența unor specialiști francezi în cadrul echipei de speologi români:

Picturile au fost verificate de o echipă condusă de Jean Clottes, unul din cei mai cunoscuți specialiști în artă de peșteră din lume, echipă din care a mai făcut parte Bernard Gély, și el specialist în arta de peșteră, speologii Marcel Meyssonier și Valérie Plichon, Michel Philippe - paleontolog specializat pe ursul de peșteră, respectiv Françoise Prudhomme, specialist în preistorie generală. În urma analizelor, experții au confirmat autenticitatea picturilor și a gravurii. „După factura acestora, picturile pot fi încadrate ca aparținând unei perioade vechi a artei parietale, Gravettian sau Aurignacian (între 23.000 și 35.000 de ani). Este pentru prima dată când în Europa Centrală se atestă arta parietală așa de veche”, a arătat președintele Federației Romane de Speologie. „Acest sit arheologic este deosebit de valoros, comparabil cu Sar-misegetusa sau Cucuteni, de pildă”, a conchis Lascu. (după site-ul lovendal.net)

Amprente palmare (un scris?) și reprezentare (posibil) solară, peștera Chindiei

Prin urmare, o descoperire speologică, având un potențial uriaș în evaluarea istorică a existenței și a nivelului de dezvoltare a societății umane pe aceste teritorii. Prezența speologilor francezi, benefică sub toate aspectele, avându-se în vedere experiența lor în acest domeniu, dar și acela, devenit și el istoric, acum poate amuzant dar atunci nu, al reacției mediului academic față de acest gen de descoperiri. Dacă ar fi să luăm în considerație numai modul penibil în care universitarii au încercat să mistifice adevărul la momentul descoperirii picturilor din peștera Lascaux și să acopere de ridicol pe descoperitori, atitudine despre care nu avem nici un indiciu că s-ar fi schimbat cu trecerea anilor și tot am fi avut nevoie de participarea unor specialiști francezi la aceste verificări și autentificări. Evenimentul în sine, nu este unul de excepție. În România mai sunt picturi rupestre în peștera Chindiei, peștera Cuciulat, poate și în altele, precum cea din munții Buzăului, destul de contestată de altfel și care nu va intra în această abordare.

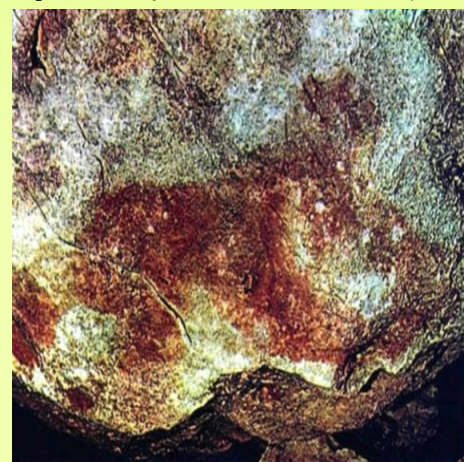
Pasărea din peștera Chindiei, considerată de unii analiști și ca o reprezentare a unei zeități, este policromă, cu o puternică sugestie și bine păstrată. Vechimea este apreciată cam la 12-15.000 de ani, adică asemănătoare cu mult mai cunoscutele picturi din peștera Altamira (Spania), iar amprentele palmare, unele semne mai puțin descifrate, sau reprezentarea solară, picturi monocrome, de culoare ocru, par a fi elemente inedite, specifice acestei peșteri.

Amintesc desigur și faptul că există interpretări care plasează aceste picturi (amprelele și discul solar) în aceeași perioadă cu celelalte de la Chindia, dar și unele care afirmă că este vorba de intervenții ceva mai târzii, datând cam de prin evul mediu, fără specificarea unei perioade mai explicite.

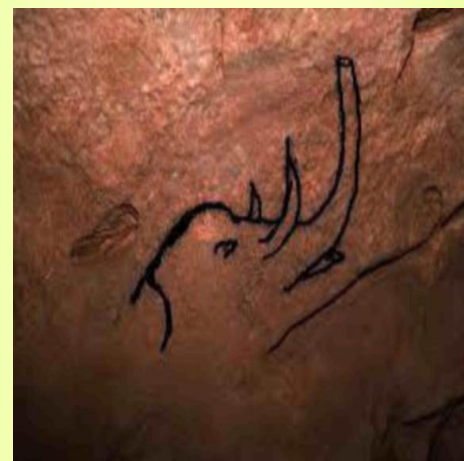
Fără îndoială, această trecere rapidă prin problematică, intenționat lipsită de comentarii, are rolul doar de a arăta că pictura rupestră este prezentă în munții din arealul românesc, mai ales în munții Apuseni, dovadă existența unei societăți umane care manifestă interes și chiar o anumită preocupare față de cultură, indiferent de motivație.

Putem deci să ne putem pune întrebarea, destul de firească, prin ce se deosebește pictura recent descoperită din Coliboaia de celelalte, unele dintre acestea prezentate chiar mai sus? În primul rând prin natura cromatică a desenului. Acesta este executat numai cu cărbune vegetal prin urmare, unele desene sunt executate în negru, doar pe contur, ceea ce le diferențiază ferm de anterioarele, iar altele respectă „tradiția” și sunt policrome. Dar nu aceasta ar fi principala deosebire. Analizele cu carbon 14 (sau poate

prin metoda bazată pe spectrometria de masă cu ioni accelerați, care este mult mai sensibilă și permite o datare mai precisă a picturilor rupestre, dar și coroborarea datelor obținute

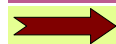
Felină, peștera Cuciulat

Rinocerul, peștera Coliboaia

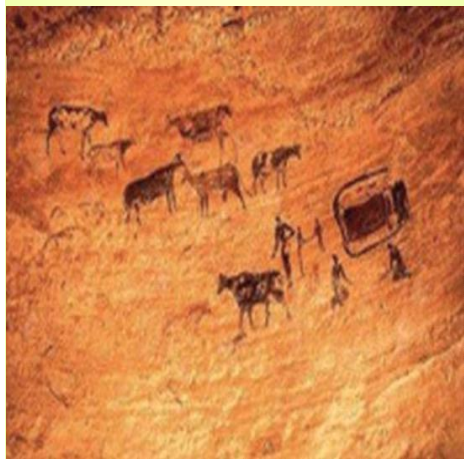
cu informațiile furnizate de alte vestigii descoperite în zona de interes: oase, rămășițe lemnoase, etc...) posibil a fi făcute în bune condiții, datorită materialului folosit (cărbune vegetal) au relevat o vechime de aproximativ 32-35.000 de ani, comparabilă deci cu picturile din Lascaux, sau Altamira (aprox. 25-30.000 de ani), dar și cu unele desene rupestre din Tassili și mult peste vechimea celor din Yucatan (5-7.000 ani), Siberia (10.000), sau cele din peștera La Sarga, provincia Alicante (Spania, aprox 8000 de ani). Dar și mai interesantă este reprezentarea interpretată ca fiind a unui rinocer, animal totuși necunoscut în acest habitat, cel puțin în istoria didactică a locurilor. Chiar dacă interpretarea poate părea discutabilă (reprezentarea unui proboscidian ar fi mult mai rezonabilă și ar fi chiar mult mai credibilă, întrucât existau totuși mamuți!), pentru noi aceia care primim doar fotografia este cert că un asemenea animal poate fi considerat straniu pentru un privitor care nu a mai văzut un asemenea specimen, niciodată în viață. În rest picturile reprezintă

alte animale dar și unele scene din viața de zi cu zi a comunității fiind la fel de expresive precum toate celelalte mai sus menționate. Ba chiar, se remarcă aceeași tehnică de „basorelief”, artiștii din străvechime folosind denivelările peretelui stâncos pentru a da senzația de volum reprezentărilor. Am putea vorbi, înfruntând toate riscurile, despre o cultură care, deși răspândită pe un teritoriu extrem de vast, are un fel de rădăcină comună, dând o ciudată senzație de unitate conceptuală și de execuție. Mai putem vorbi însă și de o altă caracteristică comună tuturor acestor peșteri. Ele au fost descoperite, termenul corect ar fi: redescoperite, începând cam cu secolul al XVIII-lea și au fost tratate multă vreme, mai ales de lumea academică, dar și de biserică, în general, dar din motive diferite, ca fiind simple escrocherii, sau, în cel mai bun caz, nefericite încercări de fals cu scop autolaudativ.

Însă noi, acum, am putea să ne punem întrebarea dacă aceste picturi, indiferent unde s-ar afla ele, reprezintă forme primordiale de artă, indiferent de motivație, sau dacă o civilizație străveche are o nevoie profundă de a reprezenta scene din viața cotidiană, în condiții destul de greu de realizat, hrănind un timp destul de îndelungat artiștii epocii, într-o vreme când hrana nu era deloc ușor de procurat? Sau care era motivația unor asemenea atitudini?

Activități domestice (?), Coliboaia

Studiile istorice ne demonstrează că, întotdeauna, motivațiile de tip religios sunt cele care duc la asemenea mobilizări de forțe și au ca final adevărate opere de artă. Iar aceste reprezentări, specifice unei activități umane foarte riscante, vânătoarea, dar și cu un grad înalt de responsabilitate (este vorba de uciderea unor ființe!), necesită un anumit gen de inițiere sau poate chiar de ispășire, de purificare, după săvârșirea unui omor. Să nu uităm că și în timpurile noastre sacrificările

animalelor au unele ritualuri care ne duc cu gândul la o rugăciune pentru iertarea păcatului uciderii. Prin urmare, întreaga grafică rupestră are ca fundal o societate umană aflată preponderent în ciclul de dezvoltare în care vânătoarea era principala sursă de hrană.

O altă întrebare pe care ne-o putem pune este dacă locațiile respectivelor peșteri erau, la fel de greu de accesat și atunci ca și în vremurile când ele au fost descoperite. Răspunsul ar fi mai degrabă nu, deoarece, în răstimpul imens care desparte redescoperirea de perioada de funcționalitate a respectivele locuri a dus, inevitabil, prin mișcările scoarței la importante modificări ale locului dar și a topografiei acestuia. Există chiar unele interpretări, corelate cu lipsa afumării pereților, inerentă unei activități de pictare într-un spațiu mai degrabă întunecat. Se presupune că, la vremea decorării lor peșterile erau altfel luminate, ba chiar o anumită dispunere a desenelor pe o traiectorie circulară relevă un fapt surprinzător. Și anume, posibilitatea ca, la anumite intervale de timp, atunci când soarele se afla într-unul din punctele sale vernale, cel mai probabil, echinocliul de primăvară, sau poate un solstițiu, evenimente oricum remarcabile în viața unei comunități, razele de soare revelau scenele într-o anumită ordine, fără îndoială cu mare semnificație, ducând la o puternică impresia asupra celor prezenți, așa cum, mult mai târziu, cinematograful a făcut-o cu spectatorii lui.

Dar pentru a nu rătăci prea mult printre presupuneri diletantiste să facem apel la unele clarificări ale perioadelor istorice, așa cum sunt prezentate în mediul științific, precum și a etapelor de dezvoltare a societății umane în aceste perioade. Pentru o mai bună echidistanță, recursul la informațiile Wikipedia, enciclopedia liberă, se impune de la sine.

Paleoliticul românesc este divizat în cinci faze: Protolpaleolitic, Paleolitic inferior, Paleoliticul de mijloc, Paleoliticul superior și Epipaleolitic.

Protolpaleolitic: Protolpaleoliticul românesc (circa 1.000.000 - 700.000) este marcat de apariția uneltelor rupestre, așa-numitele Pebble culture (Cultura de prund din România). Aceste unelte i-au fost atribuite lui Homo erectus, tipul hominid.

PALEOLITIC INFERIOR

Paleoliticul românesc inferior (circa 700.000 - 120.000) este caracterizat prin apariția a două unelte rupestre distincte: bifacialul, toporul din piatră. Aceste unelte au fost atribuite lui Pithecantropus erectus speciilor hominid. De o importanță majoră este descoperirea unui număr de vetre de foc. Aceasta este prima dovadă a abilității hominidului de a stăpâni focul pe teritoriul ce astăzi se numește România.

PALEOLITICUL DE MIJLOC

Paleoliticul de mijloc în România (circa 120.000 - 35.000) este caracterizat prin persistența culturii Mousterian. De-a lungul acestei perioade, uneltele din piatră au început să se diferențieze în funcție de funcționalitatea acestora, și apare prima unealtă din os. Aceste produse au fost atribuite Neanderthalilor.

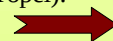
PALEOLITIC SUPERIOR

În 2002, cel mai în vârstă om modern (Homo sapiens sapiens) rămas în Europa, a fost descoperit în Peștera cu Oase de lângă Anina. Numit Ion din Anina, rămășițele sale (maxilarul inferior) sunt datate cu aproximație ca având cca 42.000 de ani.

ECONOMIA

Caracteristica epocii paleolitice este totala dependență a hominizilor de natură. Comunitățile umane se hrăneau cu ceea ce le oferea natura: plante, muguri, alge marine, fructe, rădăcini, semințe, bulbi, ciuperci, melci, insecte, ouă, șopârle, pești și alte animale mici. Deci, economia avea un caracter „prădalnic”. Sursa principală de alimentație o oferea vânătoarea realizată în colectiv. În pleistocenul inferior apar primele unelte pentru vânătoare și cules: unelte rudimentare din așchii și bolovani de râu cu o muchie tăioasă pentru cioplit, tăiat și răzuit atribuite „culturii de prund” (sud-vestul Europei până în sud-vestul Asiei și Sudul Africii). Aceste unelte evoluează către „toporașele de mână” în forma sâmburelui de migdală, lucrate prin lovitură date pe ambele fețe (Africa de Nord, zona centrală și de răsărit). Apare folosirea focului, schimbându-se astfel regimul alimentar, ceea ce va determina modificări și în structura anatomică. În paleoliticul mijlociu, Neanderthalul folosea arme de silex, răzuitoare (racloare) pentru curățarea pieilor de animale și cojitul lemnului, vârfuri din silex pentru împuns și tăiat, folosite probabil și ca vârfuri de lance pentru vânătoare, vârfuri bicefale, mai reduse numeric: burine și gratoare întrebuințate pentru răcâit și tăiat. În această perioadă se ajunge la o diviziune naturală a muncii: vânatul - îndeletnicire a bărbaților, iar culesul - practicat de femei. O altă îndeletnicire era aceea a pescuitului.

În paleoliticul superior, Homo sapiens fosilis produce cuțite, străpungătoare, răzuitoare și dălți lucrate prin tehnica așchierii, având ambele margini ascuțite. Sunt realizate în mare cantitate vârfurile de silex pentru sulițe de aruncat, sau pentru săgețile lansate cu propulsorul. Apare tehnica prelucrării osului, fildeșului și cornului (pentru sulițe, harpoane, ace de cusut). În paleoliticul superior, vânătoarea se realiza și cu ajutorul arcului (descoperiri în nordul Europei).

AȘEZĂRI ȘI LOCUINȚE

La început, strămoșii oamenilor trăiau în așezările în aer liber, dar căutau să se adăpostească și în peșteri, pentru ca, în paleoliticul mijlociu, Neanderthalienii să-și construiască colibe prevăzute chiar și cu vetre, spațiu pentru dormit, activități domestice, sau evacuare. Se constată o creștere a densității și o oarecare stabilitate într-un anumit loc. În aceeași vreme, în continuare, erau folosite și adăposturi sub stânci. Apare, totodată, tendința de concentrare a grupurilor umane și de revenire periodică în același loc.

RELĂȚIILE SOCIALE

Pentru paleoliticul inferior, dovezile arheologice care pot aduce elemente în această problemă sunt sărace. Desigur, o societate bazată economic pe cules, pescuit și vânătoare cu ajutorul unor arme și unelte primitive, în strânsă legătură cu o muncă puțin productivă avea un caracter egalitar, bazat pe solidaritatea grupurilor sociale. În paleoliticul superior, femeia obține în cadrul societății o poziție deosebită (dovadă: descoperirea unor figurine antropomorfe și a unor înmormântări cu ocră roșu, precum și a unor morminte cu podoabe ce au aparținut unor femei).

VIAȚA SPIRITUALĂ

Din paleoliticul mijlociu există dovezi materiale privind grija față de cei morți: depuneri rituale, dar concomitent se practicau și unele sacrificii rituale umane. Alături de cel înmormântat se depuneau ofrande: unelte din piatră, dinți de ren sau de cerb, carne de capră de munte. Corpul era presărat cu ocră roșu.

ARTA

Apar: capacitatea de a percepe realitatea în culori, reproducerea artistică a activității productive, a omului primitiv. Există reprezentări fantastice despre om și realitatea înconjurătoare (magia, totemismul ș.a.). Arta plastică se manifestă prin decorarea cu motive geometrice a obiectelor de uz casnic (arie geografică largă: Anglia, Rusia, Africa). Sunt specifice numeroasele statuete antropomorfe din argilă, piatră, os sau fildeș cu o semnificație și funcție magică. În paleoliticul superior se remarcă pictura și gravura rupestră (sudul Franței, nordul, estul și sudul peninsulei Iberice, regiunea Saharei, munții Tassili). Sunt redată figuri de animale în mișcare (urs, bizon, cal, cerb, țap de munte) combinate cu motive geometrice. Rar apar figuri umane; mai rar apar păsări, iar plante deloc. Arta paleoliticului superior avea o funcție preponderent magică - La Ferrasse, Niaux, Lascaux (Franța), Altamira (Spania) ș. a.

Prin urmare, se verifică în timp toate afirmațiile anterioare și, foarte important, se

delimitează temporal activitățile care duc la reprezentări rupestre precum și motivațiile profunde ale nevoilor de tip cultural. Rămâne însă o nelămurire! De la apariția lor și până la ieșirea din funcționalitate picturile rupestre își îndeplinesc rolul pentru care au fost create, apoi, prin nefolosire intră în uitare, iar mișcările telurice le scot chiar dintr-o eventuală posibilitate de a fi văzute în mod curent. Spre binele tuturor deoarece numai așa ele se pot păstra în formă, oarecum, inițială. Există însă alte indicii despre aceste locuri, pentru că, în mod normal, o asemenea realizare cu impact emoțional și cultural puternic, pe o perioadă destul de îndelungată, mii de ani, ar fi normal să dea naștere altor forme de cultură prin care să le fie menționată existența sau, de ce nu, funcționalitatea...

Folclorul din spațiul carpatic, unul dintre acelea destul de puțin afectate de influențele religioase sau de alte culturi de contact pare să aibă răspuns la această întrebare. Există o legendă, cea a lui Grui-Sânger, care amintește despre o asemenea peșteră pictată, dar și, metaforic, despre menirea ei în raport cu activitatea umană preponderentă în paleolitic, vânătoarea.

Această legendă, destul de puțin cunoscută în original, dar prelucrată de Vasile Alecsandri și adaptată cerințelor poetice și normativelor romantismului târziu, este aparent simplă:

Un vânător, Grui-Sânger, personaj prezentat într-o sumbră măreție, trăiește într-un codru întunecat ca și firea sa dar îngrozește pe cei din jur, care nu mai sunt vânători, ci păstori sau agricultori, cu firea sa sângeroasă, cu nestăvilita sa dorință de a ucide. La un moment dat tatăl său vine în codru pentru a-l dojeni însă confundat fiind de mintea rătăcită a fiului este ucis. Apoi, plin de remușcări acesta se retrage într-o peșteră unde aprinde un foc. La lumina flăcărilor vede pictate pe pereți animalele pe care le ucisese, dar și altele, considerată de Sânger ca fiind nemaivăzute. Destul de ciudat pentru un vânător care, putem presupune că știa fauna pe care o vâna. Sau poate tigrii de peșteră (felina de la Cucuiat) sau „rinocefalul” de la Coliboaia îi erau necunoscute? Flăcările și chinurile sufletești ale personajului dau o ciudată impresie de mișcare a ființelor de pe pereții peșterii. În nebulia sa, Sânger aruncă săgeți spre ele, în timp ce, însuflețite parcă de flăcări, reprezentările se materializează și îl sfâșie cu ghearele și colții, iar altele, cu copitele, îi amestecă trupul în solul pietros al peșterii. Mai târziu, ca o eternă aducere aminte a acestei osândă divine, dreaptă și necruțătoare, din sângele său crește un arbore cu frunze roșiatice numit sânger. Acest arbore intră și el în legende, fără nici o legă-

tură aparentă cu prima, fiind, la un moment dat, considerat lemnul din care a fost cioplită crucea Mântuitorului. Este vorba desigur de interpretări târzii, influențate evident de creștinism și care au o importanță deosebită, precum vom vedea, chiar și în abordarea de față. Așa cum am mai arătat, poetul Vasile Alecsandri pune în versuri această legendă și îi modifică sfârșitul, însă problematica de bază rămâne. Cum știm însă din definiție că o legendă conține un sâmbure de adevăr (Povestire tradițională în proză sau în versuri, transmisă, de obicei, pe cale orală, în care faptele fantastice sau miraculoase pot avea un suport istoric real), cred că este foarte important să ne străduim a ajunge la acest sâmbure.

1. Este cert că legenda certifică existența unor peșteri care au pe pereți reprezentări de animale dar cu referire, s-ar părea destul de strictă, la activitatea de vânătoare, dar sugerează și o funcție ritualică a ansamblului, fie ea și de pedepsire a abuzurilor. Este posibil ca această funcție să fi fost determinată și de o nevoie asemănătoare celor din zilele noastre, respectiv, împușinarea sau dispariția fondului cinegetic, incluzând toate consecințele acesteia, până chiar la înfometarea comunității umane, deci posibila dispariției a acesteia.

2. Figura vânătorului Grui-Sânger este prezentată cu o evidentă admirație deși ea nu exprimă de fel încredere sau simpatie: „Ivindu-se pe munte o naltă arătare/ Ce stă în dreptul lunei c-o bardă groasă-n mână... Și până-n ziuă urlă dulăii de la stână”... Grui-Sânger, ucigașul, e regele pădurei! (Vasile Alecsandri; *Grui-Sânger, Poezii alese*; ed. Minerva, Buc-1990).

Iar cei impresionați de spectrala apariție sunt: „Atunci păstorii sarbezi zăresc din depărtare”... Iată deci cum poetul folosind forța metaforei subliniază folosindu-se de contextul legendei unul din conflictele apărute în societățile umane odată cu noile diviziuni ale muncii. Așa cum biblicul conflict între Cain și Abel pune în discuție starea de încordare dintre populațiile de păstori și cele de agricultori, acum este prezentă fascinația, dar și groaza, pe care vânătorul ancestral o exercită asupra populațiilor de păstori. Figura sa este, într-un fel, tragică, marcată de un fel de blestem sanguinar, cumva nefirească într-un timp în care hrana poate fi procurată fără să ucizi fiarele pădurii sau ale câmpiilor, o situație văzută ca fiind așa cum am mai spus și înfricoșătoare dar și plină de o sumbră măreție. Nu se poate elimina discuția asupra activității omului-vânător întrucât de-a lungul întregii sale existențe societatea umană a fost depozitara tuturor activităților

chiar dacă cea de bază era agricultura, păstoritul sau, mult mai târziu, producția industrială. Constatăm că, în timp, a fi vânător este un privilegiu, condiționat însă de respectarea unor reguli foarte stricte. Precum știm, în întregul Ev Mediu, dar și mai târziu, dreptul de a vâna îl aveau, exclusiv nobilii, iar practicarea acestui gen de activitate de către țărani era pedepsit cu moartea. Chiar și în contemporaneitate vedem cum pentru a vâna îți trebuie nu numai documente care să-ți ateste acest drept ci și unelte scumpe, o anumită uniformă și, mai presus de orice, un comportament bazat pe un cod deontologic. Nu lipsesc nici insignele specifice, o gastronomie rafinată și laborioasă, literatura dedicată acestei pasiuni (de multe ori cu puternice accente dramatice!), întâlnirile de pregătire, sau comuniunile având un foarte bine conturat caracter exclusivist: baluri cu tematică, întreceri sportive (arc, tir, etc...). Cu alte cuvinte, un segment social cu specificul său bine delimitat, însoțit și acum de un gen de mistică admirativă, chiar dacă, uneori, cu accente satirice (poveștile vânătoarești!). Putem spune deci, că lucrurile nu s-au schimbat fundamental ci doar formal, adaptându-se nevoilor sociale.

3. Peșterile cu picturi, redescoperite în timpurile noastre au însă o caracteristică. Par uitate de timp și de oameni, în așa măsură, încât acum readuse în lumina cunoașterii, sunt considerate falsuri, imposturi sau cine știe ce altceva și abia după decenii de debateri știința le găsește un loc în cultura umanității, încercând să le stabilească și rolul. Legenda vânătorului Sânger ne spunea însă că el știe despre peșteră, iar accesul în ea nu-i ridică nici o problemă. Spre deosebire de prezent când în peștera Coliboaia, spre exemplu, nu se poate ajunge decât prin traversarea unui curs de apă subteran, imposibil de făcut fără echipamente adecvate. Numai că pereții cavernei pictate poartă urme de gheare ale urșilor de peșteră, o specie dispărută din fauna arealului cu mii de ani în urmă (aprox 30.000). Prin urmare, se poate concluziona că, probabil în perioada marilor frământări tectonice datorate marelui dezechet petrecut cam între 20.000 și 10.000 de ani în urmă intrările în peșteri s-au modificat, de fapt întreaga orografie a locurilor a suferit transformări severe. Cu toate acestea amintirea lor rămâne în tradițiile culturale străvechi ale umanității și se verifică acum prin datările cu mijloace moderne. Coincid deci, atât datările, cât și ipotezele istorice ale vremurilor când omenirea trece de la stadiul de vânător la cel de agricultor (păstor), rămânând a fi de acord că și vechimea acestei legende ar fi, logic vorbind, cam aceeași.

Nu știm desigur cât de bine delimitată în arealul considerat acum românesc este legenda lui Sânger, însă racordarea ei la mitologia creștină, demonstrează că această legendă era cunoscută înainte de evenimentele care au făcut posibilă răspândirea creștinismului pe continentul Europa, iar aducerea în discuție a blestemului cu care arborele numit sânger traversează milenii, este edificatoare pentru impactul emoțional deosebit de puternic al acestei creații culturale.

Privind însă astfel lucrurile, prin prisma unor ipoteze, chiar dacă racordate logic, apare o problemă! Istoriografia didactică susține existența comunităților umane în urmă cu mai bine de 10.000 de ani, numai că acestea ne sunt prezentate ca fiind în stadii incipiente de dezvoltare, preocupate exclusiv de supraviețuire, fără nici un fel de preocupări de tip cultural. Deși, dacă luăm în considerare vechimea de 2,2 milioane de ani a fragmentelor de schelet de Homo Habilis descoperite la Bugiulești, dar și unele reprezentări antropomorfe mai vechi de 500.000 de ani (Venus din Berehat Ram, Israel sau Venus din Tan-Tan, Maroc!) istoria ar mai putea ascunde unele surprize, nu tocmai mici, referitoare la nivelul de dezvoltare al societății omenești la nivelul continentului.

Așa cum am spus însă toate acestea sunt doar ipoteze. Oricând discutabile sau interpretabile, dar să nu uită că, păstrând, cu sfințenie, proporțiile, tot ipoteze au fost și acelea ale lui Heinrich Schliemann, un visător care a avut curajul să creadă că scrierile lui Homer conțin informații istorice. Iar de atunci, istoria nu a mai fost la fel!

Rubens - Adam și Eva

Miruna OCNĂRESCU (Canada)

versuri

NOAPTE DE PAȘTE

se-aude nunta-n cer, se-aude,
se-nalță psalmi din Sfânta Carte
peste întinderi, clopotele rude
vestsc că moartea a călcat pre moarte.

din cer lumina Învierii strânge
un strop de raze care lasă
prin cusătura lumii, mir - nu sânge
să picure în fiecare casă

aprinse-s lumânările pe masă
prinos de miel, găteți, bucate,
pe pânza albă-atât de răcoroasă
e-un cuib de ouă-ncondeiate

Tu, mamă, - acuma roagă-te și iartă
că din străini mă-ntorc atât de rar.
tu flori de Paște-ai pus la poartă
și ladcrima-ți brodată pe-un ștergar.

NU MAI PLÂNGE, TATĂ, CALUL

Nu mai plânge, tată, calul
Care-așteaptă trist în poartă
Cu copita-i care iartă
C-ai iubit precum hamalul.

Și-ai strâns riduri de ocară
Ziua tot bătând uluca,
Noaptea, ascunzând porunca
Pe obraz să nu te doară.

Pune-n cui biciușca, tată,
După ușă, ca pe-o toală.
Astăzi lacrima-mi din poală
Pragul casei nu-ți mai cată.

Cumpără-ți din târg o viață
Și ascunde-o în pățul,
Fiindcă-a ta s-a rupt destul
Și-i cârpită doar cu ață.

Pe-un cojoc mai dă parale
Să-nvești calul din poartă,
Cu căldura din covată
Coama-i, Domnul să-i țeseale.

Peter BATEMAN, Martin REINER, Lyn MOIR, Sandra SIMPSON

(Anglia)

versuri

Peter Bateman (n. 1962) se descrie ca fiind „un absolvent Oxford, cu o soție poloneză, și un mângăitor de versuri din Lancashire, Anglia”. Poezia sa, *Imagini*, a fost publicată în volumul *Povestiri din Praga*.

Imagini

Din Praga
Înainte de Revoluția de catifea.
Sunt spoite cu maron, asemeni
fustei de catifea pe care ai
purta-o ziua aceea.
Poate că nuanța cafeniu-sepia,
ori mai degrabă
Miasma, învăluie orașul.
Privește clădirile baroc, istovite,
Mînjite, tencuiala fațadelor
scorojită anume parcă pentru
a le elibera duhurile, asemeni
unor mâini bătătorite eliberând
din prinsoare porumbei.
pavând sufletul cu prundiș.

Era august, greu de crezut
cât de puțini oameni se plimbau
pe Podul Carol în timpul verii.
Acum este ticsit de oameni
și aparatele lor hulpave,
colecționând Praga,
Recoltând palate splendide -
porumbare stinghere așteptând
păsările din depărtări.
Atâția privesc, iară nu văd.
Nicio pietricică nu va fi
în ochii lor o perlă.
Măine, următoare oprire:
Viena.

Martin Reiner (n. Brno, 1964) a scris cinci volume de poezii, eseuri, dar și un roman. Din 1992, conduce clubul Petrov, unul dintre primele cluburi literare din Republica Cehă. Poezia sa, *Răspunsul*, a fost publicată în volumul *Povestiri din Praga*.

Răspunsul

Îl întrebam
pe bărbatul
care ascultase
în barul Chanson
trilul ciocârliei sure.

Într-o dimineață
de duminică
se ruga, îngenunchind
într-un tramvai din Praga.

Tot ce am nevoie,
ne spuse el la o stație,
vine la timpul potrivit.

Șoferul puse frână:
Raiul scrâșnise
a încuviințare

Lyn Moir: „Poezia mea este inspirată de călătorii - atât cele din copilărie, când traversam Atlanticul în vreme de război, odată chiar într-un portavion, cât și cele din văduvie, petrecută o perioadă îndelungată, între 1984 și 1998, în Europa Răsăriteană, cum se numea pe atunci. De curând, sursa mea de inspirație a devenit o veche poveste de dragoste redescoperită. Mă mai inspiră, de asemenea, orice altceva îmi stârnește interesul.”

Orologul

Mulțimea de turiști se umflă
în apropierea fiecărei ore,
așteptând ceasul împodobit
să bată, mecanismul ancestral
să zbârnăie, scheletul să bată
clopotul, cocoșul să cânte,
figurinele apostolice
să înainteze cu smucituri
de-a lungul cadranelor pictate
într-o procesiune solemnă.
Fiecare oră începe cu postura
rituală.

La baza orologiului
foșnetele și murmurele
încremenesc. Privitori
nerăbdători se opresc
la jumătatea frazei, privind
țintă în tăcere.
Înghesuți
la poalele peretelui livid,
fără să vrem, ne lipim unul
de celălalt, ne ncruntăm
și ne foim pentru a urmări
bufoneriile scheletului,
parodia noastră
a dragostei.

Sandra Simpson (n. Noua Zeelandă) este poetă, jurnalistă și editoarea fondatoare a paginii web pentru poezie haiku din Noua Zeelandă.

Praga

E periculos să comanzi pește
într-o țară fără ieșire la mare
dar orașul acesta e un vârtej
haotic, așa că înotăm
în direcția curentului.

Mă îndrăgostesc de unghiuri
și culori, pierdută din fericire

pe străduțe galbene, albastre,
verzi.

Ferestrele saloanelor muzicale
sunt larg deschise,
iar susurul apei
acompaniază muzicanții.
Nicio vietate nu zboară prin
transluciditatea nocturnă.

Cântă o singură melodie,
și pe aceea stălcit, neconținut,
din ce în ce mai beată.
O romanță dedicată soldaților
într-o engleză stricată.

Ei beau și fumează, fumează
și beau, iar ea cântă, veșnic
uitând ultimul vers, până ce
capul lui e pe masă

În vreme ce inima mea
e tot acolo.
Îmi aduc aminte să mă uit
în direcția care trebuie după
tramvaie

Aceste poeme sunt
traduse în cadrul
Proiectului
International Poetry
PRO, coordonat
de Lidia Vianu,
Director
al Masteratului pentru
Traducerea Textului
Literar Contemporan -
Universitatea din
București,
<http://mttlc.ro>

Traducere de
Alexandra Munteanu,
masterand MTtLC

MTtLC
Masteratul pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan

Nicolae BĂLAȘA

Despre „responsabilii” - iresponsabili, onoare și demnitate

Dragii mei,

În urmă cu ceva ani, întrebându-mă, la deschiderea unui simpozion la care am participat, ce mă deranjează în vremurile de acum, am răspuns scurt și sec: „lipsa de onoare”. Alina Mungiu-Pippidi, unul dintre organizatorii întâlnirii, a făcut o pauză, a reflectat, undeva, în sine, apoi a aprobat cu un: „da” bâlbâit, nesigur. După ani, la acea lipsă, personal, aș mai adăuga, în măsura în care nu comit, cumva, la nivel semantic, o tautologie, și lipsa de demnitate. Cu alte cuvinte, cele două, adică lipsa de demnitate și lipsa de onoare sunt tot ce nu-mi dau pace zi și noapte, în societățile contemporane, în această lume tăvălug, ce se vântură dintr-o parte în alta, în jurul gogoloiului numit „Planeta Pământ”, gogoloi, din toate punctele de vedere, nici pe departe rotund. Am făcut această ultimă precizare, având în vedere frumosul (ca un tot) la nivelul sferei, perfecțiune întruchipată, imposibil de detronat în lumea noastră, a muritorilor, lume din care, de dragul conceptualizărilor (existențialiste, în special), îl scoatem pe Dumnezeu, ignorând echilibrul. Ei, de ce? Din egocentrism, din narcisism, din imposibilitatea acceptării limitelor, din impotență mentală (ca să nu-i spun boală de tip schizoidal), din te miri ce alte aiureli umane, la care aș adăuga „responsabilitatea asumată” cu valențe puse în mișcare imediat ungerii individului într-o oarecare funcție, evident, vremelnică, goală de conținut (oricât s-ar scamea nu poate mișca două paie) și, de cele mai multe ori, doar prilej de „a-și da arama pe față”. Și și-o dă mai ceva decât Măria noastră, în bălci, (personaj deja în folclor), câtă vreme are ridicolul pe măduva spinării, până spre creștetul capului. Să nu credeți că mă autoexclud involuntar, necondiționat, din comunitatea deja creionată! Nu, și nici nu vreau să fac pe lupul moralist la stâna guvernării! Nu, însă câtă vreme nu am dat buzna, pe vremuri, în rândurile PCR-ului, doar pentru a mi se publica odele închinat conducătorului iubit (nu mi-am permis să scriu!), câtă vreme, la timpurile de acum, oportunismul (dacă l-aș fi avut, aveam, ehe, și titluri, și avere!) îmi este în limite, câtă vreme mai cred în a fi Om pentru omenire, mai cred încă într-o normalitate a tuturor, îmi permit (moralicește vorbind),

măcar din când în când, puncte de vedere.

Fraților, nu aș fi pus pe hârtie aceste rânduri (presimt că deranjează), dacă nu aș fi văzut, în zilele trecute, de 1 Mai, fel și fel de manifestări și nu aș fi auzit, contextual, flecăreli care mai de care. Toate la un loc m-au purtat în anii de dinainte de '89, ani în care îndocrinarea unora (din nou mă abțin să folosesc cuvinte dure, deși mai potrivit ar fi termenul de „fanatizarea unora”), își avea și structură, și formă manifestă. Structura? La nivelul adeptilor patologizați (mulți și proști!!!), pe când, forma sa manifestă, doar în creierul cât aluna (și aia rânțezită) din tărâcuța fanaticului. Și ca să nu-mi reproșați lipsa de bun simț și de documentare (deși am trăit și văzut cu ochii mei), am să vă reamintesc defilările (de 1 mai, de 23 august, de ziua lui, a ei, a lui Stalin... Doamne, cât de cretin trebuie să fii încât să poți pune poporul să strige: „Stalin și poporul rus fericirea ne-a adus!” De parcă ea, fericirea, ar fi fost un fel de marmeladă bună de întins pe coaja de mămăligă, că pâinea se ducea despăgubiri de război, în răsărit), organizate doar pentru a-și pune în valoare „adeziunea și dăruirea” față de mai marii puteri și față de conducător. Pe bulevarde, pe stadioane, în piețe, zi și noapte, în preajma zilei... (cutare), la comandă, se striga în gura mare, se bătea pas de defilare, se bătea din palme... Printre dinți, însă muritorii de rând, sistematic înfometati, strânși cu arcanul, ca pe vremea lui Creangă, urau urale. Ce mai conta dacă la final, după îndemnuri la întreceri socialiste, organizatorii primeau decorații, un fel de tinichele, astăzi bune de agățat la spate?! E, acești „scenariști”, acești „regizori”, acești cântători la dudă, lui dudă împărat, odată decorați, deveneau „responsabili” sociali. În mintea lor șubredă, „cu responsabilități” chiar foarte mari. Poporul, de ei și prin ei, musai trebuia să fie educat! Un astfel de individ (bolnav de toate) am reîntâlnit și acum, după ani, între 03 și 17.04. 2013, cât timp am fost internat la Spitalul Floreasca. Nu-i dau numele... Nu de alta, dar nici nu merită! În plus, am un soi de lehamite pentru astfel de sfoiegiți ai istoriei. Rețineți însă faptul că momăia avea peste 86 de ani, că se mândrea cu Ordinul muncii clasa a treia, oferit de sulic-man, la acea vreme șef

de stat, ordin primit pentru că băgase toată suflarea de prin Bărăgan (localnicii și deportați din Banat), la propriu, cu nasul în rahat. Vai de mama lui! Cum l-o fi răbdat pământul?! Cu alte cuvinte, alde sulică-vătaf, făcut (evident, fără a ști carte), peste noapte, „responsabil la stat”, arestase, tăiașe, spânzurase tot ce îi ieșise în cale, doar ca să iese el păduche în frunte și la naționalizare, și la colectivizare. Apoi „trai, nineacă” (pensionat), pe banul boborului, de el și cei asemenea, zeci de ani, boborizat. „Responsabili” au fost și cu culturalizarea satelor, cu, cu... Au fost! Experimentul uman de după cel deal Doilea Război Mondial, în această parte de lume, se vede și se simte peste tot, oriunde, pe fața pământului, chiar și în ziua de astăzi. Nu degeaba suferim!

Problema însă, e alta, de altă factură. „Responsabili” de tot ce se poate numi înșenunchere umană, nu au conștiința răului făcut împotriva omului, împotriva ființei, făcut chiar și a lui. Nu! Ei sunt, oricând, gata să o ia de la început. Cu aceleași tâmpenii, cu aceleași închinări, cu aceleași urale, cu aceleași cuvântări! (Îmi aduc aminte cât de penibile au fost luările de cuvânt televizate, de după 89, la omagierea lui Adrian Păunescu, omagiere organizată la Teatrul Marin Sorescu din Craiova). De ce ei așa și nu în rând cu ceilalți? Nu știu! Probabil, doar pentru a fi iar buricul pământului! Ori tocmai aici, dincolo de explicația din dicționar, stă chestiunea de onoare, demnitate. În puterea de a te recunoaște (în măsura în care ți-ai văzut, cât de cât, cândva, că altfel nu se mai pune problema), de a-ți ști carențele, păcatele, de a cere iertare semenilor, lui Dumnezeu și a te da la o parte, mai ales când faci, fie și numai prin prezența ta, rău altora. Dar dacă la manskardă, creierașul, cât aluna, de unde onoare și, evident, de unde, la propriu, responsabilitate? Mde?! Fără să tragem concluzii: responsabilii-iresponsabili vor sfoiegi, oricum, prin istorii, până ce iar vreun bezmetic le va face din nou parte. Asta doar în condiții de neadaptabilitate, că invers, oportuniști, cum sunt, și în democrație, cum simt că e vreun cur de lins, cum se pun pe roate. Avea dreptate I.D. Sîrbu: „doar cururile se schimbă, limbile sunt profesionalizate!”

Mihai ȘTIRBU

Cezar Petrescu și...

Cezar Petrescu este tipul scriitorului profesionist în înțelesul consacrat mai ales în literaturile europene cu o mare tradiție. Pentru el, scrisul nu este un exercițiu de vacanță și o preocupare așa-zicând de luxa, de exemplu, pentru Ionel Teodoreanu, ci un travaliu continuu, o meserie de fiecare zi și aproape de fiecare noapte. (Constantin Coroiu)

Cezar Petrescu, scriitorul prolific al cărui tată își doarme somnul de veci în cimitirul orașului Roman, s-a născut la 1 decembrie 1892 la Hodora-Cotnari - județul Iași, în conacul bunicilor săi, Iordache și Smaranda Comoniță.

Acum, Hodora este un sat adormit de soare, cu ulițe prăfuite, cu soarta de mult timp hotărâtă. Casele joase au prispe umbrite. Bătrânele, câte mai sunt în sat, stau pironite în poartă, privindu-i pe cei care vin de la coasă, pe lângă caii care trag alene căruțele cu fân. Conacul Comoniță a dispărut în timpul primului război mondial. Puține amintesc în sat de Cezar Petrescu: un bust, pentru a marca totuși locul în care el s-a născut, câteva mărturii de familie lăsate școlii în anul 1980, de Silvia, Ștefania, Aurelia, Smaranda și Corina, surorile scriitorului.

Era primul dintre cei șapte copii ai soților Olga (descendentă a unei vechi familii boierești din Moldova) și Dimitrie Petrescu - oltean, fecior de clăcaș, copil fugit în lume desculț, să învețe carte. A ajuns inginer, (profesor de horticultură, doctor în științe agricole la Paris), care s-a prăpădit în 1907, când cea mai mică soră a scriitorului avea doar 2 ani și jumătate. Când a rămas văduvă, mama

le repeta copiilor: „Aveți grijă, eu nu o să pot să dau nici averi băieților, nici zestre fetelor, dar am să mă străduiesc să vă dau un singur lucru: o diplomă universitară.” Toți copiii familiei Petrescu au urmat studii superioare. După pierderea soțului, Olga Petrescu s-a mutat într-o comună de lângă Roman, la Ave-rești. Olga era fiica senatorului liberal Iordache Comoniță, moșier și arendaș. Despre părinți, însuși Cezar avea să spună: „Spiritul de clasă al tatei, care nu uita că e fecior de clăcaș, și spiritul de clasă al mamei, care fusese crescută în toate bunele și relele unei categorii sociale privilegiate, își disputau, alternativ, în formația mea spirituală, sentimente și judecați contradictorii. Mă simțeam când revoltat social, când «reacționar odios», după linia sângelui patern ori matern”. Poate întrevăzându-și destinul, la 15 ani, Cezar Petrescu îi scria unui coleg că datorită „unui imbold particular de a scrie, am început a aduna impresii zilnice, așa încât manuscrisele s-au ridicat până la 3.500 de pagini”. Jurnalul a fost păstrat parțial de mama sa.

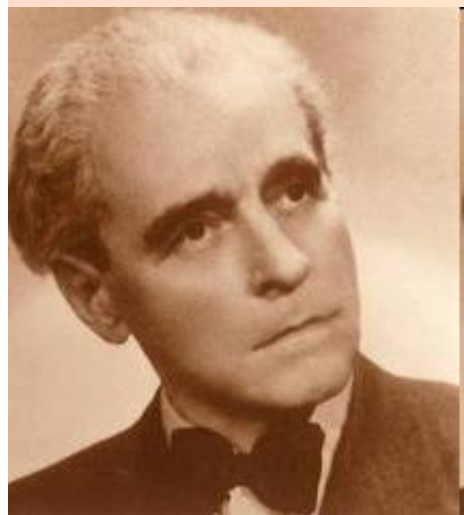
Cezar Petrescu a urmat primele două clase primare acasă (1899-1901), apoi două la Roman (1901-1903). A început gimnaziul la Liceul Internat din Iași (1903-1904), continuându-l la Roman (1904-1907), apoi iarăși la Iași, la Liceul Național (1907-1910), cu ultima clasă în particular. A urmat Facultatea de Drept la Universitatea din Iași (1911-1914).

Personalitate complexă, romancier, novelist și traducător, Cezar Petrescu a fost unul dintre gazetarii de primă mărime din prima jumătate a secolului trecut. Și-a început activitatea gazetărească la ziarul Iașului anul 1912, fiind dezinvolt și critic. Considera „ziaristica un prețios și strategic punct de observație”, mărturisind că „regăsește în redacții efervescența celei mai acute actualități, frenezia celor mai nesăbuite pasiuni, abjecții, trădări și vânzări”. S-a stabilit la București la 1 decembrie 1918, unde împreună cu Pamfil Șeicaru a publicat o revistă polemică, *Hiena*.

Din 1919 a fost secretar de redacție, alături de Gib Mihăescu, la revista *Țară nouă*, ofici-osul Partidului Țărănesc al lui Ion Mihalache.

În mai 1921, a apărut la Cluj primul număr al revistei *Gândirea*, cea mai prestigioasă și mai arătoasă, din punct de vedere grafic, revistă de literatură din Transilvania interbelică, datorită unui grup de intelectuali clujeni, grupați în jurul ziarelor *Voința* (Cezar Petrescu, Gib I. Mihăescu, Adrian Maniu, Lucian Blaga) și *Patria* (Ion Agârbiceanu, D. I. Cucu). Din 10 august 1920 ei au înființat Societatea Anonimă „Literatură”, pentru a tipări cărți și a edita o revistă literară. La 1 mai 1921 a apărut primul număr, sub conducerea lui Cezar Petrescu. Unul dintre colaboratori era Lucian Blaga, cu care Cezar Petrescu avea să poarte o bogată corespondență. Cei doi se cunoscuseră în redacția ziarului *Voința*. Cezar Petrescu a semnalat și comentat pentru public apariția celui de al doilea volum de poezii al lui Blaga, *Pașii profetului*. Blaga, la rândul său, a susținut prozele semnate de C. Robul, alias Cezar Petrescu, publicate în revista *Gândirea*.

Ca tânăr scriitor, a debutat, la 30 de ani, în 1923, iar în 1931 a primit Premiul Național pentru Literatură. Cezar Petrescu era bibliofil, citea mult, scria enorm, dar fuma și bea cafea în exces. S-a afirmat ca romancier cu „Întunecare” (1927-1928). Despre acest roman avea să scrie Mircea Eliade: „Oglinda pe care mi-a dat-o Cezar Petrescu, e cea a unei lumi, am spune, veștede, putrede, descompuse dacă nu am întâlni atâtea cunoștințe pure, torturate de tragicul cotidian fără a fi răpuse. «Întunecare» nu e numai romanul războiului nostru, cu eroismul autentic, cu mizeriile, cu suferințele și dezgustul lui. E și o viziune pe alocuri dureros de plastică a societății contemporane românești, pe care războiul a rupt-o în două, a însângerat-o fără a o schimba. O frescă străbătută de impulsuri epice ale burgheziei. Pentru cea dintâi oară, în proza ro-

➔ mânească, burghezia se vedește complet și autentic”. Elaborarea romanului «Întunecare», între 1926 și 1928, când se construia pe Muntele Caraiman, la altitudinea de 2291 m, Crucea Eroilor Neamului, n-a fost întâmplătoare. Atunci, monumentul era cea mai înaltă construcție din lume, iar legenda spune că s-ar fi construit în urma unui vis pe care l-ar fi avut regina Maria, după ce Munții Bucegi fuseseră stropiți de sânge, în Primul Război Mondial. Casa memorială din Bușteni, unde Cezar Petrescu a scris romanul «Întunecare», se afla chiar la poalele Caraimanului. Au urmat: „Aurul negru”, „Comoara regelui Dromichet”, „La Paradis general”, „Calea Victoriei”, „Duminica orbului”, „Baletul mecanic”, „Fram, ursul polar”, „Simfonia fantastică”. „Fram, ursul polar” (1932) a fost cea mai cunoscută carte a lui pentru copii, un roman realizat în linia lui Jack London, o adevărată capodoperă, ce a cunoscut și o neașteptată circulație în afara țării, mai mult decât oricare dintre scrierile sale. Se știe mai puțin despre această lucrare, că a fost scrisă în doar două săptămâni.

Sub influența ideologiei sămănătoriste, a ideii că învățătorul de sat era luminător al conștiinței rurale, trăind și murind în vatra satului, a conturat profilul acestuia. Modelul a fost Nicolae Apostol, unul dintre profesorii săi din perioada gimnaziului la Roman, care a devenit personajul principal al romanului *Apostol*, apărut în 1933. „Apostol” este singura carte din opera lui, care are o dedicație. Pe bună dreptate, fiindcă profesorul Nicolae Apostol îi intuise talentul și-l îndemnase să scrie.

În „Oraș patriarhal” și „Drumul cu plopi” a descris ambianța orașului românesc de provincie, marcat de tristețea dramei dezrădăcinării. De altfel, prin cele două romane se poate pătrunde în vatra „târgurilor unde se moare”.

Pentru că a trăit momentul instaurării regimului comunist, dar era iubit de publicul larg, era privit cu neîncredere de criticii literari. George Călinescu, iritat de popularitatea sa, îl descalificase drastic, printr-o comparație cu Camil Petrescu, în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent”, în 1941. Este drept, avea un „dosar curat”, pentru că scrisese neconținut, toată viața (câte zece-paisprezece ore pe zi), și nu avusese timp să mai facă și politică, asemenea altor scriitori. Drept urmare, a fost inclus în lista celor care ar fi putut sluji partidului comunist prin scris. S-a adaptat din mers exigențelor „realismului socialist”, fără prea multe probleme de conștiință, făcând ce știa: să scrie. Totuși i s-au impus colaborări cu activiști ai partidului, fiind obligat să semneze, împreună cu ei, tot

ce a publicat în ultimii zece ani de viață. Pentru a-l constrânge, i-a fost hărțuită familia, iar fratele, două dintre surori (a avut șase: Silvia, Ștefania, Aurelia, Smaranda, Chehata, Corina) și un cumnat au fost anchetați și încarcerati.

Pentru că așa erau vremurile, ca mulți alții, a fost cooptat, cu un rol mai mult decorativ, în Comitetul național de pregătire a Festivalurilor mondiale ale tineretului și studenților, pentru pace și prietenie, în Consiliul Național al Păcii din R.P.R., dar și în Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor. În 1956 a fost ales membru al Academiei Republicii Populare Române. A primit ordine și medalii, a fost laureat al Premiului de Stat, fără a fi fost vreodată demnitar al regimului comunist. A acceptat postul de secretar general al Ministerului Cultelor și Artelor, temporar, prin delegație. Însă, a refuzat să fie director al Teatrului Național, pentru că avea sentimentul predestinării pentru literatură. Un rol important în orientarea către scrieri care să nu deranjeze oficialitățile momentului, l-a avut Mihai Gafița, care, datorită prerogativelor de editor și de critic literar, i-a devenit un fel de sfătuitor. Mihai Gafița, care era expert în doctrina estetică promovată de partidul comunist, o doctrină caricaturală, dar care era luată în serios și studiată în școli și facultăți, l-a sfătuit pe Cezar Petrescu să-și rescrie opera dinainte de război, modificând-o după normele „realismului critic”, iar noile cărți să și le scrie în conformitate cu exigențele „realismului socialist”. Dar, rescrierea operei „dinainte” s-a realizat în mică măsură, pentru că scriitorul, prin temperament, nu avea răbdare să revină asupra celor scrise anterior (aceasta ar fi fost însă, șansa de a-și fi corectat multe neglijențe de ordin stilistic, și un anumit caracterul gazetăresc al operei sale).

S-a spus despre el că a fost primul scriitor

profesionist, pentru că toată viața n-a avut altă sursă de venit decât scrisul. Pentru el, scrisul nu era doar un exercițiu de vacanță, ci un travaliu continuu, o meserie de fiecare zi și aproape de fiecare noapte. Impresionanta sa operă, inegală valoric, este rodul unui mare talent și al unui mare efort.

În 1937 s-a stabilit la Bușteni pentru tot restul vieții, după ce până la 45 de ani publicase peste 20 volume și depusese o vastă activitate în presă.

Tineretea lui Cezar Petrescu a fost profund marcată de boală și depresii. Avea toate viciile: băutura, era cartofor, era amator de femei și boem incorigibil, dar răscumpăra orice defect prin farmec. Cezar Petrescu era „un causeur și un intelectual rafinat”. „Era carismatic și curtat de femei, iubea vinul bun, o carte plăcută, femeile frumoase, dacă se putea să fie blonde, un ceas de taclale cu un prieten și un joc nebun de cărți”, scria Valeriu Bărnă.

Conform amintirilor arhitectului-sculptor Ion Mureșan (stabilit în Brazilia, la Rio), mama lui ar fi fost prima iubire a scriitorului. Caterina Bonaky trăise scurt timp cu Cezar Petrescu: „Ei au fost căsătoriți foarte puțin, poate nici un an. Pentru că nu-mi aduc aminte să fi locuit cu el decât la Bușteni, dar nu și la București. Aveam 6 sau 7 ani, 7 mai degrabă. Îmi amintesc că odată am fugit la munte, pentru că venea poliția să ne caute acasă. Am fugit printr-o poartă din spatele casei. Nu știu de ce, dar Cezar Petrescu nu era prost văzut de comuniști. Vreau să spun că am impresia că mama și tatăl meu, care păstrasera relații bune, se simțeau protejați de faptul că ea era soția lui Cezar Petrescu.”

Caterina Bonaky studiase biologia în Elveția, înainte de război. Se născuse într-o familie boierească la Botoșani, se pare, nefiind nevoită să lucreze. Doar în timpul războiului fusese infirmieră o vreme. În 1948 a reușit să plece din țară, împreună cu fiul Ion, la Roma. După doi ani, a încercat, fără șanse, să emigreze în Statele Unite. Dorindu-și un loc stabil, a solicitat să plece în Uruguay, Argentina sau Brazilia. Acceptul a sosit din Uruguay, unde a devenit învățătoare, profesoară, a și călărit, ajungând campioană la sărituri călare. Acolo a făcut și comerț, a avut un restaurant, apoi o fabrică de bomboane și de ciocolată, plecând de la zero. În douăzeci de ani și-a crescut copilul, sprijinindu-l până a ajuns arhitect. În 1970, când a ajuns la Rio, avea deja 60 ani și lăsase în Uruguay două restaurante și un atelier de confecții. Deși fiul îi propusese să se odihnească, a urmat un curs de artizanat. Când a văzut un anunț: „Căutăm figuranți pentru cutare rol” s-a prezentat în fața comisiei și a fost ac-

Rubens - Cele trei grații

ceptată. A urmat un curs de actorie, apoi altul, dându-și și „bacalaureatul”. La 68-70 ani a urmat facultatea de teatru. Toți colegii erau cu cel puțin 30 ani mai tineri ca ea! Și pe urmă a devenit actriță. A început să facă cinema, publicitate, televiziune. Din cauza vârstei, n-a ajuns o mare actriță, dar a jucat Maia-kovski, a jucat chiar și Ionesco, „Cântăreața cheală”. În urma unei operații, la care se utilizase un anestezic incompatibil cu Alzheimer-ul incipient de care nu se știa, s-a sfârșit urât, la 90 de ani, la finele anului 2002.

Pe aceeași Caterina Bonaky o cunoscută și Iorgu Iordan în tinerețe, prin 1911, când ajunsese la Galați, ca profesor secundar. Peste ani, când a vizitat-o la Montevideo, și-au amintit de cunoștințele comune, dar și despre faptul că-n tinerețe, la Galați, el ieșea seara pe Corso să o vadă „fiindcă erați foarte frumoasă”. Doamna a înțeles, și poate fiirc, l-a întrebat cu o voce tristă, dar parcă și veselă: „De ce nu mi-ați spus niciun cuvânt?” Răspunsul: „Erați prea frumoasă.” De față era și mama doamnei.

Dacă nu luăm în seamă spusele lui Ion Mureșan, prima soție a lui Cezar Petrescu a fost Marcella Petrea, o tânără care provenea dintr-o familie modestă și abia ieșise din adolescență. În 1912, când scriitorul era student în anul al doilea la Facultatea Juridică din Iași, s-a afirmat ca gazetar și publicist prin articole semnate în *Facla* lui N.D. Cocea, sau *Cronica* lui Tudor Arghezi. În 1913 a cunoscut-o pe Marcella Petrea, tână care i-a devenit soție și i-a dăruit o fetiță. Marcellei, scriitorul i-a purtat, tot restul vieții, o tandră aducere aminte. Își sacrificase relațiile cu mama pentru a se căsători cu cea iubită săracă. Cezar Petrescu, trăind groaza și neputința în fața destinului, a suportat cu greu pierderea, pe rând, a copilei și soției. A trăit acut boala singurătății, care l-a îmbrâncit violent spre patima jocului de cărți, care l-a împins să piardă sume considerabile de bani. Deznădăjduit de sentimentul dezonoarei, a încercat să își pună capăt zilelor. Trăirile dramatice, cumplite, dintre anii 1912 și 1918, sub semnul pustiului și deznădejdiei, s-au regăsit în forța scrisului său de mai târziu. Arderile interioare sufletești, ritmul alert al vieții, îl determinau să-și spulbere trista solitudine prin recăsătoriri, chiar dacă se declara celibatar convins, tocmai pentru a se dedica în întregime scrisului.

Cezar Petrescu, rămas văduv de prima soție, chiar dacă-și dorea singurătatea creatoare de pagini scrise, a fost sedus de șarmul unei fete de 16 ani care, prin „inocența ei, puerilitatea ei, mi-a dat impresia de ceva nou, proaspăt”. Căsătoria a durat doar o lună, timp după care nu mai știa cum să-și recâștige li-

bertatea, motiv al unei crize acute, dezvăluit surorii sale Aurelia în corespondența din 1931. Se pare că este vorba de Eugenia Cosmița, care a fost eroina unei neplăcute întâmplări. În ziarul *Universul*, din 20 martie 1941, este relatată pasiunea amoroasă a unui avocat, Ernest Iliuț, față de Eugenia. O cunoscută în vara anului 1935, la Mangalia și-o reîntâlnise peste un an tot acolo, dar ea îl ignora. Deși își dădea seama că nu era iubit, a căutat-o și-n București. Doamna Cosmița i-a spus hotărât că nu-l mai dorea în casa ei. Disperat din cauza refuzului, Iliuț a încercat de trei ori să se sinucidă, o dată cu revolverul, de două ori cu otravă. În ziua de 25 octombrie 1940, a vizitat-o ultima dată, cu intenția de a se sinucide în fața ei. Întrucât ea i-a întors spatele, înfuriat i-a implantat arma între omoplați, apoi s-a predat poliției.

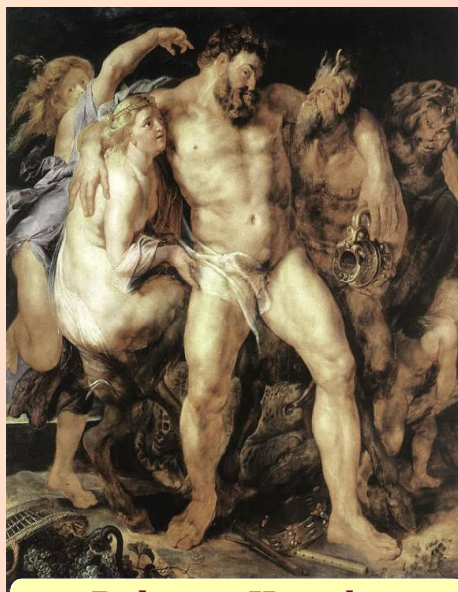
Cezar Petrescu a fost căsătorit de mai multe ori. De a treia soție, Georgetta Ciocălțeu, care era o mică și fragilă copilă, cu două decenii mai tânără decât el, s-a îndrăgostit pe când ea era elevă de pension, în vârstă de 19 ani. Căsătoria lor a durat vreo zece ani, dar a născut între 1932 și 1960, o corespondență cu iz de epistole literare, în care însuși autorul era personajul principal. Era conștient de diferența de vârstă, în raport cu tânăra care-i fusese secretară, iubită, logodnică și apoi soție. „Mereu, mereu, în acest sentiment a stat de-a curmezișul, mereu persistă disproporția noastră de vârstă și de viață. Nu râde! Odată, când vorbeam, ți s-a părut un fel de cochetărie de femeie bătrână, care așteaptă, provocând, un fel de retractare, un compliment. Nu era aceasta, mică Georgetta. Vai, nu! Era altceva. Era conștiința anilor mei, a celor pe care i-am trăit, a vieții mele uzate, a meseriei mele care face adesea să nu-mi aparțin. Ia gândește, mică Georgetta, și te rog fii atentă! Gândește că eu am aproape 40

de ani. Ani trăiți. Trăiți atât de intens, încât toată literatura mea e numai un palid fleac pe lângă dramele, comedile, farsele, peripețiile pe care le-am trăit”.

Chiar și moartea timpurie a primei sale soții, Marcela Petrea, este evocată în epistole: „Pe aceasta am iubit-o într-adevăr. De umbra ei poți fi încă geloasă, mică și dragă Georgetta. Poate, vezi, e crud ce-ți spun, în tine o caut pe dânsa”.

Pericolul declinului său, ca om, era amplificat în primul rând de boală, dar și pentru că nu evitase abuzurile, însă fără pierderea speranței unei spectaculoase redresări. Slab, și foarte palid, la întrunirile publice înghițea tablete la intervale scurte de timp, și-și ștergea mereu fruntea cu batista, fiindcă transpira abundent. Se știe, Bucureștiul acelor vremuri însemna calești, limuzine, tramvaie, flașnetari, grădini de vară, cafenele, viață de noapte. Dar și întâlniri, solicitări, prieteni, telefoane, termene scadente, care se adăugau pustiului suflet al lui Cezar Petrescu.

În 1940, singurul fiu al scriitorului, Aurel Teodor Petrescu, și-a ucis iubita, după care s-a sinucis, la 23 de ani, deznădăjduit pentru că tatăl său nu fusese de acord cu căsătoria lui înainte de a-și fi terminat studiile. Povestea a fost trecută cu vederea de presa vremii, din dorința lui Cezar Petrescu. Soarta nemiloasă i-a mai dat o lovitură: cea mai apropiată dintre surori (Smaranda Chehata) a fost condamnată politic la închisoare pe viață, iar cea de-a patra soție a fugit peste graniță. Cu sinceritate, se confesa după „obsedantul deceniu”, fostei soții, Georgetta, recăsătorită și stabilită în Franța: „Eu lucrez, dar fără sporul de odinioară, fiindcă pe lângă infarctul miocardic, care mă face să sufăr la orice efort fizic ori intelectual, s-a instalat ex abrupto un reumatism teribil de acut la mâna dreaptă. Așa, încă bolnav și slăbit, mă țin și eu de căruță, până ce-mi vor reveni forțele, să încep a da drumul la cărți, câte 2-3 pe an”. În amintirea vremurilor trecute, din perioada în care formau o familie, o ruga pe Georgetta să-i trimită niște medicamente, de care, din păcate se pare că n-a avut parte: „Te rog să mă ierți pentru toate necazurile tale cu faimoasele medicamente, care fac mereu drumul dus-întors, încât trebuie să știe calea singure”. Pentru a-și hrăni sufletul cu bucuria probabilă de a pătrunde fizic în cultura europeană, și pentru a-și ostoi dorul de ființa odată iubită, îi mai scria optimist, bravând pentru că nu-și pierduse simțul umorului: „Deci, sper că ne vom vedea, dragă Georgetta, înainte de a albi chiar cu totul și cu totul, urmând să mă reped la Luvru, ca să revăd Victoria de la Samothrace, care ca orice victorie, și-a pierdut capul”. La 22 martie 1953, la 61 de ani, i se

Rubens - *Hercule*

confesa Georgettei: „De abia țin condeii, obosesc de mă ia naiba după 3-4 pagini - ori după cum știi, eu abia după 10 ceasuri de lucru și după 10 țigări și 11 cești mari de cafea neagră, mă simțeam în adevărata formă și gata să bat normele celorlalți scriitori.”

La conacul ultimei soții, din comuna Aveleşti, județul Roman (Florica din familia doctorului Amza Jianu), s-a retras asemeni altor confrăți în ale scrisului, pentru a-și regăsi liniștea necesară creației.

Liniștea, pe care-o căuta, și-a găsit-o din 1937 la Bușteni, unde a rămas pentru tot restul vieții, după ce publicase peste 20 volume și depusese o vastă activitate în presă. Dovada că acolo se regăsea, este mesajul din 6 februarie 1961, trimis din spital, sfătuitului, editorului și exegetului său, Mihai Gafița: „Sper că peste o lună, când medicii mă vor învoi, să mă întorc la Bușteni să reiau lucrul la «Înșeninare» - chestie, sper, de vreo 7-8 săptămâni.” Vara, când era suficient de cald, scriitorul se muta pe verandă să scrie, inspirat poate și de cele peste 10.000 de volume din bibliotecile aflate în aproape fiecare încăpăre a casei. În cabinetul de presă adunase colecții de ziare și reviste, o altă sursă de inspirație și de informație în cariera de publicist și de romancier.

Dar a murit în dimineața zilei de 9 martie 1961, rămânându-i neterminat, în manuscris, un roman de aproape 3.000 de pagini, „Vladim sau drumul pierdut”. Mai târziu, Mihai Gafița a făcut un roman de cinci sute și ceva de pagini, purificat de orice tristețe demobilizatoare. După dispariția sa, casa i-a rămas soției, Florica Petrescu, fratelui și surorilor sale. Moștenitorii au donat-o statului în 1964, iar la 17 decembrie 1967 a devenit muzeu memorial. La festivitatea ocazionată de inaugurarea muzeului, au participat membrii familiei, oficialitățile locale și județene, reprezentanți ai Ministerului Culturii și Uniunii Scriitorilor, prieteni ai scriitorului. Prin donația familiei din 1982, muzeul s-a îmbogățit cu obiecte care-i aparținuseră. Clădirea fusese construită în 1918 de familia avocaților Elena și Dionisie Hobilescu.

Cezar Petrescu voia să realizeze o adevărată cronică românească. Despre intenția lui de a-și grupa romanele într-o „Cronică românească a veacului XX”, criticul și istoricul literar Ovid. S. Crohmălniceanu și-a exprimat o părere în volumul „Literatura română între cele două războaie mondiale”: „Pentru întâia oară, însă, un prozator român descria mediul rural și urban, satul, orașul de provincie și metropola, aducea în scenă țărani, muncitori, funcționari amărâți, potențați politici, ziariști, escroci, căpitani de

industrie, vedete cinematografice, scriitori, pictori, savanți, demimondene, aristocrați decăzuți, profesori, sportivi, anarhiști. Nu lipsește nici câteva personaje, care, ca la Balzac, revin în romane diverse, spre a sugera și o anumită desfășurare temporală a întregii construcții epice”. Personalitate complexă, romancier, nuvelist și traducător, autor a peste 50 de volume, Cezar Petrescu a fost unul dintre gazetarii de primă mărime din prima jumătate a secolului trecut.

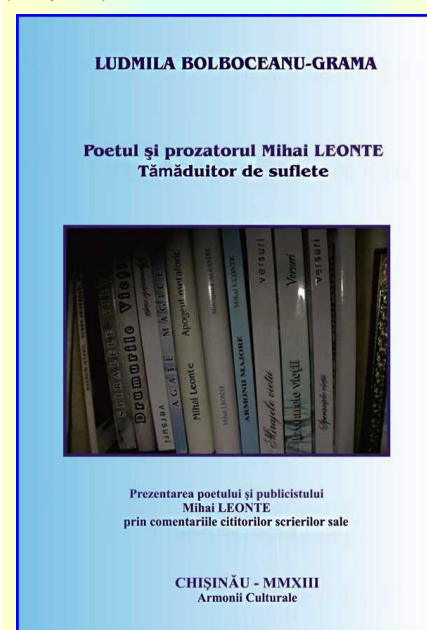
Chiar dacă George Călinescu l-a tratat, sau nu, pe autorul «Întunecării» drept un potențial „rival”, ni se pare limpede că „vorbim despre opera unuia dintre cei mai cultivați scriitori români, comparabilă cu aceea a modelului francez, atât prin explorarea sistematică (autentic balzaciană) a societății, bizuită pe varietatea tematico-tipologică a unui număr impresionant de volume, cât și prin îmbinarea prospecțiunii realiste cu îndrăzneala imaginației romantice”. De fapt, însuși Divinul (George Călinescu), admitea că Cezar Petrescu „a adus literaturii române un element ce-i lipsea: invenția”.

BIBLIOGRAFIE

- *România literară*, nr. 38, 1999, Cezar Petrescu, *îndrăgostit*, de Gheorghe Grigurcu;
- *Studentie.ro* - Casa memorială Cezar Petrescu;
- *Cultura* - Fundația Culturală Română - nr. 51, 23.01.2012 (405) *Scrierile lui Cezar Petrescu* - autor: Constantin Coroiu;
- *România literară*, nr. 5, 2003, Cezar Petrescu, de Alex. Ștefănescu;
- *jurnalul.ro*, 25 iul. 2009, Cezar Petrescu: *Cronica al realității interbelice* - autor: Simina Stan;
- *jurnalul.ro*, 24 nov. 2009, *Când „Calea Victoriei” e lipsită de glorie... Cezar Petrescu, sub robia peniței* - autor: Simina Stan;
- *Alter Media România*, 12 febr. 12, 2005: *Viața începe la 70 de ani!*, Adrian Irvin Rozei;
- *Apostrof*, anul XXIII, nr. 12 (271), *O prietenie: Lucian Blaga - Cezar Petrescu*, Mircea Popa;
- *crispedia.ro*, Cezar Petrescu;
- *România literară*, nr. 5 / 8-14 ianuarie 2006, *Cei doi stâlpi al înțelepciunii (I)*, Marius Sala;
- *ART.LINE*, 21.04.2007, *Muzeul Cezar Petrescu din Bușteni*;
- *Tribuna românească*, Ed. 221 (anul 10, nr. 7), *Literatura: din și despre Capodopere ale literaturii române - Întunecare* - de Cezar Petrescu, Alina Vance;
- *jurnalul.ro*, *Baron cu trei amante*, autor: Traian Tandin;
- *Convorbiri literare*, *Istoria Junimii postbelice*, Constantin Parascan;
- *history-cluj.ro*, *Pentru o istorie a cuplurilor în mediul intelectual românesc*, Lucian Nastaș;
- *obiective-turistice*, *Casa memorială Cezar Petrescu*;
- *Fundația Culturală Română*, nr. 51 / 23.01.2012 (405), autor: Constantin Coroiu;
- *procesulcomunismului.com*, *Femeia română în închisorile comuniste*.

O NOUĂ APARIȚIE LITERARĂ ÎN COLECȚIA EXEGESIS A EDITURII ARMONII CULTURALE: „POETUL ȘI PROZATORUL MIHAI LEONTE TĂMĂDUITOR DE SUFLETE” DE LUDMILA BOLBOCEANU-GRAMA

În colecția EXEGESIS a editurii ARMONII CULTURALE a apărut, de curând, „**POETUL ȘI PROZATORUL MIHAI LEONTE TĂMĂDUITOR DE SUFLETE**” de prof. dr. LUDMILA BOLBOCEANU-GRAMA (Chișinău).

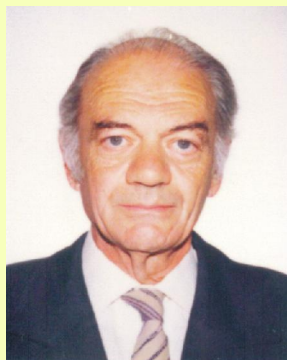

Cu multă sânguință și efort, tact didactic și conștiință civică, paginile jurnalului epistolar al Ludmillei BOLBOCEANU-GRAMA sunt parte ale unei istorii în continuă adăugire, despre contemporani valoroși, despre destine literare, despre oameni de înaltă ținută artistică, morală și cetățenească.

Prezentările și modul de concepere al cărții poartă amprenta unui didacticist, ce picură peste toate aceste subsidiare o notă personală, care conferă valoare jurnalului comentariilor critice „colecționate”. Se poate spune că acest trio inedit poet-exeget-cititor este unul productiv, sinergic, demn de luat în seamă și, de ce nu, de urmat, pildă vie spre creșterea și îmbogățirea limbii române cu mărturii despre oameni, eroi, fapte, cititorii, creatori de bine și de frumos și, în completare, despre păreri ale cititorilor ce măsoară pulsul excursului literar. În această minunată trudă, se fortifică voința, caracterul, se definitivează portretul moral al creatorului, se învață – până la urmă, nevoia de a deveni OAMENI!

Gheorghe A. STROIA

Eugen DEUTSCH

SONET CONTRA HAOTIC

De-aveai un zeu pe-acolo unde-i zeul?!
S-a rătăcit prin haosul din lume,
Creat de versul-greier, cel ce-anume
Dorește să obțină caduceul?!

Încercă oare să îți faci glume
Căci e desigur șmecher, derbedeul (!),
Sau i s-a dereglat cumva releul
Ce-l racorda cu fanteziste spume?!

Ori, ca mieluții-n țarc râvnește-o iarbă
Mai fragedă decât un vers haotic
Pe când zâmbește deșănțat în barbă?!

Mai caută-l pe-acolo prin Elada
Sau printr-un alt tărâm, nițel exotic
De poți lansa, cu iscusință, nada!

SONET ZODIACAL

Privesc la *CONSTELAȚIILE-ZODII*;
Un zoo-n care se răsfață LEUL,
BERBECUL ca și RACUL duc, dârzi, greul
Iar CAPRICORNUL, grav, vorbește-n dodii,

Un SCORPION se crede corifeul,
Zdrobind BALANȚA (pentru aschimodii!)
Semețul TAUR îi oferă rodii
FECIOAREI, ce visează apogeul,

Bravi, PEȘTII-noată-ntr-un acvariu mitic,
Creat din cel potop de VĂRSĂTORUL
Cuprins, se pare, de-un elan artistic
Deși... îl înțepa SĂGETĂTORUL!

Cum seamănă ca... GEMENII, aș ține
S-apară ZODII NOI,...DIAMANTINE!

Janet NICĂ

SONET PENTRU CONTRA

Aveam un zeu, p-onoarea mea, parol!
Să fiu al dracu' dacă-ncerc să mint,
Căci n-am băut o ceașcă de absint!
De șapte zile am stomacul gol.

Eu n-am în vene „bahicul ocol” -
Așa îmi place mie să-l alint -
Și nu mă pierd în pulberea de-argint
A ceea ce se cheamă „protocol”.

Aveam un zeu, era aici, fudul -
Îi văd și-acuma nevăzutu-i chip! -
Și mă-nvăța cerescul său cirip.

A dispărut... și l-am căutat în beci,
În iesle-n țarc, în consecință, deci,
Oficial, de azi, declar că-i... nul!

SONET ZODIA-CAL

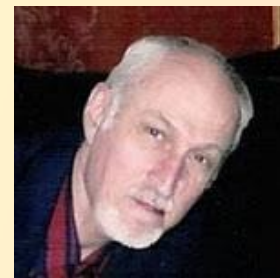
Maestre, tu vorbești de *CONSTELAȚII*
Bătrâne - cum ar zice azi formula -
De când era în scutec molecula
Și nimeni nu gândea la reclamații.

Era pe când Materia, credula,
Avea cu Cronos lirice relații.
Nici versuri nu erau și nici ovații,
Doar Timpul da în stele cu pendula.

Să pui, așa, pe luncile astrale,
O turmă de terestre animale
Chitite-n zodii - constelate cuști -

Eu nu-s de-acord, maestre, să mă-mpuști!
Și-am plăsmuit, din dorul de mai bine,
Tot *CONSTELAȚII*, dar... *DIAMANTINE*!

Boris MARIAN

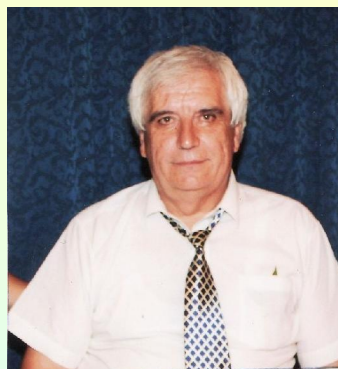

Inimi sfâșiate

Inmii sfâșiate atârnă
de-a lungul drumului,
Amanți părăsiți se plâng
de un rău tratament,
Voiau să sărute locul tainic,
Pe țepușe se preling
stropii de sânge,
Vlad Țepeș trece călare,
e mândru,
un Don Quijote pervers,
Auzi aerul cum geme?
Cum rostește sacadat
Numele celui iubit?
Se pricepe bohemienii
La cânt și la dragoste.
Punctul sensibil și erogen, poetul -
extremă și ambigen,
Acolo androginul se simte bine.
Un gândurit de copil rupe vraja.
Lașii caută mereu pretexte,
soarele se răcește,
Copilărie - penurie - penumbră,
Papilele gustative au fost depuse
la morgă
Pentru anchetă, o papilă a luat-o
pe coridor,
Apoi în curte, caută un gură-cască.
Hrana este carbunele alb.
Adică, spune canibalul, măduva
oaselor e foarte gustoasă,
Asasinii au aceeași părere,
au renunțat la fudulii,
Bar grille, asta vrea tineretul,
loup a l'acaille,
O mică revelație este pâinea
din făină de oase,
Plăcintă din palme tăiate cu toporul,
Tu, iubito, m-ai făcut antropofag,
Bras și troisbras, ei sunt ajutorii mei.
Firile sensibile se tem
de pericole neștiute,
Vibrează ca firele
de telegraf.

Ilelu Nicolae UĂLĂREANU (SÂRBU)

Versuri

Cățelul pământului

Ruginește într-un sălaș închis
el, cățelul pământului
nu mai latră la stele
plânge de singurătate.

Admiră pe furiș pulpele femeii,
nu-i crede cuvintele,
urmărește cum se îmbracă
cu haine roase de invidii.

Când timpu-i fuge de sub picioare
de-l face să mârâie
se umple cu masca preaplinului
de golul tot mai întins.

Ascuns de lumina din care mușcă
scapă și nimeni nu-l vede,
așteaptă ploile și ceața
să plece odată cu el.

Când se plimbă prin pământ
la pas cu nevăzutul
ruginesc zăbrelele timpului
și afară tot nu iese.

Reverberație

Doruri strânse-n cerc, ispite,
Umbra deghizată-n trup
Tot mereu îmi poartă urma,
Din înalt să nu mă rup.

Se dezlănțuie mirajul,
Sparg zăgazuri și încerc
Să prind stelele cu mâna -
Care au scăpat din cerc.

Doar luceafărul de seară
(Mult mai dornic de-o idilă)
Vine pân' la tine-n casă -
Să te mângâie, copilă!

Noaptea stă în echilibru
și pe-o parte și pe alta;
Se opresc în spațiul curb
Cavalerii de la Malta.

Turnurile se înclină,
De pe ziduri cad răniți,
Dar nu va pieri vreodată
Un popor de răstigniți.

Toate ale lumii trec,
Umbra deghizată-n trup
Va străbate nesfârșitul -
Din înalt să nu mă rup.

Urme pe zăpadă

Îmi păstrez moartea ca pe o barcă la țarm
plutește ancorată,
nu mă recunoaște dar mă așteaptă.

Trecem unul prin altul
fără să ne obosem,
tu te bucuri că nu te schimb,
eu mă bucur că nu te împotrivesți.

Caut să îndepărtez obloanele,
ferestrele se deschid pe ascuns.
La tine-n ochi se vede după
colțul unui gând,
la mine doar un schematic vis
printre care treci fericită
și eu privesc de pe zid
urme pe zăpadă.

Ipostază cu natură statică

Pașii pe pământ au învățat oamenii să mergă,
aspirația înălțării s-a ascuns în sufletul gol,
ca o lacrimă între cuvânt și plâns
într-o limbă de necuvinte.
Nu știu niciun vânzător de cai care să nu-i laude
și să nu-și plângă de milă că rămâne sărac,
niciun bărbat care să nu-și dorească o femeie
pe noapte și să facă din asta o iluzorie
realitate de laudă.

Femeia care a crescut copiii în casa mea
se plimbă prin suflet ca prin grădină,
uneori îmi consumă cu foame carnea
și eu îi stimulez lăcomia până o satură.
Ea deține sensul tuturor lucrurilor
care au înflorit în mâinile ei.

Seara târziu adun cerul pe acoperișuri
cu lumina stelelor peste suflet,
îmi transpun neputințele în alte gânduri,
privesc brațele-i molatice pe lângă trup
și-mi apare imaginea cu obrazul obosit
într-o ipostază
cu natură statică
cu hârtie, toc și călimară,
poetul din mine-i bolnav.

Elena Andreea ION

AMORIȚIRE

Mișună gândul printre reziduri adânci,
visul geme înecat, în ceață,
e frig afară și bolta de vată
se teme de timpul amorțit.
De când n-a mai venit tăcerea să ucidă,
suflarea bolnavă s-a îmbrăcat
în visul cucernic dintre lespezi și a plecat.

Gândul îmbătrânește așteptând
să-i cadă ultima geană,
visul se teme că a murit
și nu mai poate învia a treia oară.

Doar ulise, prea calm, se freacă la ochi.

RĂSCOALA

Pasul adânc se-neacă în liniștea bătrână,
răstoarnă încă o dată pământul, o frântură
neagră, ca bobul de muștar,
măcinat de vremuri.

Se-ndoaie călcâiul lui Achile,
vântul urlă firesc, gândul se spală
cu Apă Sfințită și-și poartă visul
dincolo de munți.

Doar îngerul mai țipă, dar gândul meu
se duce spre pasul care calcă drumul
aceluiași păcat!

SPRE SOARELE PĂGÂN...

S-a scuturat întâia floare
din viața unui gând nătâng
când boarea de aer cald a sfâșiat pământul
și muntele a aprins spre Soarele păgân.

Nu m-a întrebat nimeni de plâng,
norocul s-a încecat în ploaia albă
din floarea de cireș
și a împrăștiat parfumul peste munți.

Din spatele colinei,
Ulise a cules o floare,
dintr-un gând
învins!

Eugen DEUTSCH

Sonete

AUTOGRAF (1)

Eu sunt un bob neostenit de humă,
Un fir dansând pe creste de talazuri,
Gonind spre-a înfrunta mai vechi zăgazuri:
Eratic strop ce nu se pierde-n spumă.

Născut în lumea plină de zăplazuri
dar cu nemărginirea-n chip de mumă
visez s-adun în opera-mi antumă
Dorințe simple, șubrede extazuri...

Eu sunt un ciob dintr-o cometă spartă
Uitat de Creator prin galaxie,
Târât de-un vânt solar ce nu te iartă

Spre un tărâm sculptat în fantezie
Ce poate fi-ntâlnit trecând de-o poartă
Himerică, pierdută-n veșnicie...

ILUSTRATE CU FLORI DE... STIL

Iubit-am flori și poezie
Prins suplu-n joc cu nonșalanță;
Curtam cu foc o-agilă ștanță
Cu capu-n nori și voioșie...

Porneam din zori cu nostalgii
Spre-un tainic loc plin de speranță;
Muiam un toc, în cutezanță,
În jar, culori și-n fantezie...

Într-un buchet
C-un strop de vis,
Prin Paradis sau Iad,

legam alene
iluzii, drumuri
parfumuri,

Câte-un sonet,
Un funigel,
Un ghiocel

văpăi, sirene,
un dor de fată,
și... lumea toată!

EXEGI MONUMENTUM

Spre-a-mi înălța, din viață, monumentul
Am vrut din piatră să-mi ridic statuie,
Dar dalta mi s-a frânt pe-o cărăruie
Ce încerca s-atingă firmamentul.

Am vrut să îmi durez o cetățuie,
Spre-a-ncercui, cu ziduri largi, prezentul,
Dar timpul dur a demolat cimentul
Și m-am ales c-un maldăr de cucuie.

Am vrut să prind eternitatea-n ținte,
Să-mi fac din URSA MARE șevalet
Spre a picta o muză mai fierbinte

Dar, pentru COSMOS, n-am primit bilet...
Și-atunci, turnând din bronz topit cuvinte,
Mă mulțumesc să-ncerc doar c-un sonet.

AUTOGRAF (2)

Eu sunt arcașul ce-a lansat săgeți
Ușoare înspre ținte mișcătoare,
Grăbit s-obțină, cât mai e-n vigoare,
Ecouri limpezi de la exegeți.

Noian de texte, poate visătoare,
am oferit, sfidând cei albi nămeți,
Dispuși s-atace, vajnici, săltăreți,
Eroul ce privește-n sus, spre soare.

Un drum ciudat, ca o sinusoidă
Trasată de-un electro-inginer,
Se-apropie de tainica absidă,

Câtând în zări suprema piramidă,
Himera ce un vrednic lăncier
n-o poate crede doar... efemeridă!

Raveca ULAȘIN

Ne este dat

De ne este dat să purtăm vestejirea
Complexă să ruguie-n fapte menirea,
Pierzând frumusețea fragilă de floare
Purta-vom și crucea ce-apasă și doare.

Ținând ochii strânși, micșorați sau măriți
Vii oglinzi ce trădează în adânc ce trăiți.
Bucuria iubirii smerită visa

Să pârguie fructul din ramura sa.
Înainte s-ajungă pe a vântului șoaapte
Brume reci dijmuid bucuria-ntr-o noapte
Furând frăgezimile-flori și aromele fructe
Pe cărările vieții de noi străbătute

Și toate acestea cu vremea ne-or duce
Spre taina adâncă, spre marea răscruce
Spre taina adâncă din care solie
Doar visul prin gânduri mirabil învie
Ca vechea sămânță din care a-ncolțit
Acea tain-a vieții ce ne-a zămislit.

Ploaia de neliniști

Iubesc adânc, a vieții armonie,
Dar duelez cu-nstrăinarea mea.
Când ploaia de neliniști mă-nspuma
Prin vâlvorarea-n care mă pre-număr.

De unde vin?... Eternitatea știe!
Iar unde plec, va ști desigur ea,
Când Domnul Sfânt de-aici mă va chema
Cu tot bagajul vieții, strâns pe umăr.

Un dor târziu se-nverșuna să suie
Prin miezul cântului ce mă ardea,
Și-un semn neliniștit mă îmoldea
Spre-a vieții cercetare fără număr...

Prin neliniști

Prin neliniști de vânt, se cerne o umbră,
Frământând zăpada căilor lumești.
Prin tumultul vieții astăzi mă găsești,
Dând un loc speranței de sub haina-mi sumbră.

Nesupuse gânduri treieră fierbinte
Înflorind pe spinii negrelor angoase,
Dezmorțite păsări, glăsuiesc duioase
Vrajă cu-nțelesuri fără de cuvinte.

Din subînțelesul gândului sublim,
Conștiința lumii când se-nseninează
Miere-i picurată-n cupe de venin,
Plânsul viu al iernii... desprimăvărează.

Ioana STUPARU

Elogiu înaintașilor

IN MEMORIAM TITUS T. STOIKA

(14-10-1893 -10-04-1983)

Evenimentul istoric și de suflet „**In memoriam Titus T. Stoika**”, organizat pe 11 aprilie 2013, la Muzeul Municipiului București - *Palatul Șuflu*, de către dl. Florian Laurențiu Stoica, Președintele Fundației Literar-Istorice „STOIKA”, a însemnat un bun prilej de întâlnire pentru cei care păstrează la loc de cinste numele și faptele eroilor neamului românesc. Au fost prezenți scriitori, artiști, jurnaliști sau, pur și simplu, oameni care-și iubesc țara și valorile ei. În semn de respect și mulțumire, dl. Florian Laurențiu Stoica a rostit câteva nume ale invitaților: Geo Călugăru, Adela Mărculescu, Eusebiu Ștefănescu, Ion Dodu Bălan, Radu Cârnci, Marian Dumitru, Paula Romanescu, Victor Crăciun, Florentin Popescu, Doina Ghițescu, Crina Decusară-Bocșan, Rodica Subțirelu, Petru Solonaru, Gheorghe Grosu, Andana Călinescu, Gheorghe Zarafu, Valentina Pituț, Ioan Curteanu de Hondol, Doina Barcă, Florin Șandru, Corina Diaconescu, Ioana Stuparu, Ion Arcudeanu, Monica Mureșan și alții. Se anunța un program complex, ceea ce s-a și adeverit, patru ore scurgându-se cât ai clipi.

Pe afișul care anunța programul desfășurării evenimentului, portretul eroului **Titus T. Stoika** părea să cuprindă cu privirea publicul, iar lângă portret, ca un testament, stăteau mărunte cuvintele sale cu majuscule: „AM IUBIT DEVOTAT PATRIA”.

Pornind de câțiva ani pe drumul aducerii la lumină a înaintașilor, dl. Florian Laurențiu Stoica a înființat Fundația Literar-Istorică „STOIKA”, iar anul acesta (2013), când se împlinesc 120 de ani de la nașterea unchiului său Titus T. Stoika (n. 14.10.1893) și 30 de ani de la trecerea lui în neființă (d. 10.04.1983), a ținut să-i aducă un pios omagiu prin evocări ale momentelor eroice și culturale, precum și printr-o slujbă de pomenire, săvârșită de preotul Moise Petre, împreună cu un grup de preoți din corul Patriarhiei.

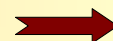
Meritele deosebite ale celui elogiut au reieșit din eseu prezentat de dl. Florian Laurențiu Stoica, precum și dintr-un amplu expozu susținut de scriitorul Geo Călugăru, care

se consideră privilegiat fiindcă l-a cunoscut personal. Diferența de vârstă nu a fost un impediment în relația de apropiere dintre ei (Titus T. Stoika aflându-se la vârsta de 80 de ani, iar Geo Călugăru la 31 de ani). Cităm din spusele d-lui Geo Călugăru: „Mai puțin poet, dar un om de cultură de marcă (scriitor, publicist, istoric, jurist), **Titus T. Stoika** s-a născut la Buzău și descinde dintr-un arbore genealogic de o rară noblete”. În materialul documentar pus la dispoziția de soția sa supraviețuitoare, d-na Marietta Stoika, intitulat „Străbunii-bunicii-părinții-copiii-nepoții”, cu sublinierea „Date istorico-genealogice și biografice privitoare la familia Stoika”, se găsesc 67 ilustrații și se descoperă un tulburător text omagial: „Vouă, iubiți părinți și frați, vă dedic această modestă întocmire de date genealogice ale familiei noastre, cu pioasă recunoștință și iubire eternă”. Semnat Titus. „Licențiat în Drept și inginer, **Titus T. Stoika** a continuat să-și desăvârșască pregătirea intelectuală, în funcție de o carieră pe care o considera că i s-ar potrivi cel mai bine. Spirit ordonat, profund, riguros, s-a orientat spre o carieră militară, făcându-și pregătirea adecvată. Astfel a absolvit „Școalele Militare de Artilerie, Geniu și Marină” din București. La doar 20 de ani, Titus T. Stoika, în calitate de elev-plutonier a trebuit să ia parte în 1913, cu Reg. 14 Artilerie-Slatina Olt la Campania din Bulgaria. A trecut Dunărea în Balcani, ajungând până la Sofia. Aprecia pentru tenacitate și curaj, Titus T. Stoika a fost avansat la gradul de căpitan și i s-a încredințat comanda Bateriei a II-a de Elevi, la Școala Militară de Artilerie Iași. Destinul a vrut ca în

seria elevilor de a căror pregătire militară se ocupa căpitanul Titus T. Stoika să se afle nume ilustre, viitoare mari personalități ale culturii naționale: Mihai Ralea, Ionel Teodoreanu, Tudor Vianu, Vintilă Rusu-Șirianu, George Brătianu, I.D. Suchianu ș.a. A lucrat la inspectoratul tehnic al Artileriei și profesor la Școala de Tragere a Artileriei din Chișinău. Comandant al Bateriilor a II-a și a IV-a de elevi la Școala Militară de Ofițeri de rezervă - Iași și Botoșani - oct. 1918 - mai 1919. Repartizat pentru război în funcția de comandat al Bateriei a VI-a din Reg. 23 Artilerie în Campania de la Tisa în mai 1919. A fost rănit în luptele de la Szentș în 16 iulie 1919, fiind orbit, temporar, de suflul unei explozii puternice. La 20 august 1919, a intrat triumfător în Budapesta. A fost numit Comisar Regal al Basarabiei între 1920 - iulie 1923; Președinte al Asociației „Vitejii neamului” din Basarabia; Regent al Agenției Consulare a Italiei în Chișinău: 1927-1930. A fost Consilier județean Lăpușna - 1937; Membru de onoare al Societății „Eroii Neamului” 1942; Veteran de război și membru al „Foștilor Combatanți decorați de război” - Brevet Nr. 32-1919 și multe, multe altele.

Pe lângă faptul că a fost un apărător neînfocat al democrației, Titus T. Stoika s-a dovedit a fi un mare iubitor față de familie și cultură, trăsătură incontestabil moștenită de la înaintași, de remarcat Irena Canella Ciorogârleanu (mama), Titus Ștefan Stoika (tatăl), Constantin Canella Ciorogârleanu (bunic din partea mamei) ș.a. Aceasta o dovedește din plin corespondența dintre membrii familiei Stoika, în special dintre frații poeți eroi: Cezar, Constantin, Titus și Nicolae, care chiar și în scrisorile pe care și le scriau de pe front, nu lipsea acuratețea frazei, iar informațiile pe plan cultural ocupau un loc important”.

Iubindu-și până la uitarea de sine frații, îndeosebi pe Constantin T. Stoika, Titus T. Stoika și-a sacrificat o bună parte din viață adunând operele fraților săi, Cezar și Costel,

pe care le-a tipărit, fiind convins de valoarea lor și că scrierile acestora merită a figura în istoria literaturii române, iar ei, ca scriitori. Astfel, referitor la evenimentele pe plan familial, cultural sau național, Titus T. Stoika a donat documente importante Academiei Române și Muzeului Literaturii Române, de care se ocupa în acea perioadă Perpessicius.

Apelând la sintagma „Cine are trecut, are și viitor”, un gest sensibil, merituos, în cadrul „Elogierii înaintașilor”, a venit din partea distinsului scriitor - mare iubitor de sonete -, Radu Cârneli, care a dăruit Fundației Literar-Istorice „STOIKA”, cele trei volume ale „Antologiei Sonetului Românesc”, realizare a sa la Editura Muzeului Literaturii Române, în 2009. Și aceasta, fiindcă în cuprinsul volumului III, pp. 246 și 248, se află sonete compuse de frații: Alexandru Cezar-Titus Stoika și Constantin-Titus Stoika.

Evocările rostite de scriitorul Marian Dumitru, au subliniat încă o dată eroismul și devotamentul patriotic al lui Titus T. Stoika plecat dintre cei vii la vârsta de 90 de ani. Luptând în ambele războaie, fie în țară fie peste graniță, a fost răsplătit cu numeroase ordine și medalii, între care cele mai de preț au fost „Steaua României” și „Coroana României cu spade”, pentru eroismul și spiritul de sacrificiu dovedite în cele mai dificile momente ale războiului.

Evenimentul „In memoriam Titus T. Stoika” a fost evidențiat de prezența actorilor: Adela Mărculescu, Eusebiu Ștefănescu, Doina Ghițescu și Ion Arcudeanu, care au prezentat poeme cu dedicație eroului elogiat.

De asemenea, remarcabile au fost evocările eroice, culturale, patriotice, amintirile și impresiile pe care le-au rostit cu suflutele pline de recunoștință și admirație, scriitorii: Paula Romanescu, Gheorghe Zarafu, Florin Șandru, Florentin Popescu, Ioana Stuparu.

Dl. Florian Laurențiu Stoica a prezentat proiectele **Fundației Literar-Istorice „STOIKA”**, pe anul 2013. Unul dintre obiective constă în sponsorizarea publicării unui număr de cărți, începutul fiind deja făcut, romanul-trilogie *Oameni de Nisip*, autoare Ioana Stuparu, aflându-se sub tipar la Editura Semne, București.

Evenimentul elogierii înaintașilor s-a încheiat cu un deosebit program artistic susținut de: Andrei Păunescu, voce și chitară, versuri - poetul Adrian Păunescu. Referitor la inscripția de pe tricoul cu care era îmbrăcat: 1-12-1918, Andrei Păunescu a specificat: „Este o zi care trebuie ținută minte și transformată în ideal”; Formația „Celest”, Felicia Popescu și Nicu Șandru; Vladimir Catană - contratenor la *Opera Română* și alții.

Adalbert GYURIS (Germania)

Acasă la bunici

Soarele s-a ridicat de mult peste vârfurile nucilor uriași din spatele casei, strecurând acum fuioare de raze printre ramurile de un verde crud cu frunzele neîmplinite încă, încălzind cu hărnicie totul. În această liniște, cântecul păsărelelor, zumzetul albinelor care se-ngrămădesc la urdinișul câtorva stupi aflați în grădină, covorul crud al ierburilor, mireasma florilor de salcâm, fac un colț de lume în care ar fi bine ca timpul să se oprească în loc...

Portița grădinii se deschide cu un scârțâit scurt, lăsând să intre doi copii ținându-se de mână și un bătrân ducând pe umăr o sapă. Deodată fetița lasă mâna frățiorului său mai mic, se oprește pe loc, plecându-și ochii spre pământ.

- Bunicule, bunicuțule...

- Ce este Casiana? S-a întâmplat ceva?

- Bunicuțule, aș vrea să-mi dai și mie o sapă, eu știu să lucrez...

- Bine Casiana, dar copii mici-mici nu trebuie să lucreze încă.

- Eu nu sunt chiar mică-mică, doar Cătălin este. Eu sunt în clasa a doua și la școală am învățat...

Ochii bătrânului sunt inundați de lacrimi, toată dragostea lui, bucuria anilor săi mulți e aici în fața sa. Se întoarce spre curte, de unde revine curând cu o săpăligă micuță, pe care o întinde cu fața luminată de același zâmbet bun, fetiței.

- Poftim Casiana vei „lucra” la straturile de ceapă.

Casiana apucă săpăliga cu seriozitate și ncepe munca, privind cu atenție spre tulpinile ierburilor arătate de bunic. Foarte curând, însă, fetița se oprește, privește spre micuțul Cătălin care se juca cu niște insecte vaca-domnului prin trosotul de pe cărare, apoi ridică ochii spre soarele ce-i înfierbântase creștetul, îmbrobodindu-i fruntea cu câteva picături curate ce străluceau în lumină. Privește apoi spre bunicul care lucrează ceva mai departe, mai taie câteva buruieni, după care întorcându-se din nou spre bunic întreabă:

- Bunicule, o să lucrăm mult?

- Desigur, Casiana, vom lucra mai mult.

Măinile mici apucă cu greutate unealta, soarele amiezii e fierbinte, necruțător. Bobițele de sudoare sunt tot mai multe ca și gesturile fetiței de a șterge cu dosul mâinii. În iarba cărării Cătălin a adormit, sprijinindu-și capșorul pe palma mâinii stângi, așa cum dorm copii mici. Bunicul se-ndreaptă spre el, îl ia în brațe, ia mânuța Casiane care a lăsat săpăliga fără nici un protest măcar, îndreptându-se cu ei spre curtea casei. Copilul din brațe deschide ochii.

- Nu mai lucrăm, bunicuțule?

- Nu, puiul bunicului, am lucrat îndeajuns.

Sub mărul din curtea casei, la măsuta cu trei picioare stă bunica având o tavă pe care se află o farfurie plină cu căpșuni, două lingurițe, zahăr și lângă ei Rexi, câinele ce seamănă cu o vulpe, dând din coadă neîncetat, uitându-se pe rând la fiecare...

- Cine a muncit în grădină, va primi... uitați-vă!, se aude glasul cald al bunicii.

- Eu, eu, se aud glasurile copiilor, iar privirile lor îmbrățișează lacom bunătățile din mâna bunicii.

O clipă doar după ce bunica a presărat zahărul peste căpșuni, lingurițele copiilor vor începe cu regularitate un dute-vino de la farfurie spre gură. Uneori o suviță subțire de zeamă de fructe se prelinge din colțul gurii spre bărbie, însă nu prea este timp pentru a o șterge... Farfuria se golește curând. Apoi Cătălin se-ndreaptă cu pași leneși spre bunicul, ce-i urmărise cu lacrimi în ochi, mai tot timpul. Palmele mari și puternice îl ridică pe genunchi. Casiana a ales dinainte poala bunicii. Bunicul povestește cu glas scăzut o întâmplare de demult, cu niște cai și niște copii ce trebuiau să-i păzească, dar caii au scăpat în porumb și rupeau cu gurile lor puternice știuleții... rap, rap, rap... parcă se auzeau... Și apoi, apoi...

Cei doi bătrâni se duc spre casă, purtând pe brațele ostenite, trupurile micuțe ale celor doi nepoței comori neprețuite câștigate acum la apusul vremii lor.

Andrei POTCOAUĂ

Epigramiști unitari...

Nicolae Cruceru - preot, profesor, scriitor

A venit pe lume la 3 decembrie 1893, ca fiu al unei familii modeste din satul Mănicaea, aparținând comunei Zătreni, din județul Vâlcea. Dăruit de Dumnezeu cu istețimea minții și pasiunea învățurii, la împlinirea vârstei de șapte ani intră în școala primară din comuna natală, după absolvirea căreia va urma cursul gimnazial în aceeași localitate. Remarcându-se prin sânguință la învățătură, bazată cu preponderență pe o inteligență remarcabilă, în conexiune cu dăruirea de spirit și credință, va urma cursurile Seminarului Teologic din Craiova și ulterior Facultatea de Teologie din București.

Evenimentele derulate la începutul secolului XX, componente ale primei conflagrații mondiale, îl vor determina să-și întrerupă studiile teologice și să se înroleze ca voluntar în armată plecând pe front în calitate de sanitar. Urmează, apoi, cursurile școlii militare de cavalerie. Implicarea sa ca militar combatant este recompensată, la încheierea ostilităților, prin acordarea medaliei „Crucea comemorativă”.

În anul 1919 își începe activitatea profesională în calitate de învățător provizoriu la școala primară din Păușani, comuna Pleșoiu din județul Vâlcea. Ulterior este hirotonit ca preot și în intervalul 1919-1926 va sluji ca paroh în parohia Băești și Budele-Săscioara din județul Vâlcea.

Atras de activitatea didactică, revine în învățământ. Prin Ordinul Ministrului nr. 977/1926 este numit profesor provizoriu la Liceul și Școala Normală de fete din Caracal, dar este detașat la Gimnaziul Unic din Zătreni, unde va activa până la finele anului școlar 1926/1927, după care va reveni în Caracal, desfășurându-și activitatea până la data de 1 septembrie 1929, când vine la Craiova, fiind numit profesor definitiv la Liceul „Frații Buzești”, pentru a preda limba română și religia - principal - și istoria - secundar -, poziție în care va funcționa până la 31 august 1933. În intervalul 1 septembrie 1933 - 31 august 1939

este trecut la Școala Superioară de meserii și menaj, revenind la Liceul „Frații Buzești” pentru anul școlar 1939-1940. Între anii 1940-1945 își va desfășura activitatea didactică în calitate de profesor definitiv la catedra de limba și literatura română a Liceului teoretic „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui, unde complementar cu munca la catedră se va ocupa de redactarea și publicarea unor manuale școlare („Limba italiană pentru anul I al liceelor teoretice și comerciale”).

În anul 1945 se reîntoarce la Craiova, la Liceul „Frații Buzești”, de unde, după o perioadă de șapte luni, va fi detașat la Gimnaziul Unic din Zătreni, până la data de 1 Octombrie 1946, când va veni din nou la Craiova.

Între 1 decembrie 1946 și 31 August 1947 va funcționa în calitate de profesor la Liceul „Alexandru Lahovari” din Râmnicu Vâlcea, după care se va retrage din învățământ.

Din prestigioasa monografie „Contribuții la cunoașterea istoriei Colegiului Național «Frații Buzești», 120 ani, 1882-2002”, realizată de Adrian Butoi și Nicușor Stanciu, avem posibilitatea să cunoaștem bogata și diversificata activitate desfășurată de Nicolae Cruceru în calitate de dascăl, dar și implicarea sa în viața științifică, culturală și socială a școlii, a Craiovei și chiar la nivel național.

N. Cruceru se implică în activitatea prestigioasei societăți științifice craiovene „Prietenii științei”, susținând conferințe pe diverse teme de interes major ale momentului. Exemplificăm conferința cu titlul „Problema asanării generale a datoriei”, ținută în sala Teatrului Național din Craiova în ziua de duminică 30 noiembrie 1932, sub auspiciile societății culturale „Prietenii științei” și tipărită ulterior sub formă de broșură la tipografia din Craiova a societății anterior nominalizată. În expunere sunt prezentate analitic, cu pertinență, de pe poziție critică, spinoasa chestiune a datoriei dintre particulari ca și a celor dintre stat și particulari, care a devenit foarte gravă, servind în epocă ca armă de

luptă între partidele politice și element de agitație periculoasă în masele populare, datorită fațetelor pe care le implică, fațetele politice, sociale și economice în contextul crizei din „anii '30”. Parcurgerea textului ne creează posibilitatea să apreciem atât percepția cât și analiza corectă de către autor a situației social-politice a momentului respectiv din România, cu implicațiile pe termen scurt, mediu și lung în societatea românească, inclusiv soluțiile pe care le propune în scopul revenirii la normalitate.

În vara anului 1937, la Universitatea populară de la Vălenii de Munte, organizată de Nicolae Iorga, susține conferința, cu titlul cu valoare de premoniție, „Despre hotarele de ieri, hotarele de azi, hotarele de mâine”.

Activitatea sa științifică s-a materializat în cercetările efectuate în domeniul lingvisticii comparate indo-europene, stabilind etimologii la o serie de vocabule ale căror origini nu erau elucidate până la acea vreme, sau a rectificat unele definiții incorect stabilite.

Recunoscându-i-se valoarea în domeniile de cercetare abordate, a fost admis ca membru al Societăților de lingvistică, istorie și numismatică (în intervalul 15-20.04.1968 a participat la lucrările celui de al XII-lea Congres de lingvistică și filologie).

Referitor la activitatea sa editorială - în deceniile 3 și 4 ale secolului al XX-lea - trebuie să precizăm că a înființat și condus o editură craioveană purtând numele său -la care remarcăm în mod deosebit publicarea lucrărilor „Vasile Alecsandri ca prozator” (1939) și manualul „Limba italiană pentru anul I al liceelor teoretice și comerciale” (1942), volume utilizabile în activitatea didactică, precum și lucrări de interes general, cu conotații social-politice ca „Statul conglomerat și statul organic” (1938).

La Nicolae Cruceru este obligatoriu să relevăm apetitul pentru activitatea publicistică, noi având posibilitatea să-l identi-

→
 ficăm cu lucrări în sumarul publicațiilor vremii, inclusiv prestigioasa revistă craioveană „Ramuri”. Este cel care s-a preocupat, în calitate de director, de apariția revistei școlare, științifice și literare, „Frații Buzești”, publicație în care semnează materiale atât profesori cât și elevi ai liceului cu omonima denumire. Revista, cu efemeră apariție (ian. 1940 - mai 1941), este menționată în lucrarea „Popasuri în trecutul Colegiului Național «Frații Buzești», în care sunt redată xeroxat șase numere, lipsind exemplarul din aprilie 1940 și primul număr din 1941. Trebuie să precizăm faptul că odată cu transferul profesorului Nicolae Cruceru la Bârlad, numărul din ianuarie 1941 va apărea în această localitate, cu mențiune că, deși se menține denumirea publicației, lipsesc din acesta materialele aparținând elevilor liceului craiovean - poezii, proză, matematică, jocuri distractive etc.

Este important de remarcat faptul că, atât în presa timpului cât și în revista școlară «Frații Buzești», Nicolae Cruceru este prezent cu numeroase epigrame, ce demonstrează cu multă pregnanță intenția sa de a realiza prin intermediul acestora corecția carențelor pe care le percepea cu multă acuratețe în societatea sa contemporană. De altfel, în perioada anilor 1938-1945, pe Nicolae Cruceru îl identificăm ca autor a 12 volume de epigrame, publicate în editura și tipografia sa sau alte instituții de profil (fiecare volum cuprinzând câte un număr de 64 catrene).

Nicolae Cruceru este prezent în viața Craiovei atât în calitate de profesor, publicist și editor (a fondat și condus editura „prof. N. Cruceru”), bancher (a înființat și condus banca „Renașterea”) și om politic (a activat în cadrul Partidului Social Democrat Independent, având calitatea de secretar al comitetului județean Vâlcea, ținând o strânsă legătură cu familia Titel Petrescu).

Datorită bogatei sale activități publicistice și politice a fost obiectul unor multiple acțiuni judiciare, care au culminat cu procesul din anul 1958, în urma căruia, prin sentința nr. 320/13 august 1958 a Tribunalului Militar Craiova, semnată în calitate de președinte al completului de judecată de cpt. de justiție Munteanu Viorel, a fost condamnat la 25 de ani de temniță grea și degradare civică, pentru crima de uneltire contra ordinii sociale și 12 ani de închisoare corecțională pentru delictul de răspândire de informații interzise (prin aceeași sentință i se confiscă întreaga avere în care se include și un însemnat fond de carte și documente).

În domeniul „epigramei”, Nicolae Cruceru se regăsește cu producții reușite publicate în presa vremii în anii „30” și „40”, și cele 12 volume ce au văzut lumina tiparului începând cu anul 1938.

Cu surpriză, remarc lipsa prestigiosului autor în antologiile de profil apărute în România, în zona Olteniei. Dacă absența sa din volumul „Un ceneclu de răs”, al profesorului Miltiade Ionescu (ed. Sitech Craiova, 1995), este justificată prin faptul că autorul a inclus curricular în volumul său persoanele care au activat în cadrul ceneclului „Satiricon”, ce s-a înființat în Craiova în anul 1975, și ulterior după sciziunea din 1980, în ceneclul „C. S. Nicolăescu Ploșor”, motivând prezența lor prin faptul că aceștia „au activat cu multă asiduitate la eradicarea metehnelor omenești ce nu se lasă ușor învinse și la propagarea destinderii și buneii dispoziții în rândurile ascultătorilor și cititorilor de satiră și umor”, situația se modifică în cazul volumului antologic cu titlul „Printre epigramaștii olteni”, apărut în anul 2008, la editura fundației „Scri-sul Românesc” din Craiova (lucrare semnată în calitate de autor de Petre Gigea Gorun), în care nu se regăsește N. Cruceru. Omișiunea trebuie să o considerăm că a fost generată

fie de insuficienta documentare a realizatorului, fie din alte motive... ținând cont de profesia, locul în societate și activitatea lui N. Cruceru în anii „30” - „60” ai secolului al XX-lea... deoarece sub semnătura d-lui ing. Nicolae Petre, din Tetoiu (Vâlcea) a apărut în periodical național „Rațiunea” (nr.101-103 din 2.09.2005), o pagină cu genericul „Nicolae Cruceru, preot, profesor, scriitor și epigramist”, de care noi nu credem că dl. Gigea nu a avut cunoștință!..

În calitate de „producător de epigrame”, pe Nicolae Cruceru îl identificăm adesea în presa craioveană a vremii.

În „Presa Olteniei”, an VIII, din 21.04. 1937, se poate găsi „ecoul” epigramelor realizate de N. Cruceru, referitor la care „confrății autori” îi adresează, sub forma unor „petarde rimate” versurile: „Epigramelor tale noui/ Hai să le dăm nota doi./ Dar sunt proaste ca și prima/ N ‘au în ele decât rima/ ...Prost la una, doi la alta/ Domn profesor fii atent,/ Să nu cazî în recidivă/ C’o să rămâi corigent!”.

În „Ramuri”, an 32, nr.2 din februarie 1940, identificăm o epigramă „adresată unui critic literar care confunda literatura cu agricultura” precizând că acesta este preocupat de „numărul patrupedelor existente pe moșia sa”: „La moșie-n inventar/ Bine știu/ Avem lipsă un măgar.../ Ce zici, vii?”, la care, A. C. Calotescu Neicu ripostează deoarece, „după câțiva ani, un domn profesor - N. Cruceru-a găsit cu cale hodoronc-tronc, să facă domnia sa controlul inventarului ...și administrația moșiei ne comunică rezultatul demersului...”: „Azi e complet inventar/ Nu mai e lipsă măgarul/ Căci milostivitu-s’ a Ceru/ Și ne-a trimis pe N. Cruceru”.

Trebuie să precizăm că în paginile revistei „Frații Buzești” apar cu consecvență epigrame atât ale lui N. Cruceru cât și ale altor realizatori, inclusiv „dueluri epigramatice” (de exemplu cu Al. Calotescu Neicu, D. Paul, I. Papadopol, Nic. Grecu. În aceeași revistă, an.1, nr.2-3 din februarie 1940, în completarea sumarului este înserat un anunț referitor la apariția a trei volume de epigrame, având ca autor pe N. Cruceru; pe pagina 2 a „Gazetei cărților”, an IX, nr.15-16 din 15 și 31 martie 1940, publicație din Ploiești, de informație bibliografică literară și cultură generală (apărută sub direcția prof. D. Munteanu Râmnic), în corelație cu informațiile pentru cititori referitoare la apariția revistei „Frații Buzești”, este înserată informația referitoare la apariția volumului de „epigrame” realizat de N. Cruceru, din care reproduce trei catrene: „Cititorilor” „Cui îi par puțin sărate/ Aste epigrame ale mele/ Nu-l opresc, sare-i destulă/ Puie cât o vrea în ele”; „Palatului justiției”: „Justiția nu e nedreaptă/ Că e sensibilă

Rubens - Bătălia de la Amazons

de moarte/ De aceea... orice adiere/ Îi pleacă doar cumpăna ntr-o parte”; „**lui C.R.**”: „Cu rude la Ierusalim/ Dorim cu toții ca să fim/ Dar tu modest, te mulțumești/ Să ai doar una n București”.

Volumule pe epigrame tipărite de N. Cruceru apar după anul 1938, primul fiind imprimat la tipografia „Lupta cooperativă”, din Craiova, în anul 1938. Paginile, în număr de 64, au format A5 și au incluse pe fiecare câte un catren, având o dedicație adecvată...

După lectura volumelor, avem posibilitatea să afirmăm că autorul are o remarcabilă capacitate de identificare a racilelor societății contemporane lui și cu deosebit de abilită realizare le „înfierează” în catrene reușite, cu ritm și rimă adecvate. Subiectele abordate și persoanele cu metehnele lor sunt dintre apropiații săi din școală, din societate - personalități politice, ale administrației de stat, justiției, ale lumii literelor și culturii etc. Citind cu atenție catrenele, cu multă sinceritate trebuie să remarcăm faptul că ceea ce a observat N. Cruceru în societatea sa contemporană se regăsește de multe ori și în zilele noastre... de unde se poate concluziona că „zilele trec dar mentalitatea și caracterul oamenilor rămân neschimbate”... Vom exemplifica în susținerea afirmațiilor noastre câteva epigrame pe care le considerăm deosebit de edificatoare:

„**Unui inspector școlar care spre a-și plasa manualele și-a trecut soacra drept autor**”: Soacra este-o „poamă acră”/ Ori și unde te vei duce./ Numai pentru acest inspector/ Soacra este-o „poamă bună”.

„**Unui ofițer avansat**”: „Că-ți mai puseră o tresă/ Nu e nici un echivoc/ Ți-avansară doar tunica/ Căci prostia-ți stă pe loc”.

„**Colegului I. Argetoia, directorul liceului Frații Buzești, care a vorbit la «Sărbătoarea mamei și copilului»**”: „Ai fost bine... și copiii/ Fură gata să te-acrame/ Căci

văzură mititeii/ Cât de mult iubești pe mame”.

„**Amicului N. Plopșor, care editează «Pământ și suflet oltenesc»**”: „Citind ce scoți în editură/ Constat că nu ești de cuvânt!/ Că-n titlu spui c’ai și suflet/ Dar nu ne-arăți decât... pământ”.

„**Soțul unei inspectoare a fost inspector școlar**”: „La învățământ, partidul /Te făcu’n sfârșit inspector/ Dar acasă, spune sincer,/ Ai ajuns, măcar director?”

„**Celor de la «Uniunea scriitorilor olteni»**”: „USO-ul l-înfrățară.../ Ba aveți și-un președinte, / Mai rămâne-un fleac acum/ Să vă procurați ...talent”.

„**D-lui I. P. Polyclet care a făcut o epigramă reușită «Gând și slovă oltenească»**”: „Gându-i bun, dar slova-i proastă?/ Ești greșit, căci în Craiova/ Este singura revistă/ Ce are bună numai slova”

„**Profesorului Eug. M. care a tipărit un manual didactic**”: „E bine tipărită cartea/ Un singur sfat ți-oi da bădie/ Să-ți iei pe un elev ca dascăl/ Ca să te-nvețe... ortografie”.

„**Alegătorilor**”: „Votant de ce mai stai pe gânduri,/ Că toți promit să facă bine./ Îți spun: votează pe-oricare/ C’aceeași fericire vine!”

„**Profesorului E. Melinescu, care a obligat elevii să cumpere un caiet «metodic» alcătuit din file albe (volum realizat în editura proprie)**”: „Deștepți, elevii tăi te admiră!/ Dar și oftează greu sârmanii/ C-au priceput de ce e vorba/ „Metoda” e să le iei banii!”

„**După mutarea mea de la Buzești la Școala de meserii**”: „Ca să intru-acum în clasă/ E nevoie să mă ndemne/ Fiindc-am rolul să scot spirit/ Din metale și din lemne”.

Remarcăm includerea în volumul II de „Epigrame”, apărut în 1938, a unor reușite catrene, sub forma unor „dueluri epigramistice”:

N. Cruceru constată că, în Craiova, Societatea literară „Gând și slovă oltenească” are în componență multe persoane cu valoa-

re redusă în ceea ce privește talentul... și afirmă:

„**Grupării «Gând și slovă oltenească», care s-a constituit în societate literară**”: „Aveți, cum văd, societate,/ Și totuși e surprinzător,/ C-aveți și membri... președinte/ Dar nu văd nici-un scriitor!”

La care replica vine neîntârziat: „Ar fi un remediu/ Ajută-ne cerul/ Să vină-n grupare/ Domnul N. Cruceru/ Și „La un șir ca noi de zerouri/ Unu degeaba n coadă pui/ Dacă vreți s-aveți valoare/ Puneți-l în fruntea lui”.

Are loc un „duel” între N. Cruceru și N. Plopșor:

„**Amicului N. Plopșor care poartă o respectabilă barbă**”: „Căci chiar voind -nici eu nici tu/ Poeți n-am fi... socot posibil/ Dar harul meu și barba ta/ Ar da un popă admirabil.

La care replica lui N. Plopșor vine imediat: „**D-lui N. Cruceru care a ținut o conferință la Universitatea din Vălenii de Munte**”: „Strașnic se mai umflă n pene/ Profesorul secundar;/ De când ținut-a conferința/ Se crede „Universitar”

Și în final N. Cruceru afirmă sentențios: „Socot că n-ar fi imposibil/ S-ajung chiar „universitar”/ Dar eu te-ntreb văzându-ți scrisul/ Ai terminat cursul primar?”.

Un savuros schimb de replici are loc între N. Cruceru și Șt. Ciurezu, directorul librăriei craiovene „Lumina”, căruia epigramistul i se adresează:

„**Domnului Șt. Ciurezu, directorul librăriei Craiovene**”: „Rău de-o merge librăria/ Pe Ciurezu-l văd de vină/ Căci ați mai văzut vreodată/ Ciuhurez să stea-n lumină?”.

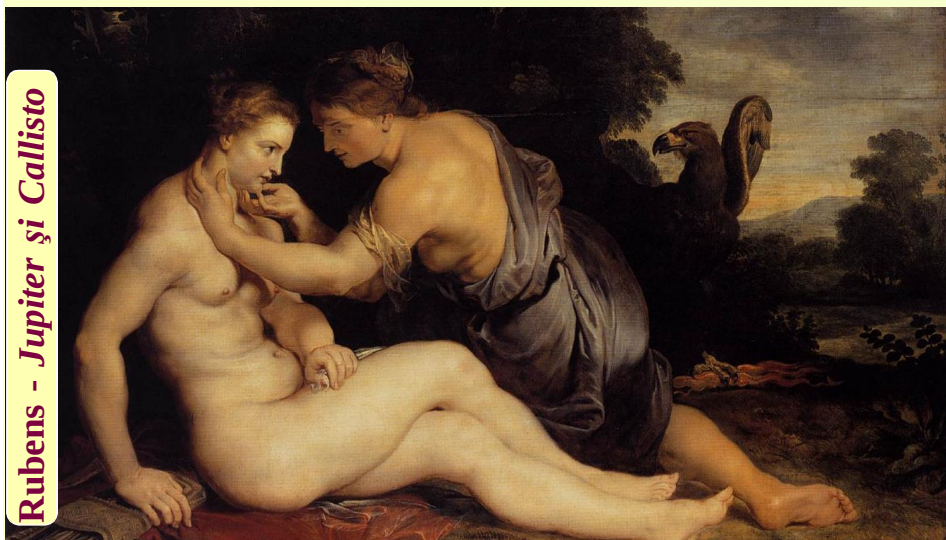
La care replica librarului vine imediat: „Decât să faci o epigramă/ Și-n neștiință să te-ncurci/ Mai bine-ți vedeai Crucere/ Mai departe tot de cruci.”. Și în acest context N. Cruceru nu ezită să-i precizeze: „Dar trăiești de mult prin lume/ Curios rămâi oriunde’ te duci/ Căci gându-ți e doar la clopotnițe/ La cimitire și la cruci” și „**Aceluiași**”: „Probabil nu vezi la lumină/ Sunt tot crucer, deci... tot ce-am fost/ Căci ce-am făcut prin epigramă?/ O cruce, dar marcând ...un prost”.

Torentul catrenelor continuă odată cu apariția, în anul 1940, a volumului III de „Epigrame”, din care redăm câteva:

„**Epigramei de calitate a amicului bărbos N. Plopșor**”: „Bun băiat ar fi Plopșor/ Dar prea-i gura spurcată/ Și pe stradă - câteodată -/Iese cu barba... cealaltă”

„**Unui șef «țărănist» care nu vrea să definească «Statul țărănesc»**”: „Ce e „Statul țărănesc”/ S’a nșeles perfect la noi:/ Țării vrei să-i zici „Joiana”/ Ca s’o mulgeți numai voi.”

„**Apropo de eftinătate la restaurante cu prilejul «Lunii Bucureștilor»**”: „Drept e, carne-am consumat/ Totuși taina n’o înțeleg/ Căci la plată văd mirat/ C’am mâncat un

Rubens - Jupiter și Callisto

bou întreg”.

„**Unui critic literar care afirmă că «epigrama e un strănut»:** Când spune-un critic adversar/ Că-i un strănut... el drastic nu-i/ Căci chiar e-un fleac când o compui/ Cu tusea măgărească lui”.

„**Domnului Virgil Stănescu, a propos de concursul epigramistic pe tema «Românul e născut poet»:** „Îți spun ceva - dar fii discret -/ Să nu constăți un lucru trist:/ Că poate, e născut poet/ Dar nu-i născut... epigramist”.

„**A propos de epigramele pe tema «Pe Dunăre de-ar curge vin...»:** „Pe Dunărea ce lin coboară/ Chiar vin de-a curs odinioară/ Cu-atât potop de epigrame/ De-acum va curge apă chioară”.

„**Unei directoare de internat, profesoară de contabilitate, care are popotă:** „Vivat contabilitatea/ De minune făcătoare:/ Că mănânc-o școală ntreagă/ Dar se îngrașă... directoarea”.

„**La un examen, (gura lumii) ar cădea numai candidatele urâte:** „Ori urâte, ori frumoase/ Toate cad, o spun eu orișicui:/ Primele cad la examen/ Celelalte n timpul lui”.

„**Meșterilor cu câteva clase secundare (de tipul M. Gelep) din care legiuitorii după război au făcut profesori:** „Vă dau un sfat; cereți urgent/ Să completeze ce făcură:/ Printr-o altă lege să vă dea/ Inteligență și cultură”.

„**Profesorului I. Georgescu, care se plânge că inspectorul Botez i-a plagiat sistemul de a preda muzica:** „Că Botez ți-a luat sistemul/ Nu găsesc că-i lucru grav/ Mult mai rău era desigur/ Dacă-ți lua vre-un ...nărav!”

„**D-lui profesor Papa Gheorghe, după contopirea celor două licee comerciale sub direcția lui Iancu Civică:** „De-ai păpat cumva vre-un Gheorghe/ Vezi, asta n’o știm bine:/ Dar e sigur că Civică/ Te papă acum pe tine!”

„**Apropos de nereușita mea de a mă transfera de la București la Cluj:** „Nu obțin cu ministerul/ Transferare niciodată:/ Poate-acum epigramiștii/ Din Craiova să mă scoată”.

Și în acest volum, spre final, sunt înserate „dueluri epigramistice”, de unde rezultă cu multă claritate că erau „la modă”, în acea perioadă, „altercațiunile verbale” ale epigramiștilor. Edificatoare din acest punct de vedere sunt cele dintre „colegi de breaslă” și N. Cruceru, pe care le redăm în continuare:

Saptinus afirmă: „Ți-am citit volumul,/ Mon ami Crucero!/ Și ți l-am notat/ Indulgent, c’un ...zero”, la care N. Cruceru replică: „Fiindcă te-am servit cu spirit/ Mi-ai dat zero... cât o clae/ Mi-ai fi dat desigur, zece/ Dacă te serveam cu pae...”

N. Plopșor, după lecturarea a două volume de epigrame aparținând lui N. Cruceru,

precizează: „Le-am citit pe amândouă/ le-am citit și le-am luat seama/ Îți văd poza și-al tău nume/ Dar n-am văzut epigrama”. Ca răspuns, N. Cruceru scrie: „De ce doar poza și-al meu nume/ În carte vezi... vor ști urmașii/ Tu n-ai citit decât coperta/ Și-ai adormit ca papuașii... (N. Plopșor purta o barbă mare, neagră și stufoasă).

La apariția volumului III de epigrame al lui N. Cruceru se realizează „un duel” foarte antrenant între doi confracți, epigramiștii Ion Gender și Pamfil:

„**Lui N. Cruceru:** „Volumul tău de epigrame/ Lui Pamfil, l-ai citit/ Să-l fi văzut, deși mozaic/ Cum a rămas și el crucit” (Ion Gender), la care Pamfil replică: „Deși mozaic n-am voit/ - Cum sunt și dezinteresat -/ Să-mi fac păcate; și deci volumul/ Te-asigur... că nu l-am tăiat!”. În această situație N. Cruceru afirmă: „Căci nici nu și-a tăiat volumul/ Eu faptul nu-l socot ciudat - Căci după ce-ai pățit-o-n leagăn/ Grozav îi e frică de ...tăiat”.

Și tot așa sunt posibile redările din volumele ce se succed în anii următori, până la cel purtând numărul 12, context ce ne permite să afirmăm că în activitatea epigramistică modernă N. Cruceru este necesar să-și recapete un loc binemeritat, trebuind să fie transferat de la capitolul „omiși” sau „uitați” la cel al „antemergătorilor” de realizări notabile, ce se impun a fi incluși într-o viitoare antologie... chiar națională!

Bibliografie

1. Luminători de destine în primul an de existență a Liceului „Frații Buzești”, cu ambele cicluri (inferior și superior), 1922-1923;
2. Al. Dinu, M. Barbu, *Liceul „Frații Buzești”*, 115 ani, Ed. Aius, Craiova, 1997;
3. Al. Butoi, N. Stanciu, *Contribuții la cu-*

noașterea istoriei Colegiului „Frații Buzești”, vol. II, III, Ed. MJM, Craiova, 2001, 2002

4. Rev. „*Frații Buzești*”, colecție, (1940, 1941)
5. Fl. Firan, *Presa literară craioveană*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1976
6. ing. Nicolae Petre, *Nicolae Cruceru, preot, profesor, scriitor, epigramist*, în Rațiunea, an VIII, nr.101-103/29.IX -29.X. 2005.

Note referitoare la opera lui N. Cruceru:

1. *Problema asanării datoriei*, Ed. Prietenii științei, Craiova, 1932;
 2. *Statul conglomerat și statul organic*, Ed. N. Cruceru, 1938;
 3. *V. Alecsandri ca prozator*, ed. autorului, 1939;
 4. *Despre neamul nostru românesc*, 1940 (în colaborare cu gen. I. Rășcanu);
 5. *Civilizația și criza economică*;
 6. *Transnistria*, 1941;
 7. *Carte de rugăciuni*, 1941;
 8. *Limba italiană pentru anul I al liceelor teoretice și comerciale*, Ed. autorului, 1942;
 9. *Adevăr și dogmă*;
 10. *Rolul școlii după război*;
 11. *Când au apărut slavii în Dacia*;
 12. *Creșterea tineretului*;
 13. *Monografia comunei Segarcea*;
 14. *Monografia comunei Frățila*;
 15. *Ileana Cosânzeana, cuvinte, sensuri, etimologii etc.*, Craiova, 1945;
 16. *Epigrame*, 12 volume
- vol. I - Tipografia „Lupta cooperativă”, Craiova, 1938;
- vol. II - Tipografia „Unirea”, R. Vâlcea, 1938;
- vol. III - Tipografia „Lupta cooperativă”, Craiova, 1940;
- vol. IV-XII, în anii următori.

Rubens - Cele patru continente

Constelații epigramatice

George ZARAFU (n. 05.05.1933)

Născut în com. Oarja, jud. Argeș, cu numele Gheorghe Zarafu. A absolvit Liceul de Băieți, la Pitești, și Facultatea de Filologie, la Univ. București și a lucrat ca redactor la edituri din București (ESPLA, „Ion Creangă” ș.a.), îngrijind tipărirea a peste 700 cărți. Este autorul a cel puțin 40 de cărți, din sfera literaturii pentru copii și tineret, epigramei, antologiilor (personale, în colaborare sau îngrijite de el). Iată câteva titluri din creația sa: *Bolduri cu imbolduri* (1975), *Epigramiști români de azi* (1979), *Umor pe ogor* (1986), *Păstorel Teodoreanu. Bahice și politice* (1996), *Antologia umorului românesc* (1998), *Ace la purtător* (2000), *Antologia epigramei românești* (2007), *Zarafisme* (2008), *Lumea prin care am trecut* (2012). Este membru fondator al Clubului Epigramiștilor „Cincinat Pavelescu” București (și vicepreședinte) și al Uniunii Epigramiștilor din România, precum și membru al Uniunii Scriitorilor din România. Inclus în aproape toate culegerile colective de epigramă de după 1980, a primit zeci de premii la concursurile de gen, a fost membru și uneori președinte de juriu la concursurile de epigramă. Iată cum îl caracterizam în 2003, la împlinirea vârstei de 70 de ani: *...Este supranumit, pe bună dreptate, ‘enciclopedia vie’ a umorului românesc, însușindu-și ca nimeni altul în România, manifestările la care participă, fiind capabil să recite din memorie peste două mii de creații (epigrame, poezii) ale multor umoriști români. Om însemnat la propriu (are o pată pe frunte), hâtrul George Zarafu va fi greu de egalat vreodată...*

Mărturisire

Sincera prietenie
Care-n viață-i un tezaur,
Ca „zaraf” de meserie
Eu o prețuiesc cu AUR!

Montană

E și-aici, vecine,
Ca-n literatură:
Eu - pe drumul drept,
El - pe scurtătură.

Unui mamoș

Mi-a cerut - c-așa-i e stilul,
Cinci sutare... și i-am dat!
Dar acum mă-ntreb: copilul
E născut, sau cumpărat?

Explicație

Mi s-a dat un nume sfânt
De agricultor!
Ca să trag pe-acest Pământ
Brazdă în umor!

Moldovenilor de peste Prut

Azi cu moldovenii-i dramă
Și e foarte greu să-i schimbi:
Unii cred c-aceeași mamă
Crește fii în două limbi.

Unui revizor necinstit

Când a prins în deficit
Un gestionar odată,
Într-atât l-a săpunit...
Că l-a scos basma curată!

Sfânta Treime a epigramiștilor

Eu mi-am ales spiritual model
Pe marele, latinul Marțial,
Pe Cincinat - juristul jovial
Și pe degustătorul Păstorel.

Unei traducătoare

Mi-aș dori această fată
Să mă ducă-mbujorată
Sub a căsnicieii cruce...
Dar mă tem că mă traduce.

Unui muzicant vitezoman

La volan când a urcat,
Soarta-i fu ironică:
La Ploiești avea Fiat...
La Bușteni - armonică!

Definiție (1)

De se-ncinge bine fierul,
Ca o spadă-i epigrama:
Cu trei versuri faci mânerul,
Într-al patrulea pui lama!

Din concediu

Pajiștea, ce-i drept, mă-ncântă,
Însă mie tare-mi place,
Lângă-o pasăre ce cântă...
O nevastă care tace!

Unui linguiștor

Și-a găsit la noi fieful
Pentru că ar fi aflat,
Că de-și perie des șeful,
N-o să fie măturat.

Definiție (2)

Frumoasă-i epigrama! Ca un nufăr!
Când fluturi și albine-i dau ocol!
Dar nu uitați! O scriu fiindcă sufăr
Că poanta-și trage seva din nămol!

Eva

Eva știm că s-a-ntrupat
Într-o zi cu zvon de harpe,
Dintr-o coastă de bărbat...
Dar cu limbă de la șarpe.

București - orașul cu două circuri

Capitala noastră are
Două circuri, permanent:
Unul pe Ștefan cel Mare,
Celălalt... în Parlament.

Dentist și epigramist

Meserii destul de varii,
Se aseamănă-n esențe:
Un dentist tratează carii,
Un epigramist... carențe!

Antiminijupă

Minijupa este-n floare!
Cred că nu e rea ideea,
Dar, cu ochii la picioare,
Nu mai pot să văd femeia...

Motivare

Cu olteni acel Banat
E atâta de-nșesat...
C-ar putea să se numească:
Colonie „oltenească”.

Poeții

Pe piața literară-naltă,
Poeții sunt un soi ciudat
Ce se consumă laolaltă,
Dar se mănâncă separat.

Unui poet cu prefață solidă la volum

Obținând prefața tare,
A mai scos o carte bardul.
Dar acum propteaua pare
Mai solidă decât gardul!

Epitaful (definiție)

E un fel de poezie
Cu puteri nemăsurate:
De-ai făcut chiar și-o prostie...
Poți intra-n eternitate.

Cărți și cărți

Cu poezii - mai ales -
Se destramă câte-un mit:
Unii sunt de ne-nșeles,
Alții sunt de necitiți!

Unui plagiator

Ciudată-i soarta, dragi confracți,
În cartea vieții, de privim,
Cu versuri de la consacrați
El a rămas tot anonim!

Autoepitaf

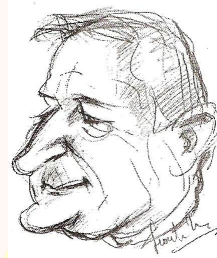
Eu, ce-am trudit să las o carte,
Vă las acuma tuturor
Doar groapa asta ce desparte
Trecutul meu de viitor.

Constelații epigramatice

Ananie GAGNIUC (08.01.1955)

Născut în Comănești, jud. Suceava. A absolvit Liceul Militar Câmpulung Moldovenesc și Institutul de Marină Militară Constanța. A lucrat ca ofițer de marină militară (1978-2003), șef al Cercului Militar Constanța (1995-2001), director al Editurii Militare (2001-2003), actualmente în rezervă și retragere (după propria-i mărturisire). Este membru fondator și președinte de onoare al Clubului Umoriștilor Constanțeni „Prăvălia cu umor”.

Iată câteva fragmente dintr-o autobiografie satirică: „Scriitor de satiră și umor: 10 cărți publicate, 5 piese de teatru de revistă (jucate), peste 5.000 de articole publicate (pe numărate!) în presa centrală și locală, militară și civilă, interviuri, emisiuni radio-tv. Autor a nenumărate anonime, sugestii și reclamații, care vor intra în istoria literaturii române veșnic nepublicate. Membru al unor cercuri, cenacluri și cluburi de umor, cluburi de zi și de noapte etc. Despre antologii, culegeri, volume colective în care a apărut, jurizări, premii, diplome, medalii, trofee etc., nu este cazul / locul / timpul / rostul a fi, acum și aici, menționate. Toate acestea... au fost. Pentru ceea ce va fi, viziunea mea de umorist realist este: Va veni și ziua care, pentru mine, nu va mai veni!”

Voltaire, despre un biet condeier

Acest Gagniuc e genial -
Talentu-i înnăscut -
Exprim regretul meu total
Că nu l-am cunoscut!

Paradox (între vorbă și faptă)

Sunt unii care vorbesc
Prin ședințe, cu avânt,
Însă eu, culmea, muncesc
Și... nu mă țin de cuvânt!

Generalul iarnă

Norii-ncep din nou să cearnă
Este frig, îngheț, ninsoare,
Gerul - și-n această iarnă -
E-o problemă... arzătoare!

Gică Petrescu, lui Păstorel

„Ia mai bea un păhărel!”
I-a cântat lui Păstorel,
Care s-a răstit urât:
„Cum așa, numai atât?!”

Injectia

Nicidecum nu pot pricepe
De ce sora, totuși, calmă,
Înainte să mă-nțepe
Îmi mai arde și o palmă!?

Între folos și ponos

Planuri și iluzii
Vorbesc în ședințe
Unii trag concluzii
Alții... consecințe.

După căsătorie

Cu obrazii ca de foc
Ea mireasă și el mire
Stau pe un divan „ad-hoc”
Spre-a lupta... pentru unire!

Beat cui

A ținut chefuri în lanț
Și-l zări-i pe-un drum de țară;
Nu l-am ridicat din șanț,
Era... prea din calea-afară!

Fata și armata

Te văd cam des cu militari
Și-i schimbi de fiecare dată,
Așa încât ajungi să pari
Că ai avea corp... de armată!

Cu soția la magazin

„Dragul meu, mă mai iubești,
Îți mai sunt eu *motănelul*?”
„Vezi nevastă, vezi cum ești?”
Și își scoase portofelul...

Scuză (dar nu scutire) medicală

Când i-am văzut trupul gol
Deși-mi știam bine rolul
I-am făcut fetei control
Apoi, mi-am pierdut controlul...

Ordin de retragere

În câteva cuvinte
Ordonă la război:
„Soldați, de-acu-nainte
Vom merge înapoi!”

Familie de „muzicanți”

Soața lui, de gură bună,
Bate toba în pridvor
Bărbățelu-i cântă-n strună
Iar copiii plâng în cor...

„Compensație”

Dă toți banii din chenzină
La ospătăriță-n poală
Sticla-i goală și-o vrea plină,
Fata-i plină și-o vrea goală!

Constatare

„Cine-a pus cârciuma-n drum
Ăla n-a fost om nebun!”
Dar cu mintea cam nătângă
Că putea s-o pună... lângă!

Tatăl către fiu

Nu mă leg de bani, de plete
Și-s de-acord să fii ateu
Dar nici chiar așa, băiete
Să n-ai... nici un Dumnezeu!

Gelosul

Și-a luat o garderobă
După ce s-a însurat
Și-a intrat să facă-o probă...
(Dacă-ncape un bărbat!)

O vită nemulțumită

(„Nu eu, lumea-i nebună!”)
Ca să pască pe toloacă
Nici că-și mai dă ghes,
Că, din laptele-i de vacă
Praful s-a ales!

Operații aritmetice

N-a știut ceva *s-adune*
Pe copii i-a *înmulțit*
Îi *scad* zilele și-apune
Cu nimic de... *împărțit*.

Invitație la o expoziție

Foarte-amabil și atent
La pictură o invită:
„Haide, e un nou curent...”
„Nu mă duc. Și-așa-s răcită!”

Întâlnirea foștilor celibatari

„Pe unde mai umbli, dragul meu Ilie?”
„Eu? Tot după fuste, dar pentru soție!”

Ultima ordonanță pentru guvern

Ros os,
Hai, jos!

Tentații

Mâna de s-ar numi frică
Mă încearc-un gând păgân:
Mulți bărbați, la o adică,
Ar umbla... cu frica-n sân!

Unui avocat, care m-a trădat

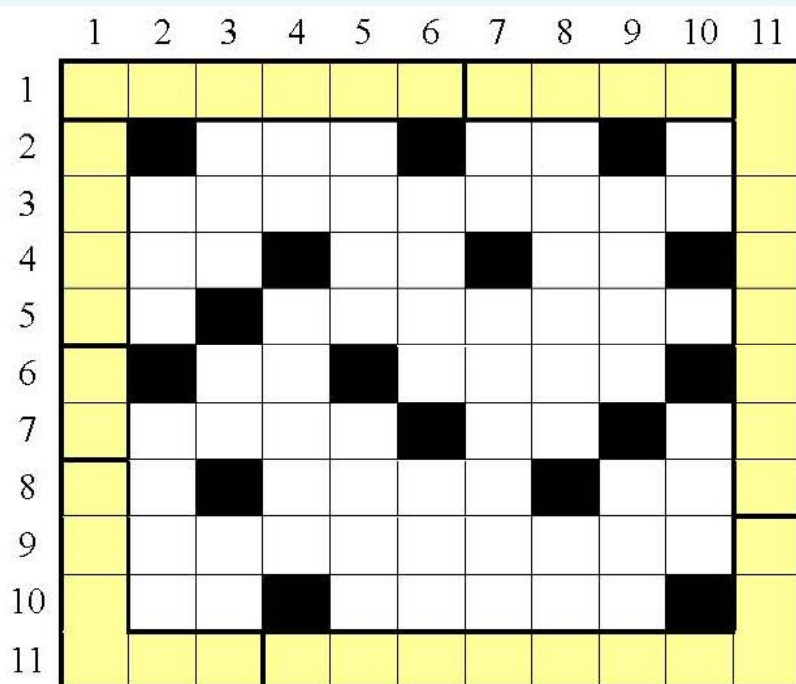
Când a-nceput judecarea
Avocatul (o lichea!)
Mi-a tot luat apărarea
Pân’-am rămas fără ea!

Epitaf unui actor ratat

Se-odihnește-aici, sub tei,
Escu, fost actor de teatru,
Decedat în ‘63
Și-ngropat în ‘74...

Nelu VASILE

Constelații rebusiste (fantezie)

ORIZONTAL: 1) ... 2) Deosebit de bună - Jumătate din corp! - Loc gol! 3) Vehicul militar. 4) Tăiat cu lama la față - Pătură mijlocie! - Crema Virginiei! 5) Țepușa dracului! - Se străduiesc cât pot. 6) Sport fără plată! - Strânge spicele din lan. 7) Fixat în timp - Suprafața soarelui! - Asmute câinii la Orșova! 8) Crom din afara României! - Ieșit dintre semeni - Vechea taxă. 9) Se manifestă din când în când. 10) Ține apa la munte - Colorează lanul - Înghițite de porc! 11) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Înaintează cu spatele - A fost cândva scăpărător. 3) E pus peste sat - Cere liniște - Un sărut... scurt. 4) Angajatul lui Moș Crăciun - N-au fir de păr (fem.). 5) Ceată din cartier (pl.) - Începe căldura. 6) Ticăitul inimii - Așternut pentru iarnă. 7) Este pentru totdeauna - Duș-mancă de moarte. 8) Pune stavilă - Pierdut de sub control. 9) Figură de stil... pariziană - Lubeniță din pubelă! 10) Stabilește legătura - E primul la biserică. 11) ...

P.S.: La o dezlegare corectă, pe manșeta careului veți descoperi prenumele și numele unui membru de onoare al colectivului de redacție și trei dintre ipostazele în care este cunoscut de cititorii revistei **Constelații diamantine**.

Nelu VASILE

neva194987@yahoo.com

Semnal

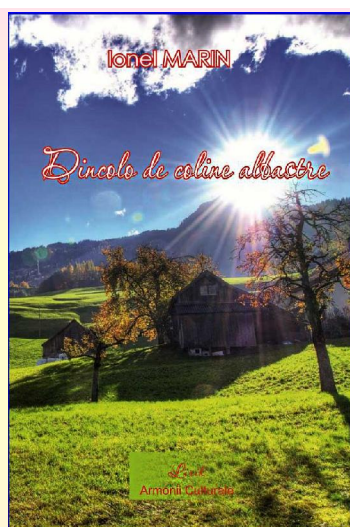
În colecția LIRIK a editurii ARMONII CULTURALE a apărut, de curând, volumul de versuri **DINCOLO DE COLINE ALBASTRE** al poetului focșănean **IONEL MARIN**.

Poetul vrâncean, desprins parcă din piatra munților săi, deși își declamă cu dârzenie crezul moral și artistic, nu impune reguli, ci se mărginește cu modestie doar să le arate. El arată calea și finalitatea ei. Preocuparea pentru revelarea adevărului său este atât de vie, încât el subordonează eticului întregul său demers poetic.

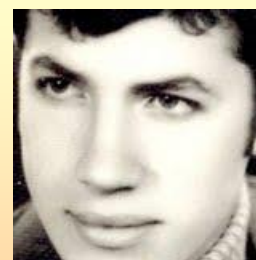
Pentru el, adevărul ultim este reperul absolut. Către acest reper își cheamă el semenii, la lumina liturghiei cinei celei fără de taină.

Așadar, volumul de poezii **Dincolo de coline albastre**, al poetului Ionel Marin, trebuie citit cu smerenia cititorului de psalmi, dar și cu râvna căutătorilor de aur sau de perle, pentru că poemele își vor dezvălui frumusețea și adevărurile lor doar acelor care vor ști să caute dincolo de cuvinte, lumina fără de sfârșit a celei mai mari uimiri: conștientizarea propriei noastre ființe și ființări, într-un Univers bulversat de trăiri, de aspirații spre un punct final, în veșnicie, eliberați definitiv de povara misterului în care ne trăim clipa cea repede trecătoare.

Ilarion BOCA

PAUZĂ POETIKE

Când pământul
Se acoperă
Cu mireasma
Florilor de liliac
Un poet,
doi nebuni
Niște țigani
Și o turmă de boschetari
Au uitat să se ducă după lumină
În Noaptea Învierii

Poetul încă nu a-nebunit
Fiindcă ultimul leu îl dă cerșetorilor
Și Cel de Sus îl ajută
Fiindcă îl hrănește pe Ursul
(Un câine bagabond)
În toiul nopții

Și iată așa
După pauza poetică
Începe anotimpul iubirii
Când savanții Domnului scriu
Despre pământul
Care se ridică
Din jocul frunzelor

Alban VOKA

Dezlegare: GEORGEPOPAS – A – REA – RP – LC – TRANSPORTOR – RAS – TU – IR – I – AC – SILITORI – E – SP – SNOP – T – DATAT – AR – SO – CM – NEOM – BIR – INTERMITENT – TAU – MACI – OR – IRCROTACUDA. (GEORGE POPA; SCRITOR; TRADUCĂTOR; CRITIC DE ARTĂ).

Leonard Ionuț VOICU (Canada)

Versuri

„Drumul” lui Leonard Ionuț VOICU

Poetul, și de-acum prozatorul Leonard Ionuț Voicu, a dibuit zorii publicisticii cu volumul de versuri *Zori de zi*, publicat la Editura subsemnatului - DESTINE, din Montreal. Versurile proaspete ale proaspătului debutant s-au răspândit printre cititori ca pâinea caldă. Trufandalele sunt întotdeauna tentante, așa mai adăuga.

Cu al doilea volum, tot de poeme - *Singur și departe* -, l-am trimis pe autor departe... tocmai la Editura SINGUR, din Târgoviște, unde trudește scriitorul și trubadurul Ștefan Doru Dăncuș. După care poetul nostru hoinar s-a reîntors la Montreal, unde a publicat tot la Ed. DESTINE volumul de nuvele *Drumul*.

Scriitoarea Livia Nemțeanu Chiriacescu - în prefața cărții - afirmă: „Cartea cuprinde două nuvele - *Funia roșie* și *Trenul*. Fiecare om are ambiția de a lăsa ceva în urma lui, înspăimântat să nu trudească degeaba, ca Sisif în

Infern, și totul să se năruie, și ar vrea s-o găsească pe Ana Meșterului Manole pentru a o zidi în opera sa, dar nu se poate zidi decât pe sine-însuși spre a lăsa o urmă de strălucire, o amprentă. Leonard I. Voicu a săpat pagină cu pagină la temelia lui până ce a ajuns la liman. Cartea aceasta este amprenta sa.”

Și are dreptate remarcabila scriitoare, completez eu, care-i sunt inculpatului o incontestabilă moașă literară. Dacă veți citi cartea, nu lesne de procurat, veți observa că tânărul prozator și-a conturat bine un „moromete” al lui, prin omniprezentul personaj Dan Vardan. Însă, din certă părținare, revista *Constelații Diamantane*, și de data aceasta, pe Leonard Ionuț VOICU vi-l oferă spre lectură ca poet.

George FILIP

MERG IUBITO

prin umbra deasă
a codrilor
întunecați
pe umerii
uriașilor carpatizați
merg iubito...
cu gâtul uscat
de viperi atacat.
Prin deșertăciunea
lui azi și mâine
împotmolit
în spirala
unor serpentine
merg iubito...
cu pumnii încleștați
cu ochii inundați.
Prin arșița
deșertului social
și dictatura
consiliului familial
privind
spre orizonturi
morganice
și promisiuni
mesianice
merg iubito...
și nu știu
dacă mă apropii
nu știu
dacă îți amintești
nu știu de vrei
să îmi vorbești.

DILEMĂ ÎN VACANȚĂ

Lumina dimineții
bate la stururile
coborâte.
insistent
Omletă...
ori somon *fumé*,
suc de portocale...
sau de ananas,
la plajă...
ori la piscină,
o cafea...
sau un mojito,
și așa... ajung
la prânz,
la cină,
apoi...
la vin alb...
roșu,
steak...
filet mignon,
ce contează?
Dintre o blondă,
o brunetă, o șatenă,
o albă, galbenă,
și așa mai departe,
te-am ales pe tine.
Sosesc!
și mă întreb:
să intru pe ușa
din față...
ori pe cea
din spate?

MAGIA SĂRUTULUI

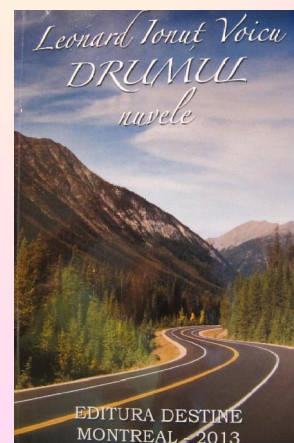
Nu mai este zi,
nici noapte.
nici griji
și iar griji
nu mai sunt,
nu mă
supără
vecinul, vecina,
șeful...
dobânda de la
bancă ce
tocmai a crescut,
nici măcar
politicienii
trecători
de ieri și azi,
amenda de
viteză,
și în nici
un caz
vârsta,
genunchii și
kilogramele,
în timp ce
buzele
noastre
calde
amestecă
alchimicește...
iubirea.
Tu mojar,
Eu pistil.

CANICULA PLEACĂ

Globul ocular
gravitează în orbită,
un nisip
atopic deranjează.
Aerul sufocant
de beton,
de carburanți,
de oraș, poluează
dorința noastră
de libertate.
Asfaltul încins
topește următorul pas.
Lichefiat,
lavă roșie fumegândă,
străbat pământul
răcoros, cleios, argilos,
devin ramificațiile
unui corp
cu rădăcini vânoase.
Traversez litosfera
și înmuguresc
la voi în grădină.
arbore crengi
frunze umbră
oxigen
manta de ozon.
Ploaie.
Vă spăl
praful, prafurile,
îndoiala și frica,
vă sărut obrazul,
vă alung necazul.

DE CE...

Sunt calm
în nervozitatea
aglomerației
de posibilități,
graba... răstoarnă
lenea matinală.
Este bine!
un gând șoptește
Nu!
Tu... cea mai frumoasă
dintre celelalte
cele mai frumoase
mă întrebi de ce?
nu ne iubim...
de ce? ne detestăm...
de ce să fie altfel
când... trăim...
să ne otrăvim.

Corina Diamanta LUPU

„Musai list” - Idei simple și practice de îmbunătățire a managementului timpului

Am citit cu interes *Musai List*, volumul scris de **Octavian Pantiș**, în care autorul explică pe înțeles „cum să îți organizezi timpul în așa fel încât să muncești eficient, să faci loc pentru ce-ți place și să te bucuri de fiecare zi”. *Musai List* este o carte informativă, un manual conținând tehnici ușor de urmat, ce se adresează oricui dorește să descopere mijlocul de a-și reorganiza viața astfel încât să aibă mai mult timp liber și să muncească mai eficient.

Musai List - pe scurt

Bine structurat în trei părți - „Ce vrei”, „Cum să muncești” și „Ești mai mult decât munca ta” - volumul lui Octavian Pantiș ne prezintă, pe parcursul a 17 capitole, între care este inclus și un „Interstițiu”, idei și trucuri privind modul în care stilul nostru personal are impact asupra timpului. Cu un condei clar și concis, Octavian Pantiș definește mai întâi ce înseamnă serviciu, carieră și vocație, pentru ca apoi, punându-ne față în față cu cele mai pro-

funde motivații ale noastre, să ne întrebe direct și deschis: „Pentru ce muncești, de fapt?” În continuare, autorul ne învață cum să ne organizăm mediul de lucru și ne explică importanța determinării unui scop în viață, ceea ce presupune metode și obiceiuri care să ne ajute să diminuăm stresul provocat de lipsa de timp.

Urmează „cele șapte planuri ale vieții extraprofesionale”, pe care suntem invitați să le îmbogățim, iar după ce ne atrage atenția că „momentul cel mai potrivit nu există”, Octavian Pantiș ne oferă în final, „cinci soluții de impact.”

O singură listă, nu mai multe

Soluțiile sunt necesare pentru că eșecul, nemulțumirea, absența productivității la locul de muncă, îndepărtarea de scopuri, amânarea treburilor importante, toate acestea înseamnă o zi de coșmar la serviciu, adică stres datorat în primul rând lipsei de timp și de organizare.

Soluțiile expuse în cartea lui Octavian Pantiș vizează un set de reguli de eficientizare a timpului ce trebuie respectate, dar și stabilirea obiectivelor într-o listă de priorități. Dacă vom avea, așa cum spune autorul, un musai list, deci „o singură listă, nu mai multe”, nu numai că nu vom uita ce avem de făcut, dar vom deține și o imagine de ansamblu asupra a ceea ce avem de făcut.

Important, urgent și cu impact

„Musai List-ul e un fel de a

defini acele lucruri care sunt importante și urgente în același timp, dar al căror impact este mare”, spune Octavian Pantiș. Cele două criterii în funcție de care se aleg sarcinile ce alcătuiesc un „musai list” sunt următoarele: pe de o parte, sarcina stabilită trebuie „să ne apropie de scopuri, să fie parte din ceva important, să fie o cărămidă mai mare sau mai mică din construcția noastră profesională”, iar pe de altă parte, acea sarcină „trebuie să aibă un impact imediat, să aducă niște roade.”

Cele două surse de sarcini sunt ceilalți și scopurile noastre profesionale, de aceea „nu este deloc același lucru în ce ordine faci sarcinile.” Există tentația să alegi să începi cu ceea ce este mai ușor, mai simplu, lăsând lucrurile mai grele, sarcinile de tip elefant, pentru mai târziu. Nimic mai greșit, căci „sarcinile mici au tendința de a se comporta precum gazul: umplu tot spațiul disponibil. Așa că umple în primul rând spațiul cu treburile consistente și rezolvă apoi cât mai multe sarcini mai mărunte”, ne sfătuiește autorul.

Mai calm, mai relaxat, mai priceput, mai convingător, mai puțin agresiv sau defensiv

Organizarea este necesară și substanțială, dar nu este suficientă. Pe lângă organizare mai este nevoie și de dezvoltare profesională și personală, adică de arta de a investi în propria per-

soană. Octavian Pantiș ne recomandă să ne trecem în revistă marile realizări și să investim exact în lucrurile care ne aduc rezultatele cele mai bune. În plus, ar trebui să renunțăm la încercarea de a ne transforma punctele slabe în puncte tari. Să nu neglijăm de asemenea, să ne dezvoltăm abilitățile de comunicare.

Iată un îndemn dat de autor: „...Caută experiențe prin care să devii mai calm, mai relaxat, mai priceput, mai convingător, mai puțin agresiv sau defensiv.” Acest lucru devine posibil doar dacă știm să fim stăpânul propriului timp, având o relație unică, specială cu timpul nostru. Doar astfel vom avea satisfacție în muncă, reușind să ne păstrăm calmul în toiul provocărilor și deținând controlul în situațiile importante și urgente, al căror impact este mare.

E = mc²

Timpul este relativ. $E = mc^2$, de aceea eficiența noastră, prioritățile, dar și non-prioritățile în jurul cărora ne ducem existența și ne desfășurăm activitatea, resursele pe care le avem la îndemână, toate acestea gravitează în jurul ceasului.

Planificăm, ne pregătim, ne clarificăm și ne stabilim obiective zilnice sau pe termen lung, renunțăm la obiceiurile nefolositoare și care deci, ne mănâncă din timp și astfel reușim să fim organizați, să ne controlăm impulsurile, să învățăm din experiență, să găsim soluții, să stabilim un plan, mai simplu spus, să întocmim un „MUSAI LIST”.

